

Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande

Sammanfattning

Bostadsutskottet behandlar i detta betänkande förslag i budgetpropositionen för år 2004 (prop. 2003/04:1) vad gäller utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt motionsförslag i anknytande frågor från årets allmänna motionstid samt ett motionsförslag väckt föregående år. Förslagen avser dels anslagsfördelningen inom utgiftsområdet, dels vissa övriga frågor om bostadspolitikens inriktning m.m.

Förslaget i budgetpropositionen avseende anslagsfördelning budgetåret 2004 för utgiftsområde 18 tillstyrks av utskottet. Utskottet tillstyrker även regeringens övriga förslag i budgetpropositionen avseende utgiftsområde 18. Det gäller ett förslag om ändring i lagen om bostadsbidrag, om finansieringsprinciper för lantmäteriverksamheten och om bemyndiganden för regeringen avseende investeringsbidraget för nybyggnad av hyresbostäder, omstrukturering av kommunala bostadsbolag samt olika former av statliga kreditgarantier och en rörlig kredit på konto i Riksgäldskontoret. Vidare tillstyrker utskottet regeringens förslag om ändrad inriktning av kreditgarantigivningen för ny- och ombyggnad. Motstående motionsförslag till dessa regeringsförslag avstyrks av utskottet.

Den av regeringen föreslagna ändringen i lagen om bostadsbidrag avser det s.k. förlåtandeintervallet i reglerna om bostadsbidrag. Om bostadsbidraget vid den slutliga avstämningen bestäms till ett högre belopp än det som redan betalats preliminärt under bidragsåret, skall mellanskillnaden betalas till bidragstagaren. Om det bestäms till ett lägre belopp, skall bidragstagaren betala tillbaka mellanskillnaden. I dag betalas belopp under 200 kr, det s.k. förlåtandeintervallet, varken ut eller tillbaka. Regeringens förslag innebär att detta belopp höjs till 1 200 kr.

Med utnyttjande av sin initiativrätt lägger utskottet också fram ett förslag till lag om särskild bestämmelse om bostadsbidrag. Innebörden i lagförslaget är att de särskilda regler som gällt sedan den 1 juli 2001 vid beräkning av den

bidragsgrundande inkomsten för bostadsbidrag till studerande skall tillämpas även fortsättningsvis. Avsikten med dessa regler är att i avvaktan på en mer permanent lösning skall inte de förändringar som genomfördes år 2001 i studiemedelssystemet medföra ett minskat bostadsbidrag för de studerande.

Utskottet redovisar vidare vissa överväganden om mål- och resultatredovisningen i budgetpropositionen samt föreslår att riksdagen skall godkänna vad utskottet anför.

I övrigt avstyrks i betänkandet behandlade motionsförslag i frågor om bostadspolitikens inriktning och vissa övriga frågor inom utskottets beredningsområde. Dessa förslag avser bl.a. frågor om utformningen av bostadspolitik, konkurrensen i bostadsbyggandet, bostadsfinansieringen, behovet av studentbostäder, bostadsbidragen samt verksamheterna vid Lantmäteriverket och länsstyrelserna.

Till betänkandet har fogats 45 reservationer och 8 särskilda yttranden.

När det gäller anslagsfördelningen inom utgiftsområde 18 för budgetåret 2004 – utskottets förslag till riksdagsbeslut punkt 1 – har representanterna för Moderata samlingspartiet, Folkpartiet, Kristdemokraterna och Centerpartiet avstått från att delta i utskottets beslut. I särskilda yttranden har de redovisat grunderna för sina ställningstaganden och sin syn på anslagen inom utgiftsområdet.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Innehållsförteckning.....	3
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	7
Utskottets överväganden	13
Inledning	13
Anslagsfördelningen inom utgiftsområde 18 budgetåret 2004.....	14
21:1 Bostadsbidrag.....	14
Inledning	14
Belopp som vid den slutliga avstämningen inte betalas ut eller betalas tillbaka.....	15
Beräkningen av den bostadsbidragsgrundande inkomsten i vissa fall.....	15
Anslaget till bostadsbidrag för 2004.....	17
31:1 Boverket	19
31:2 Räntebidrag m.m.	20
31:3 Statens bostadskreditnämnd: Förvaltningsanslag	21
31:5 Bidrag till Fonden för fukt- och mögelskador	22
31:6 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder.....	23
31:8 Lantmäteriverket	24
Finansieringsprinciperna för lantmäteriverksamheten.....	24
Anslaget till Lantmäteriverket för 2004	25
31:10 Bidrag till bostadsinvesteringar som främjar ekologisk hållbarhet.....	26
31:11 Investeringsbidrag för nybyggnad av hyresbostäder	27
31:12 Statens bostadsnämnd	28
31:13 Omstrukturering av kommunala bostadsbolag	28
32:1 Länsstyrelserna m.m.....	30
34:2 Statens institut för ekologisk hållbarhet	32
Övriga anslag i budgetpropositionen.....	32
Motionsförslag om nytt anslag inom utgiftsområde 18.....	33
Mål- och resultatredovisningen i budgetpropositionen	34
Inledning	34
Redovisningen av mål och resultat i budgetpropositionen	34
Bostadspolitikens inriktning.....	36
Komplettering av målet för bostadspolitik	36
Mål för bostadsbyggandet	38
Bostadspolitikens utformning.....	39
Bostadspolitik för integration.....	42
De bostadspolitiska frågornas behandling i regeringen	44
Konkurrensen i bostadsbyggandet.....	45
Byggnad på statlig mark m.m.	47
Statlig mark för bostadsbyggande	47

Byggande på gamla Tullinge flygplats	48
Övriga frågor avseende bostadsbyggandet	49
Bostadsförsörjningsprogram för Stockholm och Mälardalen	49
Infrastrukturinvesteringar för ett ökat bostadsbyggande.....	50
Styrningen av medel för marksanering till bostadsbyggande.....	50
Tomma bostäder m.m.	51
Bostadsfinansiering	52
Inledning.....	52
Räntebidragssystemet	53
Investeringsbidrag för hyresbostäder.....	56
Investeringsstimulans genom skattekreditering	57
Statlig kreditgaranti	59
Inledning.....	59
Ändrad inriktning av kreditgarantigivningen för ny- och ombyggnad	60
Kreditgarantier till ny- och ombyggnad av bostäder.....	63
Kreditgarantier i obeståndshanteringen	63
Kreditgarantier för lån till kommunala bostadsföretag	63
Kreditgarantier för lån till kooperativa hyresrättsföreningar	64
Rörlig kredit för förvärv och innehav av fastigheter.....	65
Behovet av studentbostäder	65
Inledning.....	65
Investeringsstöd för studentbostäder.....	66
Åtgärder för fler studentbostäder	67
Bostadsbidragen på längre sikt	70
Inledning.....	70
Bostadsbidragens utformning	70
Barns förmögenhet i bidragsunderlaget	72
Bostadsbidragen vid skilsmässa.....	73
Bostadsbidrag till studerande äldre än 28 år	74
Stipendier i den bidragsgrundande inkomsten	74
Övriga frågor	75
Digital Sverigekarta	75
Nyckeltal för verksamheten vid länsstyrelserna	75
Reservationer.....	77
1. Mål- och resultatredovisningen i budgetpropositionen (punkt 2) (m, fp, kd, c).....	77
2. Komplettering av målet för bostadspolitiken (punkt 3) (m, kd)	77
3. Mål för bostadsbyggandet (punkt 4, motiveringen) (m, fp).....	78
4. Mål för bostadsbyggandet (punkt 4) (kd)	79
5. Mål för bostadsbyggandet (punkt 4) (v)	79
6. Bostadspolitikens utformning (punkt 5) (m).....	80
7. Bostadspolitikens utformning (punkt 5) (fp)	82

8. Bostadspolitikens utformning (punkt 5) (kd)	84
9. Bostadspolitikens utformning (punkt 5) (c).....	86
10. Bostadspolitik för integration (punkt 6) (m, fp, kd, c).....	87
11. Konkurrensen i bostadsbyggandet (punkt 8) (m, fp, kd, c)	89
12. Statlig mark för bostadsbyggande (punkt 9) (fp, c).....	90
13. Bostadsförsörjningsprogram för Stockholm och Mälardalen (punkt 11, motiveringen) (m, fp, kd, c)	91
14. Infrastrukturinvesteringar för ett ökat bostadsbyggande (punkt 12) (m, fp, kd, c)	92
15. Styrningen av medel för marksanering till bostadsbyggande (punkt 13) (v, c).....	93
16. Tomma bostäder m.m. (punkt 14) (m)	93
17. Räntebidragssystemet (punkt 15) (m, fp)	94
18. Räntebidragssystemet (punkt 15) (kd, c).....	96
19. Räntebidragssystemet (punkt 15) (v).....	96
20. Investeringsbidrag för hyresbostäder (punkt 16) (m, fp, kd, c)	98
21. Investeringsstimulans genom skattekreditering (punkt 17) (m)	99
22. Investeringsstimulans genom skattekreditering (punkt 17) (fp)	99
23. Investeringsstimulans genom skattekreditering (punkt 17) (kd)	100
24. Ändrad inriktning av kreditgarantigivningen för ny- och ombyggnad (punkt 18) (m).....	102
25. Kreditgarantier för lån till kommunala bostadsföretag (punkt 21) (m, kd)	103
26. Kreditgarantier för lån till kooperativa hyresrättsföreningar (punkt 22) (m)	104
27. Rörlig kredit för förvärv och innehav av fastigheter (punkt 23) (m).....	104
28. Investeringsstöd för studentbostäder (punkt 24, motiveringen) (m, fp).....	105
29. Investeringsstöd för studentbostäder (punkt 24) (kd)	105
30. Investeringsstöd för studentbostäder (punkt 24) (v)	106
31. Investeringsstöd för studentbostäder (punkt 24) (c)	107
32. Åtgärder för fler studentbostäder (punkt 25) (m)	108
33. Åtgärder för fler studentbostäder (punkt 25) (fp)	110
34. Åtgärder för fler studentbostäder (punkt 25) (kd)	111
35. Åtgärder för fler studentbostäder (punkt 25) (c).....	113
36. Bostadsbidragens utformning (punkt 26, motiveringen) (m)	114
37. Bostadsbidragens utformning (punkt 26) (fp)	115
38. Bostadsbidragens utformning (punkt 26) (kd).....	116
39. Bostadsbidragens utformning (punkt 26) (v).....	116
40. Barns förmögenhet i bidragsunderlaget (punkt 27, motiveringen) (m)	118
41. Barns förmögenhet i bidragsunderlaget (punkt 27, motiveringen) (fp)	119
42. Barns förmögenhet i bidragsunderlaget (punkt 27) (kd)	119

43. Bostadsbidragen vid skilsmässa (punkt 28, motiveringen) (m)	120
44. Bostadsbidrag till studerande äldre än 28 år (punkt 29, motiveringen) (m).....	120
45. Nyckeltal för verksamheten vid länsstyrelserna (punkt 32) (m, kd, c).....	121
Särskilda yttranden	122
1. Anslagsfördelningen inom utgiftsområde 18 budgetåret 2004 (m)	122
2. Anslagsfördelningen inom utgiftsområde 18 budgetåret 2004 (fp).....	126
3. Anslagsfördelningen inom utgiftsområde 18 budgetåret 2004 (kd)	128
4. Anslagsfördelningen inom utgiftsområde 18 budgetåret 2004 (c)	132
5. Styrningen av medel för marksanering (kd)	134
6. Investeringsstimulans genom skattekreditering (c).....	135
7. Kreditgarantier för lån till kommunala bostadsföretag (fp)	135
8. Kreditgarantier för lån till kommunala bostadsföretag (kd)	136
Bilaga 1: Förteckning över behandlade förslag	137
Bilaga 2: Förteckning över de motioner som åberopas i utskottets förslag till riksdagsbeslut punkt 1.....	150
Bilaga 3: Förslag till beslut om anslag inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	151
Bilaga 4: Regeringens lagförslag.....	152
Förslag till lag om ändring i lagen (1993:737) om bostadsbidrag	152
Bilaga 5: Utskottets lagförslag	153
Förslag till lag om särskild bestämmelse om bostadsbidrag	153

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Med hänvisning till de motiveringar som framförs under Utskottets överväganden föreslår utskottet att riksdagen fattar följande beslut:

1. Anslagsfördelningen inom utgiftsområde 18 budgetåret 2004

- a) Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1993:737) om bostadsbidrag (*bilaga 4*).
 - b) Riksdagen antar utskottets förslag till lag om särskild bestämmelse om bostadsbidrag (*bilaga 5*).
 - c) Riksdagen godkänner de finansieringsprinciper för lantmäteriverksamheten som regeringen förordar.
 - d) Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2004 för ramanslaget 31:11 *Investeringsbidrag för nybyggnad av hyresbostäder* ingå åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utbetalningar på högst 800 000 000 kr under 2005 och på högst 900 000 000 kr 2006 och senare.
 - e) Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2004 för ramanslaget 31:13 *Omstruktureringsbidrag för kommunala bostadsbolag* göra åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 150 000 000 kr efter 2004.
 - g) Riksdagen anvisar för budgetåret 2004 anslag under utgiftsområde 18 *Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande* enligt vad som i *bilaga 3* angivits som utskottets förslag.
- Därmed bifaller riksdagen proposition 2003/04:1 utgiftsområde 18 punkterna 1, 2 och 9–11 samt avslår de i *bilaga 2* upptagna motionerna.

2. Mål- och resultatredovisningen i budgetpropositionen

Riksdagen godkänner vad bostadsutskottet anfört i avsnittet om mål- och resultatredovisningen i budgetpropositionen.

Reservation 1 (m, fp, kd, c)

3. Komplettering av målet för bostadspolitik

Riksdagen avslår motion 2003/04:Bo297 yrkande 7 i denna del.

Reservation 2 (m, kd)

4. Mål för bostadsbyggandet

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Bo235 yrkande 1 samt 2003/04:Bo297 yrkande 7 i denna del.

Reservation 3 (m, fp) - motiv.

Reservation 4 (kd)

Reservation 5 (v)

5. Bostadspolitikens utformning

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Bo236 yrkande 1, 2003/04:Bo253 yrkandena 1, 19 och 20, 2003/04:Bo257 yrkande 1, 2003/04:Bo263 yrkandena 1, 2, 8, 19, 20 och 25, det sistnämnda yrkandet i denna del, 2003/04:Bo297 yrkande 1, 2002/03:Kr13 samt 2003/04:N341 yrkande 8.

Reservation 6 (m)

Reservation 7 (fp)

Reservation 8 (kd)

Reservation 9 (c)

6. Bostadspolitik för integration

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Bo261 yrkande 1, 2003/04:Bo263 yrkande 22, 2003/04:Sf325 yrkande 24, 2003/04:Sf326 yrkandena 28 och 29 samt 2003/04:Sf402 yrkande 22.

Reservation 10 (m, fp, kd, c)

7. De bostadspolitiska frågornas behandling i regeringen

Riksdagen avslår motion 2003/04:Bo208.

8. Konkurrensen i bostadsbyggandet

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Bo226 yrkande 7, 2003/04:Bo242, 2003/04:Bo253 yrkandena 2, 10 och 11, 2003/04:Bo257 yrkande 11, 2003/04:Bo263 yrkande 6 samt 2003/04:Bo297 yrkande 16.

Reservation 11 (m, fp, kd, c)

9. Statlig mark för bostadsbyggande

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Bo253 yrkandena 5 och 6 samt 2003/04:Bo263 yrkande 27.

Reservation 12 (fp, c)

10. Byggande på gamla Tullinge flygplats

Riksdagen avslår motion 2003/04:T470 yrkande 4.

11. Bostadsförsörjningsprogram för Stockholm och Mälardalen

Riksdagen avslår motion 2003/04:N325 yrkande 5.

Reservation 13 (m, fp, kd, c) - motiv.

12. Infrastrukturinvesteringar för ett ökat bostadsbyggande

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Bo257 yrkande 8 samt 2003/04:Bo263 yrkande 25 i denna del.

Reservation 14 (m, fp, kd, c)

13. Styrningen av medel för marksanering till bostadsbyggande

Riksdagen avslår motion 2003/04:Bo235 yrkande 4.

Reservation 15 (v, c)

14. Tomma bostäder m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Bo209 samt 2003/04:Bo257 yrkande 22.

Reservation 16 (m)

15. Räntebidragssystemet

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Bo235 yrkandena 2 och 5, 2003/04:Bo239, 2003/04:Bo253 yrkandena 22 och 23, 2003/04:Bo257 yrkande 5, 2003/04:Bo283 yrkande 3 samt 2003/04:Bo297 yrkande 10.

Reservation 17 (m, fp)

Reservation 18 (kd, c)

Reservation 19 (v)

16. Investeringsbidrag för hyresbostäder

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Bo253 yrkande 21, 2003/04:Bo263 yrkande 15, 2003/04:Bo283 yrkande 13 i denna del, 2003/04:Bo297 yrkande 9 samt 2003/04:N325 yrkande 6.

Reservation 20 (m, fp, kd, c)

17. Investeringsstimulans genom skattekreditering

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Bo253 yrkande 12, 2003/04:Bo297 yrkande 8 samt 2003/04:Fi270 yrkande 42.

Reservation 21 (m)

Reservation 22 (fp)

Reservation 23 (kd)

18. Ändrad inriktning av kreditgarantigivningen för ny- och ombyggnad

Riksdagen godkänner vad regeringen förordat i fråga om ändrad inriktning för statliga kreditgarantier vid ny- och ombyggnad av bostäder. Därmed bifaller riksdagen proposition 2003/04:1 utgiftsområde 18 punkt 8 och avslår motionerna 2003/04:Bo271, 2003/04:Bo283 yrkandena 7 och 8, 2003/04:Bo284 samt 2003/04:Bo286.

Reservation 24 (m)

19. Kreditgarantier till ny- och ombyggnad av bostäder

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2004 ställa ut kreditgarantier till ny- och ombyggnad av bostäder intill ett belopp av högst 10 000 000 000 kr inklusive tidigare gjorda åtaganden. Därmed bifaller riksdagen proposition 2003/04:1 utgiftsområde 18 punkt 3.

20. Kreditgarantier i obeståndshanteringen

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2004 ställa ut kreditgarantier i samband med obeståndshantering intill ett belopp av högst 500 000 000 kronor inklusive tidigare gjorda åtaganden. Därmed bifaller riksdagen med en redaktionell ändring proposition 2003/04:1 utgiftsområde 18 punkt 4.

21. Kreditgarantier för lån till kommunala bostadsföretag

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2004 ställa ut kreditgarantier för lån till kommunala bostadsföretag intill ett belopp av 3 000 000 000 kr inklusive tidigare gjorda åtaganden. Därmed bifaller riksdagen proposition 2003/04:1 utgiftsområde 18 punkt 5 och avslår motionerna 2003/04:Bo283 yrkande 4 samt 2003/04:Bo297 yrkandena 2 och 3.

Reservation 25 (m, kd)

22. Kreditgarantier för lån till kooperativa hyresrättsföreningar

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2004 ställa ut kreditgarantier för lån som kooperativa hyresrättsföreningar tar upp för nybyggnad eller förvärv av fastigheter för ombildning till kooperativ hyresrätt intill ett belopp av högst 1 000 000 000 kr inklusive tidigare gjorda åtaganden. Därmed bifaller riksdagen proposition 2003/04:1 utgiftsområde 18 punkt 6 och avslår motion 2003/04:Bo283 yrkande 5.

Reservation 26 (m)

23. Rörlig kredit för förvärv och innehav av fastigheter

Riksdagen bemyndigar regeringen att besluta om en rörlig kredit på konto i Riksgäldskontoret intill ett belopp av 5 000 000 kr för förvärv och innehav av fastigheter för vilka statliga kreditgarantier utfärdats. Därmed bifaller riksdagen proposition 2003/04:1 utgiftsområde 18 punkt 7 och avslår motion 2003/04:Bo283 yrkande 6.

Reservation 27 (m)

24. Investeringsstöd för studentbostäder

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Bo235 yrkande 3, 2003/04:Bo263 yrkande 14 samt 2003/04:Bo297 yrkande 28.

Reservation 28 (m, fp) - motiv.

Reservation 29 (kd)

Reservation 30 (v)

Reservation 31 (c)

25. Åtgärder för fler studentbostäder

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Bo210, 2003/04:Bo226 yrkandena 2 och 3, 2003/04:Bo247, 2003/04:Bo253 yrkandena 7 och 8, 2003/04:Bo263 yrkandena 12 och 13, 2003/04:Kr232 yrkande 8, 2003/04:Kr361 yrkande 7, 2003/04:Ub385 yrkandena 3–5 samt 2003/04:Ub390 yrkandena 16 och 17.

Reservation 32 (m)

Reservation 33 (fp)

Reservation 34 (kd)

Reservation 35 (c)

26. Bostadsbidragens utformning

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Bo230, 2003/04:Bo249 yrkande 1 samt 2003/04:Bo253 yrkande 18.

Reservation 36 (m) - motiv.

Reservation 37 (fp)

Reservation 38 (kd)

Reservation 39 (v)

27. Barns förmögenhet i bidragsunderlaget

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Bo205, 2003/04:Bo212 samt 2003/04:Bo249 yrkande 5.

Reservation 40 (m) - motiv.

Reservation 41 (fp) - motiv.

Reservation 42 (kd)

28. Bostadsbidragen vid skilsmässa

Riksdagen avslår motion 2003/04:Bo281.

Reservation 43 (m) - motiv.

29. Bostadsbidrag till studerande äldre än 28 år

Riksdagen avslår motion 2003/04:Bo289.

Reservation 44 (m) - motiv.

30. Stipendier i den bidragsgrundande inkomsten

Riksdagen avslår motion 2003/04:Kr254 yrkande 12.

31. Digital Sverigekarta

Riksdagen avslår motion 2003/04:Bo265.

32. Nyckeltal för verksamheten vid länsstyrelserna

Riksdagen avslår motion 2003/04:Bo283 yrkande 16.

Reservation 45 (m, kd, c)

Stockholm den 20 november 2003.

På bostadsutskottets vägnar

Göran Hägglund

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Göran Hägglund (kd)*, Owe Hellberg (v), Anders Ygeman (s), Lilian Virgin (s), Marietta de Pourbaix-Lundin (m)*, Nina Lundström (fp)*, Hans Unander (s), Maria Öberg (s), Margareta Pålsson (m)*, Ingela Thalén (s), Lars Tysklind (fp)*, Rigmor Stenmark (c)*, Gunnar Sandberg (s), Peter Danielsson (m)*, Sten Lundström (v), Helena Hillar Rosenqvist (mp) och Leif Jakobsson (s).

* Ledamoten har ej deltagit i beslutet under punkt 1.

Utskottets överväganden

Inledning

Bostadsutskottet behandlar i detta betänkande förslag i budgetpropositionen för år 2004 (prop. 2003/04:1) vad gäller utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt motionsförslag i anknytande frågor från årets allmänna motionstid. Förslagen avser dels anslagsfördelningen inom utgiftsområdet, dels vissa övriga frågor om bostadspolitikens inriktning m.m. Vidare behandlas en motion från riksdagsåret 2002/03 väckt med anledning av regeringens skrivelse 2002/03:129 Arkitektur, form och design.

Budgetberedningen inom riksdagen är så utformad att riksdagen först tar ställning till fördelningen av utgifterna i statsbudgeten på utgiftsområden. Därefter tas ställning till anslagsfördelningen inom respektive utgiftsområde. Vad gäller det utgiftsområde som bostadsutskottets beredningsansvar omfattar, dvs. utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande, har riksdagen den 19 november 2003 fastställt en utgiftsram för budgetåret 2004 om 8 798 030 000 kr (bet. 2003/04:FiU1, yttr. 2003/04:BoU1y). Det är således inom denna ram som utskottet utifrån de framlagda förslagen har att föreslå en anslagsfördelning. Riksdagen kommer därefter genom *ett* beslut att ta ställning till de förslag till anslagsfördelning inom utgiftsområde 18 för budgetåret 2004 som läggs fram i detta betänkande.

Betänkandet har disponerats så att först behandlas frågor om anslagsfördelningen inom utgiftsområde 18. Därefter behandlar utskottet olika förslag om bostadspolitikens inriktning som inte direkt innebär anslagsanspråk under budgetåret 2004. Som en inledning till sina överväganden i denna del framför utskottet vissa synpunkter på mål- och resultatredovisningen i budgetpropositionen. Avslutningsvis tas vissa övriga frågor inom bostadsutskottets beredningsområde upp.

Anslagsfördelningen inom utgiftsområde 18 budgetåret 2004

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör

- anta regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1993:737) om bostadsbidrag (*bilaga 4*),
- anta utskottets förslag till lag om särskild bestämmelse om bostadsbidrag (*bilaga 5*),
- godkänna de finansieringsprinciper för lantmäteriverksamheten som regeringen förordat,
- lämna det av regeringen begärda bemyndigandet avseende investeringsbidrag för nybyggnad av hyresbostäder,
- lämna det av regeringen begärda bemyndigandet avseende omstrukturering av kommunala bostadsbolag,
- anvisa anslag under utgiftsområde 18 för budgetåret 2004 i enlighet med regeringens förslag,
- avslå motionsförslag som står i strid med regeringens förslag om anslagsfördelningen inom utgiftsområde 18 eller som inte ryms inom den av riksdagen fastlagda ramen för utgiftsområdet.

Jämför de särskilda yttrandena 1 (m), 2 (fp), 3 (kd) och 4 (c).

21:1 Bostadsbidrag

Inledning

Behandlingen av de förslag som avser bostadsbidragen har disponerats så att utskottet först behandlar två frågor som rör reglerna för bostadsbidragen. Därefter tar utskottet ställning till anslagsberäkningen för budgetåret 2004.

Utskottet behandlar inledningsvis regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1993:737) om bostadsbidrag. I korthet innebär förslaget att det s.k. förlåtandeintervallet höjs till 1 200 kr. Regeländringen, som beräknas ge en årlig besparing på 32 miljoner kronor, ingår som en av de förutsättningar som ligger till grund för beräkningen av anslaget till bostadsbidrag för 2004.

Därpå tar utskottet, med utnyttjande av sin initiativrätt enligt 3 kap. 7 § riksdagsordningen, upp frågan om hur den bostadsbidragsgrundande inkomsten bör beräknas för bidragsåret 2004. När det gäller beräkningen av den bostadsbidragsgrundande inkomsten så har den sedan första halvåret 2001 skett enligt särskilda regler. Regeringens förslag i fråga om anslaget till bostadsbidrag för budgetåret 2004 utgår bl.a. från förutsättningen att dessa regler inte längre skall tillämpas. Enligt utskottets mening bör dock de tillfälliga reglerna gälla även efter 2003.

Belopp som vid den slutliga avstämningen inte betalas ut eller betalas tillbaka

Om bostadsbidraget vid den slutliga avstämningen bestäms till ett högre belopp än det som redan betalats preliminärt under bidragsåret, skall mellanskillnaden betalas till bidragstagaren. Om det bestäms till ett lägre belopp skall bidragstagaren betala tillbaka mellanskillnaden. Belopp under 200 kr, det s.k. förlåtandeintervallet, betalas i dag varken ut eller tillbaka. Regeringen lägger i budgetpropositionen fram ett förslag till lag om ändring i lagen (1993:737) om bostadsbidrag (avsnitt 2.1 och 6.1) som innebär att detta belopp höjs till 1 200 kr. Genom lagändringen kommer därför belopp under 1 200 kr inte att betalas ut eller betalas tillbaka vid den slutliga avstämningen av bostadsbidraget. Färre bidragstagare blir därmed föremål för tilläggsbelopp eller återbetalningskrav. Förslaget kompletterar och överensstämmer med dagens avrundningsregel om 100 kr för det preliminärt utbetalda månadsbeloppet och ger ca 40 % färre ärenden vid den slutliga avstämningen. Den administrativa hanteringen av bostadsbidragen kommer därmed att minska.

I motion 2003/04:Bo263 (c) yrkas avslag på regeringens förslag. Enligt motionen är det i praktiken ett lotteri att höja gränsen på det sätt som regeringen föreslår, eftersom vissa bidragstagare vinner och andra förlorar beroende på slumpmässiga variationer. Med hänvisning till detta och till att 1 200 kr är en avsevärd summa för dem som uppbär bostadsbidrag bör förslaget enligt motionens yrkande 17 avslås.

I 2003 års ekonomiska vårproposition lade regeringen fram ett förslag till förändrade avrundningsregler för den månatliga utbetalningen av bostadsbidragen tillsammans med ett förslag om ett höjt s.k. förlåtandeintervall. Förslaget avvisades av riksdagen eftersom den initiala utgift det gav upphov till inte var finansierad – detta även om förslaget sett över tiden innebar en besparing. Samtidigt uttalade dock utskottet att regeländringar som ger större träffsäkerhet och minskade kostnader i bostadsbidragssystemet i ett långsiktigt perspektiv framstod som angelägna. Enligt utskottets mening fanns det mot den bakgrunden skäl för regeringen att återkomma till riksdagen med förslag med denna innebörd. En förutsättning för detta angavs dock vara att eventuella inledningsvisa utgiftsökningar kunde finansieras på lämpligt sätt.

Det förslag som regeringen nu förelagt riksdagen innebär att träffsäkerheten i bostadsbidragen ökar genom att det s.k. förlåtandeintervallet höjs. Förslaget ger också en årlig besparing på 32 miljoner kronor. Sammantaget svarar de föreslagna förändringarna därmed väl mot de förutsättningar för sådana regeländringar som utskottet så sent som våren 2003 uttalat sig för. Utskottet tillstyrker med hänvisning härtill förslaget till lag om ändring i lagen (1993:737) om bostadsbidrag. Motion 2003/04:Bo263 (c) yrkande 17 avstyrks.

Beräkningen av den bostadsbidragsgrundande inkomsten i vissa fall

Våren 2001 uppmärksammade bostadsutskottet att en ändring i studiestödssystemet i vissa fall kunde leda till att de studerande fick minskade bostadsbi-

drag trots att deras inkomstförhållanden inte förändrats. Ändringen innebar att andelen bidrag ökade, men att summan av lån och bidrag i princip förblev oförändrad. Genom att bidragsdelen av studiemedlen räknas in i den bostadsbidragsgrundande inkomsten kom bostadsbidragen att minska utan att den disponibla inkomsten ökat. För att komma till rätta med detta tog utskottet initiativ (bet. 2000/01:BoU12) till en temporär lag som reglerade hur den bidragsgrundande inkomsten skulle beräknas för andra halvåret 2001. I avvaktan på att en långsiktig lösning utvecklades föreslog regeringen därefter i budgetpropositionen för 2002 ytterligare en temporär lag, som antogs av riksdagen. På initiativ av bostadsutskottet beslutade riksdagen hösten 2002 (bet. 2002/03:BoU1) att de tillfälliga reglerna skulle tillämpas även under 2003. Innebörden av de tillfälliga regler som tillämpats är att endast 80 % av studiebidraget ingår i den bostadsbidragsgrundande inkomsten vid beräkningen av bostadsbidrag.

Avsikten med de temporära reglerna för beräkningen av den bostadsbidragsgrundande inkomsten är att de ändringar i studiestödssystemet som trädde i kraft den 1 juli 2001 inte skall leda till minskade bostadsbidrag. Utskottet vill dock nu, liksom tidigare, framhålla att det aldrig varit avsikten att reglerna skall permanentas i sin nuvarande utformning. Intentionerna har i stället varit att finna en lösning antingen inom ramen för bostadsbidragen eller genom förändringar i det studiesociala stödet. I samband med att de första temporära reglerna infördes 2001 gjorde också bostadsutskottet och riksdagen ett tillkännagivande till regeringen om att en långsiktigt hållbar lösning på dessa problem borde presenteras (bet. 2000/01:BoU12 s. 10). Någon sådan mer långsiktig lösning har dock ännu inte arbetats fram. Det ingår emellertid i den hösten 2002 tillsatta studiesociala utredningens uppgift (dir. 2002:120) att föreslå hur det nya studiestödssystemet bör samspela med bostadsbidraget på lång sikt. Detta uppdrag skall vara avslutat senast den 31 december 2003. Förutsättningar för att redan till 2004 åstadkomma en lösning i enlighet med riksdagens tillkännagivande föreligger därmed inte. Det innebär att de problem dagens tillfälliga regler är avsedda att lösa kommer att kvarstå även efter 2003.

De skäl som vägledde utskottets och riksdagens ställningstagande när de särskilda beräkningsreglerna infördes första gången 2001 gör sig enligt utskottets mening fortsatt gällande. Det är naturligtvis lika lite nu som tidigare rimligt att studerande får minskade bostadsbidrag och därmed minskad disponibel inkomst. Enligt utskottets mening bör därför åtgärder vidtas som innebär att bostadsbidragen för studerande bibehålls oförändrade även efter 2003, detta i avvaktan på resultatet av det ovan redovisade utredningsuppdraget. Ett förslag till lag om särskild bestämmelse om bostadsbidrag läggs därför fram i *bilaga 5* till betänkandet.

Det av utskottet nu framlagda lagförslaget är, till skillnad från vad som tidigare varit fallet, inte tidsbegränsat. Detta faktum innebär dock inte att reglerna i något avseende skall betraktas som permanenta. På samma sätt som tidigare är reglerna endast avsedda att behålla bostadsbidragen för studenter

oförändrade i avvaktan på att en långsiktig lösning presenteras. Avsikten är i stället att en eventuell tidsutdräkt när det gäller arbetet med att hitta en permanent lösning inte ånyo skall göra det nödvändigt för riksdagen att stifta en ny tillfällig lag.

Det förslag till fortsatt temporär ändring i beräkningen av den bostadsbidragsgrundande inkomsten som utskottet nu för fram föreslås träda i kraft den 1 januari 2004. Beslutet om de ändrade reglerna kommer därmed att fattas mycket kort tid före ikraftträdandet. Det betyder att många studenter riskerar att få sina bostadsbidrag för 2004 beslutade med tillämpning av delvis andra regler. Under förutsättning av att de uppgivit en korrekt inkomst för bidragsåret innebär detta att deras bostadsbidrag är lägre än vad de blir med en tillämpning av de tillfälliga reglerna för 2004. För att dessa bidragstagare skall kunna få det nya, högre bidraget utbetalat fordras att de till försäkringskassan anmäler den nya lägre bidragsgrundande inkomst som följer av de tillfälliga regler som utskottet nu föreslår. Det är mot den bakgrunden viktigt att tydlig information lämnas om de nya reglerna. Målet bör sålunda vara att alla berörda bidragstagare redan under bidragsåret skall få det högre bostadsbidrag som de tillfälliga reglerna ger förutsättningar för.

Anslaget till bostadsbidrag för 2004

Efter en period med kraftigt stigande kostnader för bostadsbidragen beslutade riksdagen våren 1996 om vissa förändringar i bostadsbidragen som trädde i kraft den 1 januari 1997. Förändringarna syftade dels till att göra bostadsbidragen mer rättvisande, dels till att minska kostnaderna för bidragen. Efter reformeringen av bidragen har utgifterna för dem minskat. Minskningen beror förutom på förändringarna i bostadsbidragssystemet på den samhällsekonomiska utvecklingen.

Som redovisas i budgetpropositionen har den positiva ekonomiska utvecklingen medfört att fler människor fått arbete och att reallönerna ökat. Resultatet av denna ökade sysselsättning är att fler människor har möjlighet att försörja sig själva och därmed i mindre utsträckning är i behov av bostadsbidrag. Sammantaget innebär detta enligt regeringen att utgifterna för bostadsbidragen jämfört med innevarande år kan beräknas minska ytterligare för budgetåret 2004.

Mot den angivna bakgrunden föreslår regeringen att 3 497 miljoner kronor skall anvisas på anslaget 21:1 Bostadsbidrag för 2004. Härvid har också hänsyn tagits till den besparing om 32 miljoner kronor som följer av det förslag till höjt s.k. förlåtandeintervall som läggs fram i budgetpropositionen.

Regeringens förslag till anslagstilldelning för bostadsbidragen har mött invändningar i flera motioner.

I motion 2003/04:Bo283 (m) yrkande 1 föreslås att anslaget till bostadsbidrag skall minskas med 200 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. Anslagsminskningen blir möjlig genom att bostadsbidrag fortsättningsvis endast skall utgå till barnfamiljer i enlighet med förslaget i motion 2003/04:Bo257 (m) yrkande 2. I avvaktan på att bostadsbidragen växlas mot

sänkt skatt och att en reformering av familjepolitiken kommer till stånd bör enligt den senare motionen bostadsbidragen till ungdomar under 29 år avskaffas.

Förslagen i partimotionerna 2003/04:Fi240 (fp) yrkande 24 samt 2003/04:Bo253 (fp) yrkande 24, båda yrkandena i motsvarande del, innebär att anslaget till bostadsbidrag i förhållande till regeringsförslaget skall minskas med 100 miljoner kronor.

Det förslag som läggs fram i motion 2003/04:Bo297 (kd) yrkande 30 i motsvarande del innebär att anslaget bör ökas med 450 miljoner kronor i förhållande till förslaget i budgetpropositionen. Ökningen av anslaget föranleds av de förslag om förändringar i bostadsbidragen som läggs fram i motion 2003/04:Bo249 (kd). Dessa förslag innebär att bostadsbidragen skall stämmas av halvårsvis, yrkande 2, att den barnrelaterade delen av bostadsbidraget skall höjas med 100 kr per barn, yrkande 3, samt att en gemensam inkomstgräns om 117 000 kr för reducering av bidragen skall införas, yrkande 4. Förslag om höjning av den barnrelaterade delen av bostadsbidraget förs även fram i motion 2003/04:Sf400 (kd) yrkande 9 samt i partimotion 2003/04:Sf404 (kd) yrkande 36. Det sistnämnda förslaget innebär dessutom att en gemensam inkomstgräns om 117 000 kr skall införas.

Anslaget till bostadsbidrag bör enligt motion 2003/04:Bo275 (c) i motsvarande del minskas med 1 300 miljoner kronor i förhållande till regeringsförslaget. Enligt motionen blir detta möjligt genom en engångsvis indragning av anslagssparande på 400 miljoner kronor och genom att bostadsbidragen minskas med sammanlagt 900 miljoner kronor.

Utskottets ställningstagande i fråga om anslaget till bostadsbidrag för 2004 innebär följande.

Statens kostnader för bostadsbidragen har under de senaste åren minskat kraftigt. Orsakerna till detta är dels den reformering av bostadsbidragen som genomförts fr.o.m. 1997, dels den samhällsekonomiska utvecklingen. Till minskningen har också bidragit att inkomst- och boendekostnadsgränser har behållits oförändrade. Som en följd av detta har utgifterna stabiliserats på en nivå som ligger väsentligt under den tidigare utgiftsnivån. På denna punkt har alltså målen med reformen uppnåtts. Som utskottet vid flera tidigare tillfällen uttalat är det samtidigt av största vikt att bostadsbidragens roll som bostadspolitiskt instrument inte åsidosätts. Det innebär att bostadsbidragen i första hand måste utvärderas mot det bostadspolitiska målet. Enligt utskottets mening skall sålunda bostadsbidragen även fortsättningsvis ge ekonomiskt svaga hushåll möjlighet att hålla sig med goda och tillräckligt rymliga bostäder.

I budgetpropositionen lämnas vissa uppgifter om hur bostadsbidragen har utvecklats efter reformeringen av dem 1997. En påtaglig effekt av de nya reglerna är att bostadsbidragen nu i betydande utsträckning är ett stöd till ensamstående hushåll med barn boende i hyresrätt. Av redovisningen framgår att ensamföräldrarna utgör två tredjedelar av bidragshushållen. En slutsats som kan dras på grundval av den hittillsvarande utvecklingen är att bostads-

bidragen fyller de uppsatta målen såtillvida att bidragen i första hand går till ekonomiskt svaga hushåll. Det innebär dock inte att bidragen med nödvändighet i alla delar svarar mot de mål som satts upp. Som utskottet tidigare framhållit bör utvecklingen av bostadsbidragen därför fortlöpande ses över.

Den beräkning av anslagsbehovet för 2004 som läggs fram i budgetpropositionen förutsätter bl.a. att den regeländring som regeringen föreslår genomförs. Till grund för beräkningen ligger också de antaganden avseende den ekonomiska utvecklingen under 2004 som redovisas i finansplanen. Däremot har naturligtvis hänsyn inte kunnat tas till den utgiftsökning som följer av att de temporära reglerna för beräkningen av den bostadsbidragsgrundade inkomsten tillämpas också under 2004. Kostnaderna för denna ändring av bostadsbidragen är dock begränsade. För budgetåret 2004 kan de beräknas till högst 30 miljoner kronor. Utskottet gör emellertid bedömningen att denna begränsade utgiftsökning kommer att rymmas inom anslaget för bostadsbidrag. Erfarenheterna från de senaste åren visar att regeringen regelmässigt överskattat utgifterna för bostadsbidragen. För innevarande budgetår beräknar regeringen att de slutliga utgifterna för bostadsbidragen kommer att ligga drygt 240 miljoner kronor under det ursprungligen anvisade anslaget. För budgetåret 2002 var motsvarande differens omkring 280 miljoner kronor. Det finns mot den bakgrunden inte anledning att nu göra någon justering av bostadsbidragsanslaget med anledning av utskottets förslag om beräkningen av bostadsbidragen för 2004.

Utskottet är inte heller berett att göra förändringar av anslaget i enlighet med de motionsförslag som lagts fram. Förslagen bygger i några av motionerna på att förändringar görs i reglerna för bostadsbidragen som utskottet inte kan ställa sig bakom. I övriga fall redovisas inte ens de regeländringar som skall ge de föreslagna besparingarna. Enligt utskottets mening bör inte så oprecisa förslag ligga till grund för riksdagens beslut.

Utskottet avstyrker med hänvisning till det nu anförda partimotionerna 2003/04:Bo253 (fp) yrkande 24, 2003/04:Fi240 (fp) yrkande 24 och 2003/04:Sf404 (kd) yrkande 36, de båda förstnämnda yrkandena i motsvarande del, och motionerna 2003/04:Bo249 (kd) yrkandena 2–4, 2003/04:Bo257 (m) yrkande 2, 2003/04:Bo275 (c) i motsvarande del, 2003/04:Bo283 (m) yrkande 1, 2003/04:Bo297 (kd) yrkande 30 i motsvarande del och 2003/04:Sf400 (kd) yrkande 9. Regeringens förslag tillstyrks.

31:1 Boverket

Boverket är central förvaltningsmyndighet för frågor om byggd miljö och hushållning med mark och vatten och den fysiska miljön i övrigt, fysisk planering, byggande och boende. Verket svarar också för den centrala administrationen av statligt bostadsstöd i form av bidrag för finansiering av bostäder. Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2004 anvisar ett ramanslag om 151 823 000 kr för verksamheten vid Boverket. Vid beräkningen av anslagsbehovet utgår regeringen från vissa omDispositioner i förhållande till

andra anslag. För ett nationellt kompetensutvecklingsprogram om hållbar utveckling av bygg- och fastighetssektorn förs till Boverkets anslag 2 miljoner kronor från anslaget 31:5, Fonden för fukt- och mögelskador. Vidare föreslås 3 miljoner kronor engångsvis tillföras anslaget från utgiftsområde 20 med anledning av att Stiftelsen Byggdok för närvarande är under omstrukturering.

Förslag om ett lägre myndighetsanslag läggs fram i fem motioner.

Förslagen i Folkpartiets partimotioner 2003/04:Fi240 yrkande 24 samt 2003/04:Bo253 yrkande 24, bägge yrkandena i motsvarande delar, innebär att anslaget för Boverket reduceras med 20 miljoner kronor i förhållande till regeringsförslaget. I motionen anføres att Boverkets framtida uppdrag bör förändras och att ett första steg kan tas redan nästa år.

Enligt motion 2003/04:Bo283 (m) yrkande 2 kan en ökad avreglering och en mer efterfrågestyrd bostadsmarknad möjliggöra en anslagsminskning med 25,9 miljoner kronor år 2004. En översyn av Boverkets verksamhet bör också genomföras, bl.a. med inriktningen att den ideella föreningen Svensk bostadsmässa avvecklas.

En överföring av ansvaret för de uppgifter som Byggekostnadsforum har till Konkurrensverket möjliggör enligt motion 2003/04:Bo275 (c) en anslagsminskning med 5 miljoner kronor.

Slutligen föreslås i motion 2003/04:Bo297 (kd) yrkande 30 i motsvarande del en anslagsminskning med 8 miljoner kronor. Det sker med hänvisning till att det är möjligt att genomföra vissa nedprioriteringar i förhållande till regeringens budgetförslag genom att de anslag som är relaterade till administrationen reduceras.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om anslag för Boverket och avstyrker de aktuella motionsyrkandena. Någon förändring av Boverkets uppgifter som motiverar anslagsminskningar i enlighet med motionsförslagen är inte aktuell. I fråga om förslaget i c-motionen bör dessutom noteras att Byggekostnadsforums verksamhet finansieras genom anslaget 31:11 Bidrag till bostadsinvesteringar som främjar ekologisk hållbarhet.

31:2 Räntebidrag m.m.

Från anslaget till räntebidrag bekostas statliga räntebidrag för ny- och ombyggnad av bostäder enligt förordningen (1992:986) om statlig bostadsbyggnadssubvention, det s.k. 1993 års system. Anslaget disponeras vidare för bidrag till förvaltningsförluster, s.k. § 33-ersättning, till kommuner.

I budgetpropositionen föreslås att riksdagen för budgetåret 2004 anvisar ett ramanslag om 1 621 miljoner kronor på anslaget Räntebidrag m.m. Regeringens beräkning av anslagsbehovet baseras på vissa förutsättningar avseende bl.a. ränteutvecklingen och bostadsproduktionen som redovisas i propositionen. I fråga om nyproduktionen av bostäder gör regeringen bedömningen att 20 000 lägenheter kommer att påbörjas år 2003 och 22 500 lägenheter år 2004. Motsvarande bedömning avseende ombyggnad av bostäder är 21 000 påbörjade lägenheter år 2003 och 22 000 lägenheter år 2004.

I fyra motioner redovisas förslag om minskat anslag för räntebidrag.

Förslag om ett i förhållande till regeringsförslaget med 100 miljoner kronor minskat anslag läggs fram i Folkpartiets partimotioner 2003/04:Fi240 yrkande 24 samt 2003/04:Bo253 yrkande 24, bägge yrkandena i motsvarande delar. Förslagen om en anslagsminskning motiveras med att motionärerna gör en annan bedömning av nyproduktionsvolymerna än regeringen.

Enligt motion 2003/04:Bo275 (c) i motsvarande del bör anslaget för räntebidrag minskas med 23 013 000 kr i förhållande till regeringsförslaget.

I motion 2003/04:Bo297 (kd) yrkande 30 i motsvarande del föreslås en minskning av räntebidragsanslaget med 169 miljoner kronor för budgetåret 2004. Inga nya räntebidrag bör enligt motionen beviljas. Förslaget i motionen vad gäller principerna för förändringar i räntebidragssystemet behandlas i avsnittet om bostadsfinansiering. I detta avsnitt tas endast upp förslaget som avser anslagsnivån för år 2004.

Bostadsutskottet anför följande vad gäller anslaget för räntebidrag m.m.

Det bör inledningsvis framhållas att anslagsbehovet i princip är bestämt av gällande regelsystem för räntebidrag samt de allmänna ekonomiska förutsättningarna vad gäller räntenivå m.m. Förslag om ändrad anslagsnivå förutsätter således att även förslag om ändrade regler vad gäller det system som styr bidragsutbetalningarna kan presenteras. Utskottet kan emellertid konstatera att motionsförslagen i detta avseende är mycket knapphändigt motiverade eller bygger på tveksamma beräkningsgrunder. I fråga om c-motionen synes dessutom motivering till den förordade anslagsminskningen helt saknas. Den kortfattade motiveringen till förslaget i fp-motionen om minskat räntebidragsanslag är att man utgår från en annan nyproduktionsnivå. Även om utskottet kan instämma i att byggprognoser alltid bör tolkas med viss försiktighet är osäkerheten om antalet påbörjade lägenheter för den period som kan påverka nästa års anslagsnivå inte av den omfattningen att den skulle kunna motivera en anslagsförändring om 100 miljoner kronor. Vad gäller förslagen om anslag i kd-motionen utgår de från en omedelbar förändring i räntebidragssystemet som bostadsutskottet inte ställer sig bakom. Utskottet återkommer i avsnittet om bostadsfinansiering med en redovisning av sin syn på förslag om förändringar i räntebidragssystemet på längre sikt. I anslagsfrågan kan utskottet dock konstatera att den kortsiktiga anslagseffekten av den föreslagna systemförändringen sannolikt är kraftigt överskattad.

Med hänvisning till det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag om att det under anslagsposten Räntebidrag m.m. skall föras upp ett ramanslag om 1 621 miljoner kronor och avstyrker motstående förslag i motionerna 2003/04:Bo253 (fp) yrkande 24, 2003/04:Bo275 (c), 2003/04:Bo297 (kd) yrkande 30 och 2003/04:Fi240 (fp) yrkande 24, samtliga yrkanden i motsvarande delar.

31:3 Statens bostadskreditnämnd: Förvaltningsanslag

Statens bostadskreditnämnd (BKN) utfärdar kreditgarantier för lån till bostadsinvesteringar affärsmässigt inom ramen för de fastlagda bostadspolitiska

målen. Nämnden administrerar även de äldre kreditgarantier som utfärdades enligt tidigare gällande regler. De förvaltningskostnader som är hänförliga till denna verksamhetsgren täcks genom ett anslag. Regeringen föreslår att detta anslag bestäms till 14 825 000 kr för år 2004. I Folkpartiets partimotioner 2003/04:Fi240 yrkande 24 samt 2003/04:Bo253 yrkande 24, bägge yrkandena i motsvarande delar, föreslås att anslaget minskas med 2 miljoner kronor i förhållande till regeringsförslaget.

Någon motivering till förslagen om en anslagsminskning redovisas inte i fp-motionerna. Utskottet har inte underlag för annan bedömning än regeringen vad gäller anslagsbehovet för den aktuella verksamheten. Regeringsförslaget tillstyrks således och motionsförslagen avstyrks.

31:5 Bidrag till Fonden för fukt- och mögelskador

De utgifter som belastar anslaget avser bidrag till kostnader för att avhjälpa fukt- och mögelskador i egnahem. Bidrag lämnas i mån av tillgång på medel enligt förordningen (1993:712) om den statliga fonden för fukt- och mögelskador i småhus, m.m. Vidare får anslaget belastas med utgifter för kansli- och utredningskostnader samt för att sprida en sammanställning av kunskap och erfarenheter.

Regeringen föreslår att 38 miljoner kronor anvisas på anslaget för år 2004.

I motion 2003/04:Bo283 (m) yrkande 9 föreslås att riksdagen beslutar om en successiv avveckling av bidragsformen fram till år 2006. Anslaget för år 2004 föreslås begränsas med 20 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. Motionärerna anser att bidragsformen nu fyllt sitt syfte och att skador i de hus som kan komma i fråga för bidrag redan har hunnit visa sig. Med hänvisning till de tidigare reglerna för självrisk anser emellertid motionärerna att bidrag skall kunna utgå ännu en tid.

Ett i förhållande till regeringsförslaget med 10 miljoner kronor höjt anslag föreslås i motion 2003/04:Bo275 (c) i motsvarande del. Motionärerna framhåller att anslagsökningen gör det möjligt att ge stöd till fler drabbade småhusägare.

Nya regler för självrisken vid stöd från fonden trädde i kraft den 1 januari 2000. Detta fick till följd att antalet ansökningar till fonden ökade kraftigt under år 2000. Därefter har antalet inkomna ansökningar till fonden åter minskat. Enligt gällande bestämmelser kan stöd lämnas till hus som är byggda före 1989 men är yngre än 25 år. Detta förhållande tillsammans med att bidragsverksamheten funnits sedan 1985 och att husägaren som självrisk skall stå för en del av kostnaden torde enligt propositionen förklara den successiva ärendeminskningen. Under 2002 har 323 slutliga beslut fattats som innebär åtaganden mot husägarna om 21,5 miljoner kronor för att åtgärda fukt- och mögelskador i egnahem. Under samma år har 20 miljoner kronor betalats ut.

Bostadsutskottet utgår från att regeringen i sitt anslagsförslag beaktat utvecklingen av ansökningarna till fonden. Utskottet tillstyrker därför detta förslag och avstyrker anslagsförslagen i motionerna 2003/04:Bo275 (c) i motsvarande del samt 2003/04:Bo283 (m) yrkande 9.

31:6 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder

De utgifter som belastar anslaget för åtgärder mot radon i bostäder avser det bidrag som kan utgå enligt förordningen (1988:372) om bidrag till åtgärder mot radon i egna hem. Bidrag lämnas i mån av tillgång på medel. I budgetpropositionen föreslås att anslaget för bidrag till åtgärder mot radon i bostäder bestäms till 33 miljoner kronor för år 2004.

Regeringen framhåller i propositionen att förordningen ändrades i väsentliga delar fr.o.m. den 1 januari 2003. Fler egna hem kan nu komma i fråga för radonbidrag. Bidrag kan lämnas för åtgärder som bedöms nödvändiga för att huset efter åtgärden skall ha en halt på högst 200 Bq/m³ luft. Enligt uppgifter från Boverket och länsstyrelserna ökar nu stadigt antalet inkomna ansökningar om sådant bidrag. Regeländringarna anges dock ännu inte ha fått fullt genomslag bl.a. på grund av att radonmätning måste utföras under eldnings-säsong. År 2002 beviljades bidrag om ca 9 miljoner kronor till kostnader för åtgärder för att avhjälpa radon i egna hem. Beviljade men ännu ej utbetalade bidrag uppgick den 31 december 2002 till 1,5 miljoner kronor.

I motion 2003/04:Bo283 (m) yrkande 10 föreslås att anslaget bestäms till 1 miljon kronor och enbart används för att bekosta informationsverksamhet om radon. Motionärerna hänvisar till forskningsrön som anses visa att sanering av radonhus kan öka halterna av radon i stället för att minska dem. I Folkpartiets partimotioner 2003/04:Fi240 yrkande 24 samt 2003/04:Bo253 yrkande 24, bägge yrkandena i motsvarande delar, föreslås att anslaget minskas med 10 miljoner kronor i förhållande till regeringsförslaget, dock utan att någon närmare motivering till förslaget redovisas.

Bostadsutskottet har vid ett flertal tillfällen framhållit att åtgärder som kan begränsa de hälsoproblem som följer av höga radonhalter i våra bostäder och övriga byggnader bör ha en hög prioritet. Ett viktigt steg i detta arbete togs våren 2002 då riksdagen fastställde ett nytt delmål avseende inomhusmiljön till det nationella miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö. Detta delmål innebär bl.a. att radonhalten i alla bostäder år 2020 skall vara lägre än 200 Bq/m³ luft. Som ett led i arbetet med att uppnå detta mål ändrade regeringen vid årsskiftet reglerna för radonbidrag så att stöd skall kunna utgå till fler fastigheter.

Det bidrag som kan utgå till åtgärder mot radon i bostäder har visat sig utgöra ett betydelsefullt instrument i arbetet med att påverka ägare till fastigheter som har radongashalter som på sikt bedöms vara hälsovådliga att vidta nödvändiga saneringsåtgärder. Utskottet kan således inte alls instämma i den syn på radonbidraget som framförs i motion 2003/04:Bo283 (m). Bidragsverksamheten bör inte avvecklas utan medel tillföras anslaget så att nödvändiga saneringsåtgärder kommer till stånd i erforderlig omfattning. Av detta skäl avvisar utskottet även förslagen i de aktuella fp-motionerna om en kraftig begränsning av anslaget.

Med hänvisning till det anförda anser utskottet att anslaget för bidrag till åtgärder mot radon i bostäder bör fastställas till den nivå som regeringen föreslagit. Motionsförslagen om andra anslagsnivåer avstyrks.

31:8 Lantmäteriverket

Finansieringsprinciperna för lantmäteriverksamheten

Det statliga lantmäteriet består av Lantmäteriverket och länsvisa lantmäterimyndigheter. Lantmäteriverket är en central förvaltningsmyndighet för lantmäterimyndigheterna och skall bl.a. utöva tillsyn över dessa samt över de kommunala lantmäterimyndigheterna. Verksamheten bedrivs i tre divisioner, nämligen Fastighetsbildning, Landskaps- och fastighetsdata samt Uppdragsverksamhet (Metria). Uppdragsverksamheten skall hållas organisatoriskt skild från övrig verksamhet. Lantmäterimyndigheten i länet får mot avgift bedriva myndighetsservice som har ett naturligt samband med myndighetsutövningen.

Anslaget till Lantmäteriverket finansierar det statliga lantmäteriets ansvar för frågor om fastighetsindelning och för grundläggande geografisk information och fastighetsinformation. Avgiftsbelagd verksamhet bedrivs inom områdena fastighetsbildning, geografisk information och fastighetsinformation samt uppdragsverksamhet (Metria).

Riksdagen beslutade våren 2003 (prop. 2002/03:100, bet. FiU21, yttr. BoU3y) att de avgifter som uppbärs för information från Landskaps- och fastighetsdatadivisionen skall täcka en större andel av kostnaderna för verksamheten. Som en följd härav minskades också anslaget för 2003 med 25 miljoner kronor. Överfört till 2004 innebär det enligt regeringen att anslagen för lantmäteriverksamheten genom Lantmäteriverket kan minskas med 100 miljoner kronor eller 25 %. Detta medför att de mål, avgiftssystem m.m. som gäller för verksamheten måste ses över. Regeringen lägger mot den bakgrunden fram ett förslag om ändrade finansieringsprinciper för lantmäteriverksamheten som innebär att kostnaden för den förrättningsrelaterade fastighetsregistreringen skall inkluderas i taxan för lantmåteriförrättningar.

De skäl som redovisas för regeringens förslag är bl.a. följande. Reglerna för hur lantmåteritaxan skall tillämpas finns i förordningen (1995:1479) om avgifter vid lantmåteriförrättningar. I denna regleras att avgiften skall beräknas efter den tid som behövs för handläggning av en förrättning och kostnaderna för handläggningen. Utvecklingen av det tekniska handläggningsstödet hos lantmåterimyndigheterna har gjort att fastighetsregistreringen alltmer integreras i förrättningshandläggningen. Gränsen mellan förrättningshandläggning och registrering blir alltmer diffus. Det är inte heller orimligt att fastighetsägaren står för registerkostnader i samband med en av denne initierad förändring av fastighetsindelningen. Redan Lantmåteri- och inskrivningsutredningen (SOU 1994:90) uppmärksammade svårigheterna att upprätthålla gränsdragningen mellan fastighetsbildningen och den fastighetsbildningsanknutna fastighetsregistreringen. Frågan om hur registrering av lantmåteriförrättningar bör finansieras har därefter utretts av både Lantmåteriverket och Ekonomistyrningsverket, vilka rekommenderade att kostnaderna skulle ingå i lantmåteritaxan. Lantmåteriverket ansåg dock att fastighetsregistreringen måste integreras successivt i lantmåteritaxan i takt med den nya arbetsprocessen och vara fullt integrerad först 2001. Riksdagens revisorer påtalade i sin

rapport om det nya lantmäteriet (2001/02:RR10) svårigheterna med att i den nya arbetsprocessen särskilja förrättningsverksamhet och fastighetsregistrering. Revisorerne menade att regeringen borde se över och klargöra finansieringsprinciperna inom fastighetsbildningen. På grund härav och att tillämpningen av lantmäteritaxan numera genererar ett visst överskott finner regeringen att den fastighetsbildningsanknutna fastighetsregistreringen fortsättningsvis bör finansieras genom lantmäteritaxan.

Förslaget om ändrade finansieringsprinciper för lantmäteriverksamheten, som inte mött invändningar i motioner eller på annat sätt, tillstyrks av utskottet. Detta ställningstagande ligger i linje med vad utskottet anförde redan vid sitt ställningstagande våren 2003 (bet. 2002/03:3y s. 5) till förslaget om att de avgifter som uppbärs för information från Landskaps- och fastighetsdatadivisionen skall täcka en större andel av kostnaderna för verksamheten. Utskottet framhöll då att de finansieringsprinciper som riksdagen lagt fast för lantmäteri- och fastighetsdataverksamheten innebär att användarna av fastighets- och landskapsinformation i ökad utsträckning skall bidra till finansieringen av kostnaderna för drift och utveckling av informationssystemen. Det av utskottet nu tillstyrkta förslaget kan ses som ytterligare ett steg i denna riktning.

Anslaget till Lantmäteriverket för 2004

Av budgetpropositionen framgår att 2003 är sista året för den nioåriga planen för produktion av geografisk information som regeringen beslutat om. Därmed har en övergång från analog till digital teknik genomförts för såväl geografisk information som fastighetsinformation. Detta utvecklings- och uppbyggnadsarbete måste nu avlösas av ökade insatser för förvaltning, komplettering, ajourhållning och utveckling av databaserna. Det innebär enligt regeringen att kostnaderna för förvaltning och tillhandahållande förväntas ta i anspråk en förhållandevis större andel av anslaget än tidigare.

Regeringen föreslår att 339 812 000 kr anvisas under anslaget 31:8 Lantmäteriverket under 2004. Hänsyn har då tagits till att den ökade avgiftsfinansiering som regeringen samtidigt föreslår möjliggör en anslagsminskning med 100 miljoner kronor. Dessutom ingår som en förutsättning för anslagsberäkningen att 2 miljoner kronor fr.o.m. 2004 överförs till anslaget 31:7 Statens geotekniska institut för samordningsansvaret med stranderosion.

Förslag om minskat anslag till Lantmäteriverket förs fram i två motioner.

Utöver den anslagsminskning som följer av en ökad avgiftsfinansiering kan enligt motion 2003/04:Bo283 (m) yrkande 11 ytterligare besparingar göras genom effektiviseringar i verksamheten. Anslaget till Lantmäteriverket föreslås därför minskat med 10 miljoner kronor i förhållande till regeringsförslaget.

Enligt motion 2003/04:Bo297 (kd) yrkande 30 i denna del måste vissa nedprioriteringar göras i förhållande till regeringens budget. Med hänvisning härtill föreslås en väl avvägd reducering av Lantmäteriverkets anslag med 23 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

Utskottets ställningstagande till anslaget till Lantmäteriverket för 2004 innebär följande.

Redan det förslag till ökad avgiftsfinansiering som utskottet ovan ställt sig bakom innebär att anslaget till Lantmäteriverket kan minskas med 100 miljoner kronor för 2004. Jämfört med innevarande budgetår är det en avsevärt minskad anslagsbelastning. Samtidigt är neddragningen av anslaget inte avsedd att totalt sett minska de medel som disponeras för verksamheten, eftersom avgiftsuttaget samtidigt är tänkt att öka i motsvarande grad. De förslag om minskade anslag som läggs fram i motionerna är däremot inte finansierade på något motsvarande sätt. Någon vägledning för hur besparingar eller andra åtgärder skulle möjliggöra en nedskärning av anslaget lämnas inte heller i motionerna. Utskottet är mot bakgrund härav inte berett att ställa sig bakom förslagen i motionerna 2003/04:Bo283 (m) yrkande 11 samt 2003/04:Bo297 (kd) yrkande 30 i denna del. Motionerna avstyrks. Regeringens förslag tillstyrks.

31:10 Bidrag till bostadsinvesteringar som främjar ekologisk hållbarhet

Anslaget finansierade tidigare en bidragsgivning enligt förordningen (2000:1389) om statligt investeringsbidrag som främjar ekologisk hållbarhet vid byggande. Denna bidragsgivning upphörde år 2002. Fortsättningsvis har från anslaget finansierats stöd till pilotprojekt som syftar till att långsiktigt sänka kostnaderna för de boende och samtidigt främja en hållbar utveckling. Även kostnaderna för administration av Byggekostnadsforums verksamhet har belastat anslaget. Stödet till pilotprojekt ingår som en del av Byggekostnadsforums verksamhet. Under år 2002 beviljades 14 projekt stöd med ett sammanlagt belopp om ca 17 miljoner kronor.

I budgetpropositionen framhåller regeringen det som angeläget att få underlag och erfarenhet från pilotprojekten om resurs- och kostnadseffektivitet under byggnadens hela livslängd. Regeringen föreslår att anslaget bestäms till 25 miljoner kronor för budgetåret 2004.

I fem motioner förordas att den aktuella bidragsformen liksom anslaget avvecklas. I motionerna ifrågasätts nyttan med den aktuella bidragsformen och Byggekostnadsforums verksamhet. De motioner där anslaget således föreslås minskas med 25 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag är Folkpartiets partimotioner 2003/04:Fi240 yrkande 24 samt 2003/04:Bo253 yrkande 24, bägge yrkandena i motsvarande delar, samt motionerna 2003/04:Bo275 (c) i motsvarande del, 2003/04:Bo283 (m) yrkande 12 samt 2003/04:Bo297 (kd) yrkande 30 i motsvarande del.

Bostadsutskottet finner det angeläget att det även fortsättningsvis anslås medel för att stimulera en omställning till en mer ekologiskt hållbar utveckling inom bostadssektorn. För de bostadsbyggnadsprojekt som erhåller investeringsbidrag eller investeringsstimulans gäller generellt ett krav på att projektet skall bidra till en långsiktigt hållbar utveckling. Utskottet delar regeringens bedömning att det därutöver finns ett behov av att stödja pilotprojekt

som kan bidra till ett utvecklingsarbete samt leda fram till innovationer och kostnadseffektiva produktionsmetoder som samtidigt uppfyller högt ställda krav på ekologisk hållbarhet.

Med hänvisning till det anförda tillstyrks regeringens anslagsförslag. De motstående motionsförslagen avstyrks.

31:11 Investeringsbidrag för nybyggnad av hyresbostäder

Riksdagen beslutade våren 2001 att införa ett tillfälligt investeringsbidrag för nybyggnad av bostäder som upplåts med hyresrätt i områden med bostadsbrist (prop. 2000/01:100, bet. 2000/01:FiU27, yttr. 2000/01:BoU6y, rskr. 2000/01:279). Investeringsbidraget lämnas enligt bestämmelser i förordningen (2001:531) om statligt investeringsbidrag för nybyggnad av bostäder som upplåts med hyresrätt i områden med bostadsbrist. Endast projekt som påbörjas under tiden den 17 april 2001–den 31 december 2006 kan beviljas investeringsbidrag. Bidrag lämnas i mån av tillgång på medel.

Vid utgången av juli 2003 hade bidrag beviljats för nyproduktion av 7 300 bostäder, varav drygt hälften i allmännyttiga bostadsföretag. Regeringen framhåller att utfallet av stödgivningen hittills följt intentionerna.

I budgetpropositionen föreslås avseende den aktuella bidragsformen att riksdagen ger regeringen ett bemyndigande att under 2004 ingå åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter på högst 800 miljoner kronor under 2005 och på högst 900 miljoner kronor 2006 eller senare. Anslaget föreslås bestämmas till 600 miljoner kronor för år 2004.

I motioner från fyra partier finns anslagsförslag som utgår från att den aktuella stödformen avvecklas redan till år 2004. Enligt Folkpartiets partimotioner 2003/04:Fi240 yrkande 24 samt 2003/04:Bo253 yrkande 24, bägge yrkandena i motsvarande delar, möjliggör detta en anslagsminskning med 200 miljoner kronor. I motion 2003/04:Bo275 (c) i motsvarande del föreslås anslaget bestämmas till ett belopp 500 miljoner kronor lägre än regeringsförslaget. Anslaget bör enligt motionerna 2003/04:Bo283 (m) yrkande 13 samt 2003/04:Bo297 (kd) yrkande 30, båda yrkandena i motsvarande del, minskas med 300 miljoner kronor. Yrkande 4 i den sistnämnda motionen innebär dessutom att regeringens förslag om ett bemyndigande för den aktuella bidragsformen bör avslås av riksdagen.

Sakförslagen om avveckling av investeringsbidragen behandlas i avsnittet om bostadsfinansiering tillsammans med ett motionsförslag om ändrade villkor för bidragsformen. Bostadsutskottet kan emellertid redan i detta sammanhang konstatera att det inte är aktuellt med några förändringar av bidragsformen som motiverar ett mindre anslag än regeringen förordat eller ett avslag på regeringens begäran om ett bemyndigande. Bostadsutskottet tillstyrker således förslagen i budgetpropositionen om anslag och bemyndigande avseende investeringsbidraget för nybyggnad av hyresbostäder. De här aktuella motionerna avstyrks.

31:12 Statens bostadsnämnd

Statens bostadsnämnd inrättades den 1 augusti 2002 och har till uppgift att ge statligt stöd till omstrukturering av kommunala bostadsbolag. Nämnden har delvis övertagit den uppgift som Bostadsdelegationen tidigare hade på detta område. Bestämmelserna om det stöd som nämnden hanterar finns i förordningen (2002:664) om statligt stöd för vissa kommunala åtaganden.

Enligt en redovisning i budgetpropositionen har Statens bostadsnämnd under sitt första verksamhetsår, fram till den 1 augusti 2003, tagit emot ansökningar om stöd från 24 kommuner. Nio av dessa ansökningar är avslutade – sex genom avtal om stöd, en genom avskrivningsbeslut sedan ansökningen återkallats och två genom avslagsbeslut. Ytterligare fem ansökningar har hittills lett fram till färdiga överenskommelser om stöd. De avtal och överenskommelser som hittills träffats innebär statligt stöd om sammanlagt drygt 200 miljoner kronor. Regeringen gör bedömningen att nämndens verksamhet bidragit till att minska obalanserna på bostadsmarknaden på orter med vikande befolkningsunderlag.

Regeringen föreslår att anslaget för myndighetens verksamhet under år 2003 bestäms till 7 919 000 kr.

I motioner från fyra partier föreslås att verksamheten vid Statens bostadsnämnd skall avvecklas och att anslaget för år 2004 skall bestämmas med denna utgångspunkt. Enligt Folkpartiets partimotioner 2003/04:Fi240 yrkande 24 och 2003/04:Bo253 yrkande 24 samt motion 2003/04:Bo297 (kd) yrkande 30, samtliga yrkandena i motsvarande delar, möjliggör detta en anslagsminskning med 4 miljoner kronor. I motion 2003/04:Bo283 (m) yrkande 14 föreslås en anslagsminskning med 3 959 000 kr. Slutligen föreslås i motion 2003/04:Bo263 (c) yrkande 11 en avveckling av nämnden samt i motion 2003/04:Bo275 (c) i motsvarande del att även anslaget av detta skäl helt kan avvecklas till år 2004.

Bostadsutskottet anser att den verksamhet som bedrivs av Statens bostadsnämnd fyller en mycket viktig funktion. Det är nödvändigt att de kommuner och kommunala bostadsföretag som fått problem till följd av en befolkningsminskning eller en ogynnsam utveckling i övrigt kan erhålla ett stöd i sitt omstruktureringsarbete. Som framgår av budgetpropositionen innebär tidigare beslut i frågan om stöd till omstrukturering av kommunala bostadsbolag att nämnden bör ha ett verksamhetsperspektiv fram till år 2010. Bostadsutskottet avstyrker således de aktuella motionsförslagen och tillstyrker regeringens anslagsförslag.

31:13 Omstrukturering av kommunala bostadsbolag

De utgifter som belastar anslaget avser stöd till omstrukturering av kommunala bostadsföretag. Stödet hanteras av Statens bostadsnämnd som har ett verksamhetsperspektiv fram till 2010. Bestämmelser om stödet finns i förordningen (2002:664) om statligt stöd för vissa kommunala åtaganden för boen-

det. Statens bostadsnämnd kommer enligt regeringens bedömning sammanlagt att behöva disponera 3 000 miljoner kronor för verksamheten.

I budgetpropositionen föreslås att anslaget för stödverksamheten bestäms till 152,5 miljoner kronor för 2004. Regeringen begär även ett bemyndigande från riksdagen att under 2004 för stödverksamheten göra åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 150 miljoner kronor efter 2004.

I flera motioner föreslås att den aktuella stödverksamheten skall avvecklas eller kraftigt begränsas redan år 2004 och att anslaget bestäms med denna utgångspunkt. Vissa av förslagen innebär även en övergång till ett statligt engagemang i obeståndshanteringen med delvis andra utgångspunkter.

Förslag om ett helt avvecklat anslag läggs fram i motionerna 2003/04:Bo283 (m) yrkande 15 och 2003/04:Bo297 (kd) yrkande 30 i motsvarande del. Enligt m-motionen bör utgångspunkten vara att stöd endast skall ges till kommuner som uttömt sina resurser genom att ta ansvar för bostadsbolaget, men ändå har kvarvarande problem. Ett sådant stöd skall i stället utgå från anslaget för Allmänna bidrag till kommuner.

Yrkandet i kd-motionen innebär också att ett nytt anslag benämnt Stöd till bostadsföretag i kommuner med bostadsöverskott bör inrättas för år 2004. Anslaget bör bestämmas till samma belopp som det av regeringen föreslagna. Vidare föreslås i denna motion att riksdagen skall avslå regeringens förslag om ett bemyndigande för stödverksamheten (yrkande 5) och i stället ge ett alternativt bemyndigande för den i motionen förordade verksamheten (yrkande 6). Enligt motionens yrkande 23 skall det föreslagna alternativa stödsystemet vara inriktat på kommuner med bostadsöverskott och stå i bättre överensstämmelse med det kommunala självstyret. Det skall överlåtas åt kommunerna att själva i högre grad få avgöra hur medlen skall användas, samtidigt som privata värddar inte skall missgynnas.

Tre motioner förordar att anslaget för år 2004 kraftigt begränsas. Det gäller dels Folkpartiets partimotioner 2003/04:Fi240 yrkande 24 och 2003/04:Bo253 yrkande 24 i motsvarande delar, där det förordas en begränsning med 127 miljoner kronor, dels motion 2003/04:Bo275 (c) i motsvarande del med förslag om en nedskrivning med 122,5 miljoner kronor. Enligt fp-motionerna bör anslaget därefter helt avskaffas. I c-motionen anförts att kommunerna måste ges möjlighet att själva lösa problemen med bostadsöverskott. Motsvarande utgångspunkt har även motion 2003/04:Bo263 (c) yrkande 9, där ett tillkännagivande från riksdagen i frågan föreslås. I motionen anförts att statlig kreditgaranti i samband med obeståndshantering kan vara acceptabelt, liksom statlig hjälp till kommuner. Däremot är det inte acceptabelt att staten tar över och äger fastigheter.

Bostadsutskottet har genom flera beslut ställt sig bakom den nu gällande ordningen för fortsatt statligt stöd till omstrukturerad av kommunala bostadsbolag. Denna ordning innefattar, förutom genom kreditgaranti, flera olika möjligheter för det statliga engagemanget. Under vissa förutsättningar kan bidrag utgå till en kommun. Riksdagens beslut i frågan innebär även att

staten skall kunna förvärva bostadsfastigheter av kommunala bostadsföretag för att i samverkan med de aktuella kommunerna utveckla eller avveckla bostäderna. Utskottet vill understryka att villkoren för det statliga stödet för vissa kommunala åtaganden för boendet varken står i motsats till de ovan framförda synpunkterna om att kommunerna i möjligaste mån skall få stöd att själva lösa sina problem eller att stödet bör riktas till kommuner med bostadsöverskott. Utgångspunkten för den beslutade ordningen är att hitta den lösning som bedöms vara mest lämplig i varje enskilt fall. En framgångsrik verksamhet förutsätter emellertid att riksdagen också anvisar medel för verksamheten. Det kan konstateras att man i flera av de behandlade motionerna i praktiken föreslår en avveckling av det statliga stödet. Detta riskerar i sin tur att på sikt leda till behov av en mer akut och oplanerad hantering av omfattande ekonomiska problem i vissa kommuner.

Med hänvisning till det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag och avstyrker motionerna 2003/04:Fi240 (fp) yrkande 24, 2003/04:Bo253 (fp) yrkande 24, 2003/04:Bo275 (c), 2003/04:Bo297 (kd) yrkande 30, samtliga dess yrkanden i motsvarande delar. Vidare avstyrks motionerna 2003/04:Bo263 (c) yrkande 9, 2003/04:Bo283 (m) yrkande 15 samt 2003/04:Bo297 (kd) yrkandena 5, 6 och 23.

32:1 Länsstyrelserna m.m.

Förslaget i budgetpropositionen innebär att det till länsstyrelsernas verksamhet för budgetåret 2003 skall anvisas 2 138 467 000 kr. Vid anslagsberäkningen har hänsyn tagits till ett flertal faktorer som redovisas i propositionen. Det avser vad gäller anslagshöjande faktorer förutom pris- och löneomräkning framför allt medel för att stärka länsstyrelsernas arbete med områdesskydd, vård och förvaltning av redan skyddade områden samt genomförande av nätverket Natura 2000. Den viktigast anslagsminskande faktorn avser en överföring av medel till verksamheten med kommunala samverkansorgan.

I Skåne och Västra Götalands län pågår försöksverksamheter avseende den regionala samhällsorganisationen i enlighet med lagen (1996:1414) om försöksverksamhet med ändrad regional ansvarsfördelning. Försöket innebär en ny ansvarsfördelning på regional nivå mellan stat och kommun. På Gotland pågår även en försöksverksamhet med vidgad samordnad länsförvaltning i enlighet med lagen (1997:1144) om försöksverksamhet med vidgad samordnad länsförvaltning i Gotlands län som innebär att länsarbetsnämndens och skogsvårdsstyrelsens verksamhet har inordnats i länsstyrelsen.

Det finns möjlighet att i samtliga län bilda kommunala samverkansorgan i form av kommunalförbund. Ett sådant samverkansorgan kan överta vissa regionala utvecklingsfrågor från länsstyrelsen, under förutsättning att samtliga kommuner är medlemmar i kommunalförbundet. Även landstinget kan vara medlem, men detta är inget krav. De uppgifter som överförs finansieras av anslaget 32:2 Kommunala samverkansorgan m.m. För närvarande finns kommunala samverkansorgan i sju län: Blekinge, Dalarnas, Gotlands, Hal-

lands, Kalmar, Uppsala och Östergötlands län. En ansökan om att ett kommunalt samverkansorgan, från länsstyrelsen, skall få överta vissa regionala utvecklingsfrågor från 2004 har inkommit till regeringen ifrån Regionförbundet Sörmland.

När ett samverkansorgan bildas skall en anmälan göras om detta till regeringen. I och med att samverkansorganet bildas övertar det också vissa uppgifter från länsstyrelsen. För att möjliggöra en omfördelning av medel från länsstyrelserna till nytillkommande kommunala samverkansorgan krävs enligt regeringen att medel under ramanslaget 32:1 Länsstyrelserna får användas för finansieringen av vissa av samverkansorganens kostnader som de övertar från länsstyrelsen. Regeringen uttalar i budgetpropositionen att den när detta blir aktuellt, utifrån en schablonersättning per arbetskraft, kommer att besluta om de anslagsmedel som skall användas från länsstyrelseanslaget till de kommunala samverkansorganen.

I förhållande till regeringens budgetförslag förordas i fem motioner att anslaget för länsstyrelsernas verksamhet skall bestämmas till ett lägre belopp.

Anslaget till länsstyrelserna kan enligt motion 2003/04:Bo283 (m) yrkande 17 minskas med 50 miljoner kronor – detta som en effekt av den minskade bidragsadministration och de effektiviseringar som följer av i andra motioner (m) framlagda förslag.

I de båda partimotionerna 2003/04:Fi240 (fp) yrkande 24 samt 2003/04:Bo253 (fp) yrkande 24, båda yrkandena i motsvarande del, förordas en neddragning av länsstyrelseanslaget med 100 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. Enligt den sistnämnda motionen består neddragningen av 50 miljoner kronor i besparing och 50 miljoner kronor i omfördelning till andra utskott.

Förslaget i motion 2003/04:Bo297 (kd) yrkande 30 i denna del innebär att anslaget till länsstyrelserna bör minskas med 10 miljoner kronor i förhållande till vad regeringen föreslagit.

Det förslag som förs fram i motion 2003/04:Bo275 (c) i denna del innebär en minskning av länsstyrelseanslaget med 182 miljoner kronor i förhållande till regeringsförslaget.

Utskottet gör följande bedömning när det gäller beräkningen av anslaget till länsstyrelserna.

Det förslag som läggs fram i budgetpropositionen bygger på en pris- och löneomräkning justerad för överföringar till och från andra anslag och med vissa tillskott av medel för att bl.a. stärka länsstyrelsernas arbete med områdesskydd, vård och förvaltning av redan skyddade områden samt genomförande av nätverket Natura 2000. Det nya medel som tillförs länsstyrelserna svarar sålunda mot att de också tilldelas nya uppgifter. Samtidigt bör det noteras att anslaget på motsvarande sätt räknas ned när uppgifter t.ex. förs över till andra myndigheter. Det är alltså inte fråga om att länsstyrelserna föreslås få ett allmänt resurstillskott. I stället har en noggrann prövning av anslaget skett mot de förändringar i arbetsuppgifterna som länsstyrelserna fortlöpande genomgår.

Sett till de senaste åren har länsstyrelserna genomfört ett omfattande arbete i syfte att rationalisera och effektivisera verksamheten. Det framstår mot den bakgrunden inte som motiverat att nu ålägga länsstyrelserna ospecificerade sparkrav på det sätt som föreslås i motionerna (fp), (kd) och (c). Inte heller förslaget i motionen (m) om en neddragning av anslaget med hänvisning till arbetsbesparande förslag som har lagts fram i andra sammanhang framstår mot den bakgrunden som genomförbart. Sammantaget innebär det nu anförda att det enligt utskottets mening inte finns utrymme för att minska anslaget på det sätt som föreslås i motionerna. Partimotionerna 2003/04:Bo253 (fp) yrkande 24 och 2003/04:Fi240 (fp) yrkande 24, båda yrkandena i motsvarande del, samt motionerna 2003/04:Bo275 (c) i denna del, 2003/04:Bo283 (m) yrkande 17 och 2003/04:Bo297 (kd) yrkande 30 i denna del avstyrks. Regeringens förslag tillstyrks.

34:2 Statens institut för ekologisk hållbarhet

Anslaget disponeras för att finansiera verksamheten vid Statens institut för ekologisk hållbarhet (IEH). Myndighetens huvuduppgift är att förmedla kunskaper, forskningsresultat, idéer och erfarenheter om ekologisk hållbarhet, bl.a. i anknytning till de lokala investeringsprogrammen.

Under år 2002 fattades de sista besluten om nya bidrag till lokala investeringsprogram. Regeringen framhåller att 181 program de närmaste åren kommer att slutrapportera ca 1 600 projekt som ingår i programmen och att detta kommer att öka IEH:s arbetsbelastning. Vidare anförts att regeringens bedömning är att institutets verksamhet och finansiering bör omprövas mot bakgrund av att anslaget för lokala investeringsprogram upphör under innevarande år. Regeringen avser att återkomma i denna fråga i den ekonomiska vårpropositionen 2004.

Förslaget i budgetpropositionen innebär att anslaget för år 2004 bestäms till 7 568 000 kr.

I två motioner föreslås, med hänvisning till myndighetens koppling till verksamheten med lokala investeringsprogram, att Statens institut för ekologisk hållbarhet snarast skall avvecklas. Enligt den ena av motionerna, Bo283 (m) yrkande 18, medför detta att anslaget kan minskas med 3 784 000 kr för år 2004. I den andra motionen, 2003/04:Bo275 (c), föreslås i motsvarande del att anslaget helt avvecklas. Eventuella avvecklingskostnader anses kunna täckas av anslagssparandet.

Bostadsutskottet delar regeringens bedömning vad gäller verksamheten vid Statens institut för ekologisk hållbarhet. Anslaget för år 2004 tillstyrks således. De motstående motionsförslagen avstyrks.

Övriga anslag i budgetpropositionen

Utskottet tar i detta avsnitt upp förslag till anslag m.m. i budgetpropositionen som inte mött invändningar i motioner eller vid utskottets behandling.

I fråga om de anslag som inte behandlats av utskottet ovan föreslås i budgetpropositionen att det för budgetåret 2004 under utgiftsområde 18 skall anvisas till anslaget

31:4 *Statens bostadskreditnämnd: Garantiverksamheten*, ett ramanslag om 100 000 000 kr,

31:8 *Statens geotekniska institut*, ett ramanslag om 29 482 000 kr,

31:10 *Statens va-nämnd*, ett ramanslag om 6 737 000 kr,

32:2 *Kommunala samverkansorgan m.m.*, ett obetecknat anslag om 34 897 000 kr.

Den av regeringen förordade anslagstilldelningen avseende de nu aktuella anslagen tillstyrks av utskottet.

Motionsförslag om nytt anslag inom utgiftsområde 18

I motion 2003/04:Bo297 (kd) yrkande 30 i motsvarande del föreslås att ett nytt anslag, *Investeringsstöd för byggande av studentbostäder*, inrättas inom utgiftsområdet. Anslagsyrkandet utgår från ett förslag i samma motion om principerna för en ny stödform för studentbostäder. Det senare förslaget behandlas i avsnittet om bostadspolitikens inriktning tillsammans med övriga motionsförslag om ett utökat stöd till byggandet av studentbostäder.

Vad gäller det nu aktuella anslagsyrkandet kan utskottet konstatera att de anslagsförslag som utskottet ovan redan ställt sig bakom innebär att hela den ram för utgiftsområde 18 som riksdagen genom sitt beslut den 19 november fastställt har tagits i anspråk. Motionsförslaget avstyrks således redan på denna grund. Utskottet vill här också erinra om att villkoren för stödet till byggande av studentbostäder under innevarande år har förbättrats genom den omläggning som skett från det tidigare investeringsbidraget till det stöd som numera kan utgå som investeringsstimulans genom skattekreditering. Utskottet återkommer till denna fråga i det avsnitt som inte avser budgeten för år 2004.

Mål- och resultatredovisningen i budgetpropositionen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör godkänna vad bostadsutskottet anför i avsnittet om mål- och resultatredovisningen i budgetpropositionen. *Jämför reservation 1 (m, fp, kd, c).*

Inledning

Innan utskottet övergår till behandlingen av de förslag som i vid mening rör inriktningen av bostadspolitik men som inte är direkt budgetpåverkande under år 2004, tar utskottet i detta avsnitt upp en fråga som alltmer kommit att aktualiseras i riksdagsarbetet under de senaste åren.

Under en stor del av 1990-talet har det inom riksdagen pågått ett arbete som syftat till att utskotten i högre grad skall följa upp och utvärdera riksdagsbeslut. Riksdagen beslutade i juni 2001 bl.a. om ett tillägg i riksdagsordningen (4 kap. 16 §) med denna innebörd. Beslutet innebär att riksdagen i ökad utsträckning skall följa upp och utvärdera fattade beslut för att åstadkomma ett bättre berednings- och beslutsunderlag i den politiska processen. En viktig del i den löpande uppföljningen är att ta emot och värdera den resultatinformation som riksdagen enligt budgetlagen får från regeringen i budgetpropositionen. Ett samarbete har också inletts mellan riksdag och regering med denna utgångspunkt.

Bostadsutskottet har inför beredningen av årets budgetproposition gett den nya uppföljnings- och utvärderingsfunktionen vid riksdagens utredningstjänst i uppdrag att analysera behandlingen av mål och resultat i den del av propositionen som avser bostadspolitik. Slutsatserna av denna analys har redovisats inför utskottet och föranlett vissa överväganden. Med utgångspunkt i de synpunkter som framkommit i detta sammanhang redovisar utskottet i det följande sin syn på denna fråga.

Redovisningen av mål och resultat i budgetpropositionen

En utgångspunkt för arbetet med mål- och resultatstyrning är att mål sätts upp som de uppnådda resultaten sedan relateras till. För bostadspolitik gäller att det övergripande målet är fastlagt av riksdagen i bred politisk enighet. Utskottet återkommer i ett senare avsnitt till bl.a. förslag om komplettering av detta mål. Det kan emellertid konstateras att målet har en sådan utformning att det krävs konkretiseringar och delmål vid utformningen av det löpande bostadspolitiska arbetet. Regeringen har också för sin egen verksamhet utformat sådana mål för verksamhetsområden, verksamhetsgrenar och myndigheter. Det är givetvis av stort värde om dessa nedbrutna mål som regeringen arbetar utifrån, och som även redovisas för riksdagen i budgetpropositionen, ges en sådan utformning att en resultatstyrning underlättas. Detta förutsätter att målformuleringen successivt kan konkretiseras och när så är möjligt anges i kvantifierbara termer. Ett exempel på en sådan inriktning mot en successiv

konkretisering genom tydliga delmål är det miljömålsarbete som riksdagen och regeringen bedriver och som bl.a. innefattar miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö.

För riksdagens del kvarstår emellertid också ett behov av att finna en metod att mäta graden av måluppfyllelse för det grundläggande, av riksdagen fastställda målet. En strävan i detta sammanhang bör givetvis vara att underlaget för denna bedömning i så stor utsträckning som möjligt får en bred politisk acceptans. De partipolitiska övervägandena bör i stället inriktas på vilka slutsatser som redovisningen leder fram till och vilka åtgärder som behöver vidtas. En utgångspunkt för en sådan diskussion bör kunna tas i regeringens samlade bedömning av måluppfyllelsen på politikområdesnivå. I årets budgetproposition har endast måluppfyllelsen för delmålen redovisats.

Utskottet anser att det med dessa utgångspunkter bör vara möjligt att utveckla budgetpropositionens användning i beslutsprocessen. Här skall framför allt några aspekter i denna fråga lyftas fram som bl.a. gäller utvecklingen av resultatindikatorer, redovisningen av längre tidsserier samt strukturen för regeringens resultatredovisning.

Utskottet har erfarit att Finansdepartementet inför årets budgetproposition i ett cirkulär till samtliga departement betonat vikten av en resultatinformation som är relevant i förhållande till uppsatta mål. Inom riksdagen har finansutskottet tidigare understrukt detta samt att resultat och utvecklingstendenser i större utsträckning bör redovisas i kvantitativa termer med hjälp av indikatorer eller nyckeltal. Även enligt bostadsutskottets uppfattning finns det behov av att utveckla en redovisning av sådana *resultatindikatorer*. Budgetpropositionen kan för övrigt vad gäller bostadspolitiken till viss del redan anses innehålla vissa resultatindikatorer, exempelvis vad gäller utvecklingen av bostadsproduktionen och boendekostnaderna. I båda dessa fall borde det emellertid enligt utskottets uppfattning vara möjligt att uppnå en tydligare och mer kontinuerlig redovisning. Det har således ett klart värde att samma källa används löpande och att längre *tidsserier* kan redovisas för att underlätta analyser av trender och tendenser. Enligt utskottets mening bör därför resultatredovisningen i kommande propositioner i högre utsträckning innefatta denna typ av kvantifierbara resultatindikatorer. De redovisade slutsatserna bör relateras till dessa indikatorer. Detta innebär också att en strävan bör vara att tydligare särskilja vad som regeringen anser vara faktiska resultat av statens insatser inom politikområdet och vad som snarare är att betrakta som ett resultat av omvärldsförändringar. Det är även önskvärt att regeringen redovisar för riksdagen utifrån vilka eventuellt nya resultatindikatorer måluppfyllelsen fortsättningsvis kommer att bedömas när nya bostadspolitiska medel kommer till användning. Utskottet är samtidigt väl medvetet om att alla förhållanden med betydelse för bostadspolitikens utformning inte låter sig mätas i lätt kvantifierbara termer.

I det ovan omnämnda cirkuläret från Finansdepartementet framhålls vidare vikten av att redovisningen i budgetpropositionen fokuserar på resultatinformation och inte på vidtagna åtgärder och pågående utredningar. Utskot-

tet vill för sin del framhålla att även redovisningen av pågående utredningar och överväganden har sin givna plats i den årliga genomgång av bostadspolitiken som bör göras i budgetpropositionen. Däremot finns det ett behov av att tydligt åtskilja redovisningen av de insatser och åtgärder som vidtagits under det senaste året och den *redovisning av uppnådda resultat* som bör ligga till grund för såväl regeringens som riksdagens slutsatser. Riksdagens utredningstjänst har i sin analys av behandlingen av mål och resultat i den del av propositionen som avser bostadspolitiken kunnat konstatera att det ofta ges samma eller likartad information under de olika avsnitt som behandlar politikens inriktning, gjorda insatser respektive resultatbedömning och analys. Även utskottet anser att en striktare uppdelning i dessa avseenden torde förbättra läsbarheten av denna del av budgetpropositionen och dessutom underlätta bedömningen av om den resultatinformation som riksdagen ges är tillräcklig.

Riksdagens utredningstjänst har i sin analys också tagit upp de problem som kan bli följden av att de utgiftsområden som lagts fast inte till alla delar sammanfaller med den *politikområdesindelning* som regeringen tillämpar. Detta förhållande har bl.a. lett till att bostadsbidragen, som helt faller inom bostadsutskottets beredningsområde och ingår i utgiftsområde 18, i resultatbedömningssammanhang redovisas i den del av budgetpropositionen som bereds av socialförsäkringsutskottet. Bostadsutskottet menar att detta förhållande, sett ur ett strikt bostadspolitiskt perspektiv, får anses vara mindre lämpligt och inte underlätta en sammanhållen resultatbedömning av det bostadspolitiska målet. Samma svårigheter gäller de insatser inom utgiftsområde 18 som av regeringen förts till ett politikområde som i övriga delar bereds av miljö- och jordbruksutskottet.

Sammanfattningsvis anser bostadsutskottet att det är angeläget att fortsätta en process mot en utvecklad mål- och resultatstyrning i enlighet med tidigare fattade beslut. Vad gäller bostadspolitiken och övriga delar av bostadsutskottets beredningsområde bör de ovan framförda synpunkterna ses som en del i den dialog som bör föras mellan riksdag och regering i dessa frågor.

Riksdagen bör genom sitt godkännande ställa sig bakom vad utskottet anfört om mål- och resultatredovisningen i budgetpropositionen.

Bostadspolitiken inriktning

Komplettering av målet för bostadspolitiken

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsförslaget om att komplettera det bostadspolitiska målet. *Jämför reservation 2 (m, kd).*

Även om grunderna i det bostadspolitiska målet har legat fast under en lång rad av år har målet fortlöpande anpassats till utvecklingen och till de nya förutsättningar som denna skapat. Det två senaste ändringarna i målet utgör exempel på detta. När ett nytt mål för bostadspolitiken 1998 lades fast på

initiativ av bostadsutskottet innebar det en anpassning av målet till de internationella åtaganden som Sverige gjort på miljö- och bostadsområdet i olika FN-sammanhang. Samtidigt som den grundläggande inriktningen låg fast tillfördes målet en ny dimension genom att det gav uttryck för att bostadspolitiken skall leda mot ekologisk hållbarhet. Den nya målformulering som antogs av riksdagen hösten 2002 (bet. 2002/03:BoU1 s. 31) innebär att det övergripande målet om ett hållbart samhälle nu också ingår i det bostadspolitiska målet. Genom denna komplettering har målet givits en bredare inriktning eftersom begreppet ”hållbar utveckling” omfattar de tre dimensionerna ekonomisk, social och ekologisk utveckling. Sedan hösten 2002 formuleras sålunda målet för bostadspolitiken på följande sätt.

Målet för bostadspolitiken är att alla skall ges förutsättningar att leva i goda bostäder till rimliga kostnader och i en stimulerande och trygg miljö inom långsiktigt hållbara ramar. Boende- och bebyggelsemiljön skall bidra till jämlika och värdiga levnadsförhållanden och särskilt främja en god uppväxt för barn och ungdomar. Vid planering, byggande och förvaltning skall en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar utveckling vara grund för verksamheten.

När riksdagen hösten 2002 lade fast målet för bostadspolitiken restes inga invändningar mot målet som sådant. Däremot föreslogs i en motion att målet skulle kompletteras. Även under årets allmänna motionstid har det väckts ett förslag om en komplettering av det bostadspolitiska målet. Enligt motion 2003/04:Bo297 (kd) yrkande 7 i denna del är det, mot bakgrund av det bristfälliga bostadsbyggandet och de hot som hyresrätten står inför, angeläget att komplettera målet med en formulering som tar fasta på byggandet och ägandet av bostadsfastigheter. Till målet för bostadspolitiken bör därför fogas följande.

Bostadspolitiken skall skapa goda och långsiktigt förutsägbara villkor för byggande och ägande av fastigheter i alla olika upplåtelseformer.

Den ambition som motionsförslaget ger uttryck för – att öka bostadsbyggandet och värna hyresrätten – delas av utskottet. Som utskottet framhöll vid sin behandling av ett motionsförslag med i princip samma innebörd under föregående riksmöte (bet. 2002/03:BoU1 s. 32) kommer denna ambition också till uttryck redan med den målformulering som nu gäller. Inte minst gäller det med hänsyn till att avsikten med det bostadspolitiska målet inte är att i detalj reglera bostadspolitiken, utan att det skall ge uttryck för den övergripande målsättning som skall vara vägledande för den. Som utskottet uppfattar förslaget i motionen utgör det snarast en precisering av det bostadspolitiska målet. Av den redovisning avseende politikens inriktning som lämnas i budgetpropositionen (volym 10, utgiftsområde 18 s. 19) framgår också att bland de fyra områden som bör prioriteras inom ramen för det övergripande målet ingår bl.a. att bidra till förutsättningarna för ett ökat bostadsbyggande, framför allt när det gäller hyresbostäder och studentbostäder. Det kan mot den nu redovisade bakgrunden förutsättas att de frågor som lyfts fram i motion 2003/04:Bo297 (kd) kommer att få den framträdande roll som eftersträvas

redan inom ramen för det nu gällande bostadspolitiska målet. Motionens yrkande 7 i denna del avstyrks därför.

Mål för bostadsbyggandet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsförslaget om att lägga fast ett kvantitativt mål för bostadsbyggandet. *Jämför reservationerna 3 (m, fp), 4 (kd) och 5 (v).*

Neddragningen under 1990-talet av stödet till bostadsbyggandet tillsammans med en förhållandevis hög realränta har enligt motion 2003/04:Bo235 (v) lett till en för låg nyproduktion av bostäder och till ett eftersatt underhåll i beståndet. För att tydliggöra behoven av såväl nyproduktion som ombyggnation av bostäder bör enligt motionens yrkande 1 därför ett kvantitativt mål för bostadsproduktionen läggas fast. Målet innebär att det senast fr.o.m. 2007 bör byggas 30 000–40 000 lägenheter per år. Av dessa skall hälften vara hyresrätter. Dessutom bör minst 60 000 lägenheter i flerbostadshus renoveras under en tioårsperiod.

I anslutning till förslaget om en komplettering av målet för bostadspolitiken förordas i motion 2003/04:Bo297 (kd) yrkande 7 i denna del att den kvantitativa målsättningen för bostadsbyggandet bör revideras. I stället för den målsättning om 30 000 lägenheter per år som kom till uttryck i budgetpropositionen för 2003 bör ambitionen vara att det skall byggas 40 000–50 000 nya lägenheter per år.

Något mål i absoluta tal för bostadsproduktionen har inte lagts fast av riksdagen. Däremot redovisade regeringen i förra årets budgetproposition att den har som målsättning att det skall byggas 120 000 bostäder under perioden 2003–2006. Det faktum att denna kvantitativa målsättning inte har underställts riksdagen för beslut innebär naturligtvis inte att den skulle sakna betydelse för de bostadspolitiska strävanden som bör vägleda bostadspolitiken under de närmaste åren. I en situation där staten endast ger förutsättningarna för bostadsbyggandet kan det dock knappast anses lämpligt att fastställa ett mål för bostadsbyggandet i absoluta tal. Däremot bör naturligtvis bostadspolitiken utformas så att den ger förutsättningar för en bostadsproduktion som i möjligaste mån svarar mot de behov som finns.

Även om det i dag finns prognoser som pekar på att målsättningen inte kommer att nås vill utskottet erinra om att regeringen själv angivit att en förutsättning för att uppnå målsättningen är att momskostnaderna för särskilt angeläget bostadsbyggande kan sänkas. Riksdagen har också antagit ett förslag med denna inriktning (prop. 2002/03:98, bet. BoU9). Genom beslutet har en särskild investeringsstimulans införts för hyres- och studentbostäder med en yta upp till 70 kvadratmeter. Investeringsstimulansen lämnas med ett belopp som i praktiken motsvarar en momssänkning till 6 %. Den uttalade avsikten med detta stöd är att påskynda en nödvändig och snabb höjning av

bostadsproduktionen i de delar av landet där bostadsbristen är som störst. Med tanke på den korta tid som förflutit sedan investeringsstimulansen sattes i kraft är det ännu för tidigt att utläsa effekterna av den.

Avslutningsvis vill utskottet erinra om att det mål för bostadsförsörjningen som regeringen redovisar i budgetpropositionen bl.a. uttrycker att det skall ge förutsättningar för ökad nyproduktion av hyresbostäder i tillväxtregionerna, vilka kan efterfrågas av bredare hushållsgrupper. Även om inte heller detta mål uttrycks i kvantitativa termer ger det ett klart uttryck för ambitionen att få till stånd ett bostadsbyggande av tillräcklig omfattning. Den ovan i korthet redovisade investeringsstimulansen är också ett direkt utfall av denna strävan.

Utskottet är mot den redovisade bakgrunden inte nu berett att ställa sig bakom förslaget i motionerna 2003/04:Bo235 (v) yrkande 1 och 2003/04:Bo297 (kd) yrkande 7 i denna del. Det innebär dock inte att utskottet frånträtt sin ståndpunkt om värdet av kvantifierbara resultatindikatorer. Det kan enligt utskottets mening förutsättas att frågan om lämpliga indikatorer för bostadspolitiken kommer att behandlas i den dialog kring redovisningen av mål och resultat i budgetpropositionen som nu inletts med Regeringskansliet. I detta sammanhang kan t.ex. en kontinuerlig redovisning av bostadsbyggandets omfattning vara ett sätt att ge en indikation på hur den bedrivna politiken påverkat bostadsbyggandet.

Bostadspolitikens utformning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsförslagen om bostadspolitikens utformning. *Jämför reservationerna 6 (m), 7 (fp), 8 (kd) och 9 (c).*

I ett flertal motioner förs det fram förslag som avser utformningen av bostadspolitiken i vid mening. Även om utgångspunkten för förslagen är olika har motionerna det gemensamt att de ger uttryck för inriktningen av politiken snarare än att de innefattar detaljerade förslag. Det innebär att motionerna i några fall även anger hur politiken bör utformas också på områden som primärt inte ingår i bostadsutskottets beredningsområde. Flertalet av dessa mera övergripande förslag följs dessutom upp i andra motioner genom konkreta förslag till justeringar och förändringar i dagens regelsystem. Det gäller inte minst i de motioner som behandlas längre fram i detta betänkande.

Utgångspunkten för bostadspolitiken bör enligt motion 2003/04:Bo257 (m) vara att människor själva skall kunna välja sin bostad. Politiken bör därför ge förutsättningar för bevarande och utveckling av olika upplåtelseformer och skapa en öppen och fungerande marknad utan detaljregleringar och politiska ingrepp. Enligt motionens yrkande 1 bör detta ges regeringen till känna. Mot bakgrund av förhållandena i Stockholmsregionen förs ett motsvarande förslag fram också i motion 2003/04:N341 (m) yrkande 8.

Bostadspolitiken måste enligt partimotion 2003/04:Bo253 (fp) yrkande 1 läggas om i liberal riktning så att den enskilde får möjlighet att ta makten över

sin situation. Det innebär att förutsättningar för mångfald, valfrihet och integration måste föras in redan vid planering och byggande av bostäder. Samtidigt måste de olika upplåtelseformerna ges en central roll och lärdom dras av övriga Europa när det gäller valet av bostadspolitiska medel. Enligt motionens yrkande 19 samt motion 2003/04:Bo236 (fp) yrkande 1 måste åtgärder vidtas för att öka valfriheten i boendet. Utgångspunkten för bostadspolitiken bör därför vara att den enskilde bestämmer sitt boende utifrån sina egna drömmar och förutsättningar. Det innebär bl.a. att bostäder skall byggas utifrån efterfrågan och att alla upplåtelseformer skall finnas tillgängliga. Dessutom skall en friare hyressättning liksom förhandlingsfrihet införas samt krafttag tas mot svarthandel med bostäder. Som en del i en liberal bostadspolitik föreslås slutligen i motionens yrkande 20 att åtgärder skall vidtas för att öka valfriheten i samhällsplaneringen.

Enligt motion 2003/04:Bo297 (kd) yrkande 1 skall bostadspolitiken utgå från den enskildes ansvar, möjligheter och skyldigheter. Det förutsätter en politik där rätten till ägande tillgodoses samtidigt som den som inte är köpstark tillförsäkras ett gott och tryggt boende. Politiken bör vidare inriktas på att utan detaljstyrning skapa förutsättningar för ett ökat byggande och ett billigare boende. Det förutsätter att staten återigen fokuserar på sin huvuduppgift, att svara för att verksamma legala och finansiella instrument finns tillgängliga.

En lokalt utformad boendepolitik leder enligt motion 2003/04:Bo263 (c) yrkande 1 till ett boende anpassat för brukarna och till valfrihet och mångfald när det gäller bostadsort och boendeform. Det innebär att bostadspolitiken måste utformas underifrån av de enskilda brukarna med utgångspunkt i de lokala och regionala förutsättningarna. För att åstadkomma detta behövs såväl mångfald som valfrihet i de olika boendalternativen. Vidare förutsätter en kostnadseffektiv bostadspolitik att regelverket för planering och byggande förenklas och att boendeskatterna reformeras i en mer rättvis riktning. I syfte att sänka boendekostnaderna måste enligt motionens yrkande 2 en utredning med denna inriktning tillsättas. Enligt motionens yrkande 8 behöver även frågan om hur den svenska bostadsmarknaden kan reformeras i en marknads-ekonomisk riktning utredas. Framför allt mot bakgrund av problemen med att underhålla bostadsbeståndet bör förhållanden som avser beskattning, subventioner, hyressättningssystem m.m. ses över. För att öka mångfalden i bostadsbeståndet bör neutraliteten mellan olika upplåtelseformer återställas såväl när det gäller skatteregler som regelverket i övrigt. En utredning med uppgift att se över hur neutralitet och mångfald skall uppnås i bostadspolitiken bör enligt yrkande 19 därför tillsättas. Vikten av mångfald i bostadspolitiken bör enligt motionens yrkande 20 ges regeringen till känna. Det innebär bl.a. att ägarlägenheter bör införas. Slutligen förordas i yrkande 25 i denna del att trycket på överhettade bostadsmarknader skall minskas bl.a. genom en flexibel arbetsmarknad. Denna flexibilitet skall i sin tur uppnås genom att behovet av mindre lägenheter i överhettade områden vägs in i kommunernas boendeplanering.

I den med anledning av regeringens skrivelse 2002/03:129 Arkitektur, form och design väckta motion 2002/03:Kr13 (c) förordas att arkitektur och estetik skall föras in i bostadspolitiken. Härigenom skulle samhället främjas både socialt och ekonomiskt.

Med anledning av vad som i motionerna föreslagits om bostadspolitikens utformning vill utskottet anföra följande.

Det bostadspolitiska mål som riksdagen antog så sent som för ett år sedan ger uttryck för den övergripande målsättning som bör vägleda de bostadspolitiska insatserna. Målet i sig ger sålunda inte svar på frågan hur bostadspolitiken skall utformas och vilka bostadspolitiska medel som skall komma till användning. För att ge underlag för beslut om vilka insatser som måste till och vilka bostadspolitiska medel som slutligen skall sättas in måste målet brytas ned på delmål som i sin tur kan behöva konkretiseras ytterligare.

Som utskottet redan inledningsvis konstaterat syftar de nu behandlade motionerna alla till att på olika sätt och med delvis olika utgångspunkter ge riktlinjer för hur den framtida bostadspolitiken bör utformas. Det är alltså inte fråga om att i detalj fastställa hur politiken skall bedrivas, utan snarare att lägga fast de delmål som skall vara styrande för politiken. Mer ingående överväganden i sak om de olika åtgärder som kortfattat förordas i motionerna för att uppnå uppsatta bostadspolitiska mål redovisas av utskottet i andra delar av detta betänkande samt i betänkanden inriktade på olika sakfrågor inom bostadspolitiken.

Det faktum att ett bostadspolitiskt mål nu lagts fast innebär dock inte att bostadspolitiken kan ses isolerad från andra viktiga politikområden. Utskottet vill därför understryka att det bostadspolitiska målet dessutom måste utgå från förutsättningen att bostadspolitiken skall utgöra en bärande del i den generella välfärden. Det innebär att bostaden är en social rättighet och därmed också en samhällelig rättighet. Av detta följer att samhället även fortsättningsvis måste ta ett ansvar för att trygga bostadsförsörjningen.

Enligt utskottets mening låter sig det nu i korthet redovisade synsättet inte förenas med flera av motionsförslagen, som i stället bygger på principen att det samhälleliga inflytandet liksom ansvaret bör minska. Samtidigt är det utskottets bedömning att flera motionsförslag inte i något avgörande avseende kan anses stå i motsatsförhållande till det mål som lagts fast för mindre än ett år sedan. I dessa fall gäller frågan därför hur målen bör preciseras. Mot bakgrund av de förslag som förs fram i motionerna vill utskottet peka på att det bostadspolitiska målet, nu liksom tidigare, preciseras på flera verksamhetsområden i budgetpropositionen.

Det gäller bl.a. beträffande bostadsförsörjningen, där målet är att verka för

- lägre bygg- och boendekostnader i bostäder med god kvalitet,
- ökad nyproduktion av hyresbostäder i tillväxtregionerna som kan efterfrågas av bredare hushållsgrupper,
- utveckling av de allmännyttiga bostadsföretagen och andra icke-vinstdrivande upplåtelseformer samt
- minskad segregation i boendet.

Utskottet är inte berett att med utgångspunkt i motionsförslagen förorda att det på detta sätt preciserade målet frångås. Även om det naturligtvis alltid finns skäl att överväga hur målet bör preciseras har det enligt utskottets mening inte i motionerna visats att riksdagen nu bör göra något nytt ställningstagande i detta avseende.

När det slutligen gäller frågan med vilka medel som de uppsatta målen skall nås kan utskottet konstatera att skiljaktigheterna är stora. Utskottet är mot denna bakgrund inte berett att ställa sig bakom de mera konkreta förslag som läggs fram i flera av motionerna. Det finns mot bakgrund härav inte anledning för riksdagen att nu göra nya tillkännagivanden i dessa frågor.

Utskottet avstyrker med hänvisning till det anförda partimotion 2003/04:Bo253 (fp) yrkandena 1, 19 och 20 samt motionerna 2003/04:Bo236 (fp) yrkande 1, 2003/04:Bo257 (m) yrkande 1, 2003/04:Bo263 (c) yrkandena 1, 2, 8, 19, 20 och 25, det sistnämnda yrkandet i denna del, 2003/04:Bo297 (kd) yrkande 1, 2002/03:Kr13 (c) och 2003/04: N341 (m) yrkande 8.

Bostadspolitik för integration

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsförslagen om bostadspolitik för integration. *Jämför reservation 10 (m, fp, kd, c).*

I fem motioner förs det fram förslag som alla syftar till att genom olika bostadspolitiska insatser motverka segregation och verka för integration. Även om förslagen i och för sig uppvisar betydande olikheter har de det gemensamt att de i första hand lyfter fram generella bostadspolitiska åtgärder.

Det förslag som förs fram i motion 2003/04:Sf325 (m) ingår som en del i ett program för att motverka segregation. Enligt motionens yrkande 24 kan segregation motverkas bl.a. genom en ökad andel bostadsrätter så att en blandning av upplåtelseformer uppnås, liksom genom ökade inslag av självförvaltning i hyresrätten.

Som ett led i en ny integrationspolitik föreslås i partimotion 2003/04:Sf326 (fp) yrkande 28 att möjligheterna att äga sin bostad skall förbättras. I motionens yrkande 29 förordas dessutom ett ökat bostadsbyggande i syfte att motverka segregation – något som förutsätter en ny bostadspolitik utan politiska regleringar och överbeskattning av boende och byggande.

Bostadspolitiken har enligt motion 2003/04:Bo261 (kd) varit en av orsakerna till den allt stabilare uppdelningen av boendet efter etniska och ekonomiska skiljelinjer. Denna utveckling kan bara brytas med en bostadspolitik som leder till en bebyggelse som inte bara är blandad i fråga om funktioner och upplåtelseformer utan också, i varje område, utgör ett attraktivt och rimligt ekonomiskt alternativ för alla grupper i samhället. Enligt motionens yrkande 1 bör bostadspolitiken därför inriktas mot att skapa likvärdiga förutsättningar för byggande och ägande av bostäder i alla olika upplåtelseformer och storlekar.

Den mest kraftfulla åtgärden för att motverka segregation är enligt motion 2003/04:Sf402 (kd) yrkande 22 att se till att alla bostadsområden har en blandad bebyggelse med flera olika upplåtelse- och bebyggelseformer. Det förutsätter bl.a. en ökad andel bostadsrätter, fler kooperativa bostadsformer samt småhus. Vidare måste detaljplaneringen ha ett integrationsperspektiv och etablering av service m.m. stödjas.

Segregation motverkas enligt motion 2003/04:Bo263 (c) genom att bebyggelsen varierar såväl när det gäller hustyper som upplåtelseformer. Det är enligt motionens yrkande 22 därför viktigt att fortsatta utredningar och satsningar på bostadsområdet har tydlig fokus på planering, byggande och boende för att motverka segregation.

Med anledning av vad som i motionerna föreslagits om bostadspolitiska åtgärder för att öka boendeintegrationen vill utskottet anföra följande.

Som utskottet redan inledningsvis redovisat syftar motionsförslagen till att genom mer eller mindre övergripande bostadspolitiska insatser verka för integration och motverka segregation. Utskottet delar självfallet motionärernas strävan att verka för ett integrerat samhälle såväl när det gäller boendet som samhällslivet i övrigt. Det måste var en självklarhet för hela samhället att ta ett ansvar för att motverka segregationen. Ett framgångsrikt arbete mot segregation förutsätter, som också framhålls i motionerna, ett brett spektrum av åtgärder. En slutsats av detta är att även om bostadspolitiken och olika bostadspolitiska insatser påtagligt kan medverka till en ökad integration måste samtidigt en rad andra åtgärder vidtas för att en bestående framgång i arbetet mot segregation skall nås.

Även om andra insatser än bostadspolitiska måste betonas får naturligtvis inte insatser på bostadsområdet undervärderas. Det är därför viktigt att även synen på boendet präglas av ett integrationsperspektiv. Denna uppfattning kommer också till tydligt uttryck i det mål för bostadsförsörjningen som regeringen redovisar i budgetpropositionen. I målet ingår sålunda att det skall bidra till minskad segregation i boendet. En följd av detta är att frågan måste ägnas stor uppmärksamhet i såväl den fysiska planeringen som i kommunernas arbete med bostadsförsörjningsplaneringen i övrigt. Ett naturligt inslag i detta arbete är att slå vakt om en blandning av upplåtelseformer. Det gäller exempelvis att behålla ett utbud av hyresbostäder med rimliga boendekostnader i områden som annars riskerar att snabbt få ett ensidigt befolkningsunderlag.

En absolut förutsättning för ett framgångsrikt integrationsarbete är ett ökat lokalt inflytande. Det är bara genom delaktighet och medbestämmande som segregationen kan brytas. Detta är också en av utgångspunkterna i Storstadsdelegationens arbete med att förverkliga den nationella storstadspolitikens mål. Delegationen har bl.a. haft till uppgift att genom lokala utvecklingsavtal verka för en långsiktig hållbar tillväxt och bryta segregationen i utsatta områden. Utmärkande för insatserna har varit att de skett i dialog med boende och andra verksamma i dessa områden. Även om delvis nya förutsättningar gäller för Storstadsdelegationens arbete efter 2003 är utgångspunkten fortsatt

lokal medverkan och inflytande. Avsikten är att storstadspolitiken under 2004 skall gå in i en ny fas. Det innebär bl.a. att en storstadspolitisk tillväxtdimension skall utvecklas och att arbetet mot segregation skall övergå från finansiering med särskilda medel till att ingå i de ordinarie strukturerna. Målet är att samtidigt som de särskilda medlen till de lokala utvecklingsavtalen upphör så skall bekämpandet av segregationen vidareutvecklas. Detta skall ske genom ett mer strategiskt inriktat lokalt utvecklingsarbete och en fördjupad samverkan mellan kommunerna, staten, näringslivet och de boende.

Sammanfattningsvis ser bostadsutskottet inte skäl att rikta några invändningar mot de relativt allmänt formulerade synpunkter på vikten av att verka för boendeintegration som förs fram i de aktuella motionerna. Flera av förslagen är dessutom i lika hög grad inriktade mot bostadspolitiken som sådan, förslag som utskottet tagit ställning till ovan. Ett tillkännagivande till regeringen kan med denna utgångspunkt inte anses tjäna något reellt syfte. Det torde stå utom allt tvivel att även regeringen omfattar åsikten att segregationen i boendet måste motverkas med bostadspolitiska och andra tillgängliga medel. Partimotion 2003/04:Sf326 (fp) yrkandena 28 och 29 samt motionerna 2003/04:Bo261 (kd) yrkande 1, 2003/04:Bo263 (c) yrkande 22, 2003/04:Sf325 (m) yrkande 24 samt 2003/04:Sf402 (kd) yrkande 22 avstyrks sålunda.

De bostadspolitiska frågornas behandling i regeringen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsförslaget om de bostadspolitiska frågornas behandling i regeringen.

Boendefrågorna har enligt motion 2003/04:Bo208 (kd) alltid aktualitet, och de kommer också att kräva ett större utrymme i framtiden. Samtidigt kommer framtidens planering att innebära krav på en mer blandad och ekologiskt inriktad bebyggelse. Strävan måste vara att gå från det funktionsuppdelade till det socialt och funktionellt integrerade samhället. Sammantaget innebär detta att det bör finnas en för dessa frågor ansvarig minister, som till sitt förfogande har ett framtidsinriktat planerings- och bostadsdepartement.

Frågan om handläggningen av de bostadspolitiska frågorna i regeringen har behandlats av riksdagen vid flera tidigare tillfällen. Som grund för sitt senaste ställningstagande anförde utskottet bl.a. följande.

Bostadsutskottet har under senare år (senast i bet. 2001/02:BoU1 s. 35) haft att ta ställning till motionsförslag om att inrätta ett bostadsdepartement eller att det skall tillsättas en minister med särskilt ansvar för de bostadspolitiska frågorna. Även konstitutionsutskottet har vid några tillfällen behandlat förslag av motsvarande innebörd. Förslagen har avstyrkts med hänvisning till att det enligt regeringsformen är statsministern som tillsätter övriga statsråd och regeringen som fördelar ärenden mellan departementen. Konstitutionsutskottet har dessutom betonat att riksdagen borde vara ytterst återhållsam med att uttala sig eller på annat sätt söka påverka regeringen i fråga om hur den skall organisera sitt arbete. Bostadsutskottet har i sina överväganden betonat vikten av att bostadsfrågorna ges en sammanhållen behandling i regeringsarbetet.

Utskottet har också redovisat att biträdande finansministern sedan hösten 1999 förutom sitt ansvar för bostadsfinansiering m.m. också har ansvar för lagstiftningsärenden som gäller hyra, förvärv och förvaltning av hyresfastigheter m.m. och bostadsrätt. Även ärenden som avser bostads-sociala frågor och äldreboende tillhör sedan dess den biträdande finansministerns ansvarsområde.

Sammantaget innebär det nu anförda att flera för bostadspolitiken viktiga frågor nu förts samman till ett ansvarigt statsråd. Även om någon bostadsminister till namnet inte har utnämnts finns det därmed ett statsråd med ett vidgat bostadspolitiskt ansvar som till gagnet i mångt och mycket motsvarar en sådan minister.

Vad som i motionen anförts har inte givit utskottet anledning att frånga sina tidigare ställningstaganden. Något tillkännagivande i enlighet med förslaget i motion 2003/04:Bo208 (kd) bör därför inte komma i fråga.

Konkurrensen i bostadsbyggandet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå förslagen om konkurrensen i bostadsbyggandet. *Jämför reservation 11 (m, fp, kd, c).*

Förslag som avser insatser av olika slag för att stärka konkurrensen på byggmarknaden i allmänhet och i bostadsbyggandet i synnerhet förs fram i sex motioner.

En ökad konkurrens på byggmarknaden med fler såväl inhemska som utländska aktörer är enligt partimotion 2003/04:Bo253 (fp) yrkande 2 en förutsättning för lägre kostnader. Det fordrar bl.a. att många av de regleringar som i dag finns tas bort. Samtidigt måste innovationer stimuleras och arbetet med harmonisering av byggprodukter inom EU intensifieras. Som ett led i detta arbete måste Konkurrensverket få bättre resurser till övervakning inom byggsektorn och ett direkt uppdrag att verka för fler utländska aktörer på den svenska byggmarknaden – yrkandena 10 och 11.

Enligt motion 2003/04:Bo257 (m) yrkande 11 måste en rad åtgärder vidtas för att främja konkurrensen på den svenska byggmarknaden. Exempel på insatser som nu måste till är att ge Konkurrensverket en starkare ställning, att se över kommunallagen för att precisera vad som är tillåten respektive otillåten kommunal verksamhet och att skärpa konkurrensneutraliteten vid offentlig prissättning.

Dagens bostadspolitik tillsammans med en hög beskattning gör det enligt motion 2003/04:Bo263 (c) yrkande 6 nödvändigt att se över hur boende- och byggkostnaderna kan sänkas. Ett led i detta arbete är att förbättra konkurrensövervakningen på området genom att uppgiften att följa upp Byggbkostnadsdelegationens arbete överflyttas från Boverket till Konkurrensverket.

Konkurrensverket bör enligt motion 2003/04:Bo297 (kd) yrkande 16 få en tydligare uppgift att övervaka byggkonkurrensen. Verket bör därför tillföras ökade resurser. Det kan ske genom att Byggbkostnadsforum vid Boverket avvecklas och att medlen för denna verksamhet i stället tillförs Konkurrens-

verket. Ett motsvarande förslag förs dessutom fram i motion 2003/04:Bo226 (kd) yrkande 7.

Det arbete som inletts för att få ned byggkostnaderna måste enligt motion 2003/04:Bo242 (s) yrkande 1 fortsätta, så att konkurrensen ökar och priserna därmed sänks. Även om arbetet hittills inte lett till några avgörande förbättringar är det viktigt att visa uthållighet. En annan möjlighet att sänka produktionskostnaderna kan enligt motionens yrkande 2 vara att arbeta fram ett standardiserat typhus, en s.k. Sverigebostad.

Med anledning av vad som i motionerna föreslagits beträffande konkurrensen i bostadsbyggandet vill utskottet anföra följande.

Det finns i dag många belägg för att konkurrensen i byggsektorn är bristfällig. Inte minst Bygghälsöns arbete har visat på detta. Som redovisas i budgetpropositionen framträder i kommissionens betänkande Skärpning gubbar (SOU 2002:115) en bild av en byggsektor med ett svagt konkurrensstryck – detta som en följd av en branschstruktur med hög koncentration, vertikal integration och starka inslag av korsvist ägande i kombination med problem som svag importkonkurrens och inträdesbarriärer till marknaden. Enligt Bygghälsö ger det symtom i form av höga priser, svårigheter att påverka utbudet, låg produktivitet, dålig kvalitet och svagt omvandlingstryck.

Utskottet delar mot den nu beskrivna bakgrunden den oro för konkurrensen på byggmarknaden som motionerna ger uttryck för. Det finns därför all anledning att på olika sätt försöka begränsa byggkostnaderna och därmed också boendekostnaderna. Utvecklingen av byggkostnaderna är utan tvekan en av de viktigaste bostadspolitiska frågorna. En begränsning av byggkostnaderna är av avgörande betydelse för att åstadkomma ett nytillskott av bostäder med rimliga boendekostnader. Det är också av detta skäl som regeringen har tagit ett flertal initiativ för att söka påverka byggmarknaden i denna riktning. Den tidigare verksamma Bygghälsöns delegationens arbete var ett led i dessa strävanden. Även det Bygghälsöforum som inrättats vid Boverket har i uppdrag att främja ett utvecklingsarbete för kostnadseffektiva produktionsprocesser. Det arbete som Bygghälsö nu slutfört har också det syftat till att finna vägar att främja konkurrensen och motverka konkurrensbegränsande beteende, användande av svart arbetskraft och kartellbildning inom bygg- och anläggningssektorn. De förslag som kommissionen lagt fram i det ovan nämnda utredningsbetänkandet bereds nu i Regeringskansliet.

För att nå målet att pressa byggkostnaderna måste en rad olika åtgärder vidtas. Enligt utskottets mening är det därför fel att ställa olika statliga insatser och verksamheter med syfte att begränsa byggkostnaderna mot varandra. Det bör snarare ses som att verksamheten vid de olika myndigheterna för att stärka byggkonkurrensen och begränsa byggkostnaderna kompletterat varandra. När det gäller förslagen i de aktuella motionerna bör det vidare understrykas att byggområdet redan är ett prioriterat område för Konkurrensverket. Myndigheten har också genomfört ett flertal utredningar och granskningar som riktats mot byggsektorn både i form av regeringsuppdrag och på eget initiativ. Konkurrensverket har också som en central uppgift att tillämpa

konkurrenslagen och följa lagens efterlevnad. När det gäller verksamheten vid Byggekostnadsforum vill utskottet erinra om att den skall utvärderas under 2004.

Som framgår av utskottets kortfattade redovisning ovan har redan en rad åtgärder vidtagits i syfte att på olika sätt stärka konkurrensen på byggmarknaden. Även om det alltid kan hävdas att åtgärderna ur någon aspekt är otillräckliga ger inte de nu behandlade motionerna underlag för utskottet att nu förordna ytterligare insatser på området. Det innebär dock inte att utskottet på något sätt utesluter att nya eller till sin inriktning förändrade insatser kan behöva vidtas framöver. Samtidigt är det rimligt att krav också ställs på att de inom byggsektorn verksamma agerar för en stärkt och mer öppen konkurrens. Inte minst det uppmärksammade fallet med otillbörligt samarbete inom asfalt- och anläggningsbranschen pekar på behovet av detta. Utskottet vill avslutningsvis erinra om att regeringen i budgetpropositionen uttalar att det är en prioriterad inriktning i bostadspolitiken att verka för en effektiv byggsektor som verkar på en byggmarknad i konkurrens. Det kan därför förutsättas att regeringen fortsatt kommer att ha sin uppmärksamhet riktad på dessa frågor och att ytterligare åtgärder kommer att vidtas om så visar sig nödvändigt. En viktig del i detta arbete är naturligtvis den redan pågående beredningen av Byggekommisionens förslag. När sedan resultatet av den till år 2004 aviserade utvärderingen av Byggekostnadsforums verksamhet föreligger finns ytterligare underlag för det fortsatta agerandet.

Med hänvisning till det nu anförda avstyrker utskottet partimotion 2003/04:Bo253 (fp) yrkandena 2, 10 och 11 samt motionerna 2003/04:Bo226 (kd) yrkande 7, 2003/04:Bo242 (s), 2003/04:Bo257 (m) yrkande 11, 2003/04:Bo263 (c) yrkande 6 och 2003/04:Bo297 (kd) yrkande 16.

Byggande på statlig mark m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsförslagen om

- statlig mark för bostadsbyggande, *jämför reservation 12 (fp, c)*,
- byggande på gamla Tullinge flygplats.

Statlig mark för bostadsbyggande

En del av den mark som nu är i statlig ägo bör enligt partimotion 2003/04:Bo253 (fp) kunna användas för bostadsbyggande. Vid all upplåtelse av statlig mark måste dock konkurrensförhållandena beaktas, så att försäljningen inte på något sätt snedvrider konkurrensen. Enligt motionens yrkande 5 bör Konkurrensverket därför få i uppdrag se över hur förvaltning och försäljning av statlig mark har påverkat prisutvecklingen. Samtidigt bör riksdagen enligt yrkande 6 för regeringen tillkännage vikten av att försäljning av statlig mark inte snedvrider konkurrensen.

Som en del i strävandena att öka tillgången på mark för bostadsbyggande bör enligt motion 2003/04:Bo263 (c) yrkande 27 en översyn göras av att statens användning och tillhandahållande av mark sker på ett effektivt sätt.

Användningen av statlig mark kan även enligt utskottets mening vara ett sätt att få till stånd ett erforderligt bostadsbyggande. Flera åtgärder har också mot denna bakgrund vidtagits för att se över det statliga markinnehavet. Redan i den proposition om vissa bostadsförsörjningsfrågor som regeringen lade fram hösten 2000 (prop. 2000/01:26) redovisade regeringen resultatet av en inventering av statlig mark i Stockholms län, ägd av statliga bolag och myndigheter, som skulle kunna göras tillgänglig för bostadsbebyggelse. Denna inventering visade bl.a. att Vasakronan AB ägde mark på sydöstra Järvafältet och i södra Hägernäs i Täby kommun samt att SJ innehade markområden i Solna, Salems, Upplands Väsby och Stockholms kommuner. Ett viktigt första steg mot att kunna ställa statlig mark till förfogande för bostadsbyggande har därmed tagits. I årets budgetproposition uttalar regeringen också att förutsättningarna för att mer aktivt använda de statliga markinnehaven i Stockholmsregionen för bostadsproduktion bör undersökas. Det är utskottets uppfattning att detta andra steg bör kunna leda till att mark blir tillgänglig för bostadsbyggande. Huruvida denna mark sedan också kommer att användas för bostadsbyggande är emellertid i första hand en fråga för berörda kommuner. Även om staten är markägare är det inte avsikten att staten skall träda in i kommunens ställe när det gäller ansvaret för bostadsförsörjningen. I den mån det finns ett kommunalt behov och intresse av att använda den aktuella marken för bostadsbebyggelse torde denna fråga därför i första hand få aktualiseras i kontakter mellan markägaren staten och kommunen.

Utskottet är mot den nu beskrivna bakgrunden inte berett att förorda ytterligare insatser när det gäller statlig mark för bostadsbyggande. I den mån motionerna 2003/04:Bo253 (fp) yrkandena 5 och 6 samt 2003/04:Bo263 (c) yrkande 27 inte kan anses tillgodosedda redan genom vidtagna åtgärder avstyrks de av utskottet.

Byggande på gamla Tullinge flygplats

De planer som regeringen givit uttryck för när det gäller att uppföra ett större bostadsområde på F 18:s gamla flottilj område i Tullinge, Botkyrka kommun bör enligt motion 2003/04:T470 (fp) yrkande 4 stoppas. Tillkomsten av bostäder bör inte bestämmas uppifrån av staten, utan beslutas på lokal kommunal nivå. Det finns i dag inte heller något intresse för att bygga ett område av den omfattning som ursprungligen avsetts.

Utskottet har vid sin tidigare behandling av motsvarande förslag uttalat att en absolut förutsättning för att den aktuella bebyggelsen skall komma till stånd är att det finns ett kommunalt intresse av att området tas i anspråk för bostadsbyggande. Även om det är fråga om statlig mark måste självfallet det avgörande inflytandet ligga hos kommunen. Utskottet vill här erinra om den starka ställning som kommunen har genom plan- och bygglagstiftningen när det gäller att styra tillkomsten och utformningen m.m. av ny bebyggelse.

Utskottets ställningstagande i denna del står fast. Det kan mot den bakgrunden inte anses lämpligt att riksdagen med ett uttalande söker ingripa i denna i grunden kommunala fråga. Motion 2003/04:T470 (fp) yrkande 4 avstyrks därför.

Övriga frågor avseende bostadsbyggandet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsförslagen om

- bostadsförsörjningsprogram för Stockholm och Mälardalen, *jämför reservation 13 (m, fp, kd, c)*
- infrastrukturinvesteringar för ett ökat bostadsbyggande, *jämför reservation 14 (m, fp, kd, c)*,
- styrningen av medel för marksanering till bostadsbyggande, *jämför reservation 15 (v, c) och särskilt yttrande 5 (kd)*.

Bostadsförsörjningsprogram för Stockholm och Mälardalen

I motion 2003/04:N325 (kd) yrkande 5 förordas ett samlat bostadsförsörjningsprogram för Stockholm och Mälardalen. Enligt motionen utgör bristen på bostäder det allvarligaste hindret mot tillväxt i regionen. Boverket och berörda länsstyrelser bör därför få i uppdrag att ta fram förslag till ett ökat bostadsbyggande i Mälardalen. Uppdraget bör också ge utrymme för att lämna förslag om åtgärder för ökad konkurrens på bostadsmarknaden.

Det torde vara obesträtt att den bristande tillgången på bostäder i Stockholm och Mälardalen utgör ett problem. Inte minst utskottet har vid flera tillfällen givit uttryck för detta. Även regeringen har uppmärksammat problemet och mot den bakgrunden vidtagit åtgärder av olika slag. Som ett led i strävandena att höja den alltför låga nivån på bostadsbyggandet i Stockholmsregionen har sålunda landshövdingen i Stockholms län haft regeringens uppdrag att överlägga med kommunerna m.fl. i länet om möjliga åtgärder för att skapa förutsättningar för ett ökat bostadsbyggande. Resultatet har redovisats i rapporten Vägskäl för bostadsbristen – Trafikinфраstruktur öppnar för 56 000 nya bostäder i Stockholms län. Utöver att rapporten aktualiserar frågan om bristande konkurrens i byggsektorn pekar den på behov av bidrag till sanering av förorenad mark, kapitalförsörjning och regler för buller samt inte minst trafiklösningarnas betydelse för bostadsfrågorna. Som redovisas i budgetpropositionen (utg.omr. 18 s. 21) bereds förslagen för närvarande i Regeringskansliet.

I en situation där beredningen pågår av en rad förslag som syftar till ett ökat bostadsbyggande framstår det enligt utskottets mening inte som lämpligt att göra ett tillkännagivande från riksdagen. Resultatet av de pågående övervägandena bör avvaktas. När det gäller frågan om att upprätta särskilda bostadsförsörjningsprogram för regionen vill utskottet peka på de planeringskrav som följer av lagen (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjnings-

ansvar. Enligt 1 § skall sålunda varje kommun planera bostadsförsörjningen i syfte att skapa förutsättningar för alla i kommunen att leva i goda bostäder och för att främja att ändamålsenliga åtgärder för bostadsförsörjningen förbereds och genomförs. Om det behövs skall kommunen dessutom samråda med andra kommuner som berörs av planeringen.

Utskottet avstyrker med hänvisning till det nu anförda förslagen i motion 2003/04:N325 (kd) yrkande 5.

Infrastrukturinvesteringar för ett ökat bostadsbyggande

I motion 2003/04:Bo257 (m) yrkande 8 betonas behovet av infrastrukturella investeringar för att möjliggöra bostadsbyggande. Enligt motionen skulle för landets tillväxtområden ett utökat trafiknät och investeringar i infrastrukturen leda till att fler byggare vågar satsa på nya byggprojekt. I t.ex. Stockholmsregionen är det nödvändigt att satsa på pendeltågsstationer, busslinjer och tillfartsleder för att bostäder skall kunna byggas.

Även i motion 2003/04:Bo263 (c) yrkande 25 i denna del betonas vikten av infrastrukturinvesteringar. Det sker bl.a. med hänvisning till behovet av att minska trycket på bostadsmarknaderna i framför allt tillväxtregionerna. Samtidigt skapar goda kommunikationer en väldigt hög utvecklingspotential. för boende i tätortsnära landsbygd.

Utskottet delar motionärernas uppfattning om att ett ökat bostadsbyggande i våra tillväxtområden förutsätter satsningar på infrastrukturen. Den ovan i korthet redovisade rapporten Vägskalet för bostadsbristen – Trafikinfrastuktur öppnar för 56 000 nya bostäder i Stockholms län visar också redan i valet av titel på trafiklösningarnas betydelse för bostadsfrågorna. Behovet av att genom infrastrukturinvesteringar ge förutsättningar för ett ökat bostadsbyggande får sålunda anses väl dokumenterat. Det framstår mot den bakgrunden inte som nödvändigt att nu göra ett allmänt uttalande av denna innebörd. Enligt utskottets mening bör pågående beredningsarbete avvaktas. Motionerna 2003/04:Bo257 (m) yrkande 8 samt 2003/04:Bo263 (c) yrkande 25 i denna del avstyrks sålunda.

Styrningen av medel för marksanering till bostadsbyggande

I budgetpropositionen under utgiftsområde 20 finns uppfört anslaget 34:4 Sanering och återställning av förorenade områden. Medlen på anslaget disponeras av Naturvårdsverket, som får använda dem för att åtgärda ur risksynpunkt särskilt angelägna saneringsobjekt samt till eventuella akuta saneringsinsatser. Avgörande för användningen är sålunda den risk ett område utgör ur miljösynpunkt.

För att öka bostadsbyggandet bör Boverket enligt motion 2003/04:Bo235 (v) yrkande 4 få möjlighet att påverka hur medlen för marksanering används. Det kan enligt förslaget ske antingen genom att verket disponerar ett eget anslag eller genom samråd med Naturvårdsverket vid fördelningen av medel från det nuvarande anslaget.

Det finns även enligt utskottets mening anledning att genom insatser av olika karaktär och omfattning undanröja de hinder för ett ökat bostadsbyggande som kan finnas på vissa orter. Sådana insatser måste dock alltid vägas mot andra mål för samhällsutvecklingen. Som framgår av den kortfattade redovisningen ovan disponeras anslaget till marksanering för att åtgärda ur risksynpunkt särskilt angelägna saneringsobjekt samt till eventuella akuta saneringsinsatser. Anslaget är sålunda primärt avsett att svara mot viktiga miljöskyddsmål. Utskottet vill mot den bakgrunden erinra om att även det bostadspolitiska målet innebär att en ekologiskt hållbar utveckling skall vara grund för verksamheten också vid planering och byggande. Det framstår enligt utskottets mening därför inte som lämpligt att ett i och för sig angeläget mål om ett ökat bostadsbyggande sätts före målet om en ekologiskt hållbar utveckling. Avgörande för användningen av medlen för marksanering bör sålunda även fortsättningsvis vara den risk ett område utgör ur miljösynpunkt. Motion 2003/04:Bo235 (v) yrkande 4 avstyrks med hänvisning härtill.

Tomma bostäder m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsförslagen om tomma bostäder m.m.
Jämför reservation 16 (m).

Bostadsutskottet har ovan i avsnittet om anslagsfördelningen inom utgiftsområde 18 behandlat förslag om Statens bostadsnämnds verksamhet och det statliga stödet till omstrukturering av kommunala bostadsföretag, dvs. åtgärder som till stor del rör bostadsbestånd med många tomma bostäder. I detta avsnitt tar utskottet upp två motionsförslag som gäller tomma bostäder och offentliga fastighetsföretag som inte har någon direkt anknytning till budgetfrågorna.

I motion 2003/04:Bo209 (m) föreslås att riksdagen i ett tillkännagivande till regeringen bör framhålla möjligheten att i stället för att riva hyreshus överväga att omvandla dessa till fängelser. Motionären vänder sig mot att funktionsdugliga fastigheter i dag rivs samtidigt som det råder brist på fängelseplatser.

Även motion 2003/04:Bo257 (m) yrkande 22 med förslag om ett tillkännagivande om offentliga fastighetsföretag tar sin utgångspunkt i de problem som uppstår i kommuner med tomma hyreslägenheter. De kostnader som dessa kommuner drabbas av i det egna bostadsbeståndet anses gå ut över kommunala kärnverksamheter som vård, skola och omsorg. Motionärerna anför vidare att kommuner som bedriver näringsverksamhet riskerar att tränga ut privat företagsamhet. Enligt motionen bör staten förhålla sig opartisk till om bostadsföretag drivs i privat eller offentlig regi.

Bostadsutskottet kan inte se att det föreligger några principiella hinder för en sådan lösning som förespråkas i motion 2003/04:Bo209 (m) om detta skulle vara en åtgärd som bedöms vara lämplig både av den berörda kommu-

nen och fastighetsägaren och av den statliga huvudmannen för fängelseverksamheten. Utskottet tillåter sig emellertid att hysa tvivel om att idén är praktiskt genomförbar. En rad invändningar av både ekonomisk, byggnadsteknisk och säkerhetsmässig karaktär torde göra sig gällande. Utskottet anser emellertid att det bör överlåtas till de berörda parterna att göra dessa överväganden om den föreslagna åtgärden aktualiseras i samband med en obeståndshantering eller i annat sammanhang. Motionen avstyrks således.

Det i motion 2003/04:Bo257 (m) anförda om offentliga bostadsföretag ger inte utskottet anledning till några närmare överväganden i detta sammanhang. De olika partiernas syn på kommunala och allmännyttiga bostadsföretag torde vara väl känd. Utskottet återkommer till denna fråga senare under riksdagsåret då mer konkreta förslag om regleringen av bl.a. de allmännyttiga bostadsföretagens verksamhet kommer att behandlas. Motionen avstyrks.

Bostadsfinansiering

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör

- avslå motionsförslagen om förändringar i räntebidragssystemet, *jämför reservationerna 17 (m, fp), 18 (kd, c) och 19 (v)*,
- avslå motionsförslagen om avveckling av och ändrade villkor för investeringsbidraget för nybyggnad av hyresbostäder, *jämför reservation 20 (m, fp, kd, c)*,
- avslå motionsförslagen om investeringsstimulans genom skattekreditering, *jämför reservationerna 21 (m), 22 (fp) och 23 (kd) samt det särskilda yttrandet 6 (c)*.

Inledning

Det bostadspolitiska ansvaret har sedan lång tid varit så fördelat att staten i huvudsak svarat för besluten om de rättsliga och finansiella förutsättningarna medan kommunerna svarat för det praktiska genomförandet av de åtgärder som krävts för att trygga en god bostadsförsörjning. Under det senaste decenniet har statens huvudsakliga finansiella instrument för bostadssektorn bestått i räntebidrag för ny- och ombyggnad enligt det regelsystem som trädde i kraft år 1993 och i statliga kreditgarantier för lån till bostadsinvesteringar. Därutöver har vissa tillfälliga stödformer kommit till användning. För närvarande kan tidsbegränsat stöd till bostadsbyggande utgå i form av investeringsbidrag till hyresbostäder samt investeringsstimulans genom skattekreditering.

I detta avsnitt tar utskottet ställning till motionsförslag som gäller förändringar i de stöd som kan utgå för bostadsproduktionen. Det gäller förslag som inte är direkt anslagspåverkande eller i första hand får ses som mer principiella ställningstaganden till de olika finansieringssystemen. Det bör påpekas att utskottet i avsnittet om anslagsfördelningen redan tagit ställning till sådana förslag som rör anslagstilldelningen på respektive anslagspost för budgetåret 2004. I nästa avsnitt tar utskottet upp förslag i budgetpropositionen och

motioner om det statliga kreditgarantisystemet. Förslag om utvidgat stöd till byggande av studentbostäder behandlas tillsammans med övriga förslag om studenternas bostadssituation.

Räntebidragssystemet

Det nuvarande räntebidragssystemet, där stöd utgår enligt förordningen (1992:986) om statlig bostadsbyggnadssubvention, har kommit att benämnas 1993 års system i syfte att skilja det från räntebidrag enligt tidigare gällande regler. Villkoren för stöd enligt 1993 års system var från början så utformade att stödet minskade för varje ny årgång bostäder. Denna inbyggda stegvisa avtrappning avsågs för hyres- och bostadsrättshus emellertid avstanna på en subventionsnivå som skulle motsvara nivån för egnahemsägarnas avdragsrätt. I dag utgår inget räntebidrag för egnahem. För ny- och ombyggnad av bostäder i hyres- och bostadsrättshus kan ett bidrag motsvarande 30 % av ett beräknat räntebelopp utgå. Räntebeloppet utgörs i fråga om nyproduktion av ett schablonberäknat bidragsunderlag multiplicerat med en subventionsränta fastställd av Boverket. För ombyggnad baseras beräkningen av räntebidraget på en skälig, faktisk kostnad för projektet.

Förslag om sådana större förändringar i formerna för statlig bostadsfinansiering som även inkluderar förändringar i räntebidragssystemet läggs fram i fem motioner. Därutöver behandlas i detta avsnitt ett förslag om villkoren för finansiering av bostadsbyggande utanför tillväxtregionerna.

I motion 2003/04:Bo235 (v) yrkandena 2 och 5 föreslås att riksdagen skall begära en utredning om nya former för investeringsstöd för nyproduktion respektive ombyggnad av hyresbostäder. Bakgrunden till förslagen anges vara att nyproduktionsstödet i form av räntebidrag har urholkats och att de två investeringsstöden för nyproduktion är tidsbegränsade till utgången av år 2006. Vidare anføres att räntebidragens värde i samband med ombyggnad har minskat från att tidigare ha uppgått till 50 % av investeringen till att i dag motsvara ca 7 %. De förordade förstärkta investeringsstöden som skall ersätta räntebidragen och de tillfälliga bidragsformerna föreslås införas senast 2007 och villkoras med tydliga miljökrav och krav på att hyrorna skall vara förhandlade i förväg.

Folkpartiet föreslår i sin partimotion 2003/04:Bo253 yrkande 22 att en utredning om statens roll i bostadsfinansieringen genomförs. Enligt motionens yrkande 23 skall denna utredning innefatta överväganden om räntebidragssystemets framtida utformning. Motionärerna anser att utredningen skall beakta internationella erfarenheter av olika former av system för långsiktiga lån med en kalkylerad ränterisk.

I motion 2003/04:Bo283 (m) yrkande 3 föreslås att riksdagen skall begära att ett förslag om avveckling av räntebidragssystemet utarbetas. I motionen förordas en successiv avveckling av räntebidragen samtidigt som fastighets-skatten avvecklas. Räntebidragssystemets avveckling anses vara ett medel att stärka tillväxten. Motionärerna anser att riksdagen bör ge regeringen i upp-

drag att utreda räntebidragens avveckling i ordnade former och att en avvecklingsmodell skall vara införd senast år 2006.

Enligt motion 2003/04:Bo257 (m) yrkande 5 bör riksdagen i ett tillkännagivande framhålla att subventioner för bostadsbyggande medför ett flertal problem. Generellt är subventioner kostnadsdrivande och inriktar sig snarare på symptomen på än orsakerna till den låga bostadsbyggnadsnivån.

I motion 2003/04:Bo297 (kd) yrkande 10 föreslås att en avveckling av räntebidragssystemet inleds. Motionärerna anser att det för hyresrätter varken bör utgå statlig fastighetsskatt eller räntebidrag. Utskottet har tidigare i avsnittet om anslagsfördelningen inom utgiftsområde 18 behandlat yrkanden i samma motion som innebär att avvecklingen skall inledas redan år 2004 och att inga ytterligare räntebidrag skall beviljas.

Problemen med att finna en rimlig finansiering av bostadsbyggandet utanför tillväxtområdena är utgångspunkten för förslaget i motion 2003/04:Bo239 (s). Enligt motionen behöver det genomföras en översyn för att skapa en utjämning mellan stad och land vad gäller finansieringen av boendet.

Bostadsutskottet anför följande med anledning av de redovisade motionsförslagen.

Behovet av förändringar i räntebidragssystemet och bostadsfinansieringen i övrigt har övervägts i olika sammanhang. Exempelvis har förslag om samtida förändringar i detta system och fastighetsskatten för hyreshus föreslagits i Fastighetsbeskattningskommitténs slutbetänkande (SOU 2000:34). Förslag om räntebidragssystemet presenterades även i Bostadspolitiska utredningens slutbetänkande (SOU 1996:156). För nyproduktion av hyresrätter föreslog utredningen att räntebidragen och fastighetsskatten avvecklas och att ett s.k. basbidrag lämnas sedan huset färdigställts. Redan beviljade räntebidrag enligt 1993 års regler föreslogs skrivas ned under en period av 30 år.

Vissa begränsade förändringar i villkoren för räntebidrag har genomförts sedan år 1993 men systemet kvarstår till sin grundkonstruktion. De omfattande problemen på bostadsmarknaden under 1990-talet, som bl.a. resulterat i en otillräcklig bostadsproduktion på många orter, medförde emellertid ett behov av riktade och tillfälliga insatser som kunde komplettera räntebidragssystemet. I dagsläget utgör investeringsbidragen till hyresrätter och investeringsstimulansen genom skattekreditering till små hyresrätter och studentbostäder ett sådant riktat och tidsbegränsat komplement till räntebidragssystemet.

Bostadsutskottet anser att läget på bostadsmarknaden under senare år nödvändiggjort denna typ av kompletterande och tillfälliga insatser. I detta läge har övervägandena om behovet av en mer permanent förändring av statens bostadsfinansieringsinsatser delvis fått stå tillbaka för beslut som kan få snabbt genomslag. Det bör även framhållas att övervägandena om utformningen av statens bostadsfinansieringsinsatser delvis behöver samordnas med och är beroende av överväganden i angränsande frågor, framför allt gällande eventuella förändringar i fastighetsbeskattningsystemet.

De riktade investeringsstöd som kompletterar räntebidragssystemet upphör i och med utgången av år 2006. Även de förslag från regeringen till förändringar i kreditgarantisystemet som utskottet kommer att behandla nedan föreslås gälla med denna tidsbegränsning. Det finns således skäl att nu inleda överväganden om den framtida bostadsfinansieringen som kan ta sikte på att beslut skall vara fattade i god tid före år 2007. Kommun- och bostadsministern Lövdén har i olika sammanhang också givit uttryck för att regeringen arbetar från denna utgångspunkt. Enligt bostadsministern har regeringen nu påbörjat arbetet med att ta fram ett nytt långsiktigt finansieringssystem med förutsättningen att i god tid presentera förslag som kan träda i kraft år 2007. I ett svar på en skriftlig fråga den 30 juli i år anförde statsrådet bl.a. följande:

Den översyn som således bör ske bör ha de bostadspolitiska målen som utgångspunkt. Avsikten bör vara att skapa ett långsiktigt stabilt system med neutrala, enkla och tydliga regler så att den nödvändiga kapitalförsörjningen för att nyproduktionen, underhållet och ombyggnaden av bostäder varaktigt ska ligga på en sådan nivå att målet goda bostäder till rimliga kostnader för alla hushåll ska främjas. Ett nytt system ska kunna träda i kraft den 1 januari 2007.

Det kan således konstateras att överväganden om statens framtida roll i bostadsfinansieringen och om förändringar i räntebidragssystemet som efterfrågas i flertalet av de aktuella motionerna nu inlets av regeringen. Bostadsutskottet kan instämma i att det föreligger ett förändringsbehov i detta system. Räntebidragen har delvis visat sig vara ett otillräckligt instrument för att komma till rätta med de obalanser som uppstått på bostadsmarknaden under 1990-talet. Olika kompletterande instrument har behövt användas för stimulera nyproduktionen. Vidare innebär räntebidragssystemets nuvarande utformning att skillnader i statligt stöd mellan fastigheter byggda före och efter det att nuvarande regler trädde i kraft blir bestående. Slutligen innebär systemets konstruktion att de statliga utgifterna för räntebidragen i princip ökar årligen.

Däremot är utskottet i dagsläget inte berett att ta ställning till vilka förändringar som kan bli aktuella. Det är således inte rimligt att nu binda upp det nyligen inledda utredningsarbetet, varken med direktiv om vilka förändringar inom ramen för systemet som bör eftersträvas eller uttalanden om att systemet helt bör avvecklas och ersättas med andra insatser. Detta utesluter emellertid inte att övervägandena sker mot bakgrund av den problembild som bildat utgångspunkt till förslagen i flera av motionerna.

Förslagen i motion 2003/04:Bo235 (v) utgår exempelvis från uppfattningen att investeringsstöd kan ge en effektivare stimulans av bostadsproduktionen än dagens räntebidrag. Ett bättre underlag i denna fråga kommer sannolikt att finnas efter det att en av regeringen aviserad utvärdering av de nuvarande investeringsstöden genomförts. Vidare läggs förslagen i v-motionen fram med hänvisning till ett omfattande ombyggnads- och underhållsbehov i delar av bostadsbeståndet. Även denna fråga bör givetvis vara central i de kommande övervägandena. Boverket har nyligen avrapporterat ett regeringsuppdrag med en kartläggning av underhållsbehovet som bl.a. tar upp frågor om behovet av

statliga insatser (Bättre koll på underhåll, Boverket september 2003). Som anförts i en av motionerna måste givetvis förutsättningarna för bostadsproduktion både i tillväxtorterna och i övriga landet beaktas när behovet av systemförändringar övervägs.

Sammantaget finns det anledning att överväga hur ett långsiktigt statligt engagemang vad gäller bostadsfinansieringen skall utformas för att ge goda förutsättningar både till en stabil och tillräcklig nyproduktion och till en nödvändig förnyelse av bostadsbeståndet. Bostadsutskottet delar inte de motionsförslag som tar som utgångspunkt att staten mer eller mindre helt skall avhända sig sitt ansvar för de finansiella förutsättningarna på bostadsmarknaden. Utskottet instämmer däremot i statsrådets bedömning av inriktningen av de kommande övervägandena.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionerna 2003/04:Bo235 (v) yrkandena 2 och 5, 2003/04:Bo239 (s), Bo253 (fp) yrkandena 22 och 23, 2003/04:Bo257 (m) yrkande 5, 2003/04:Bo283 (m) yrkande 3 samt 2003/04:Bo297 (kd) yrkande 10.

Investeringsbidrag för hyresbostäder

Investeringsbidrag kan lämnas för projekt som påbörjas före år 2007 enligt bestämmelser i förordningen (2001:531) om statligt investeringsbidrag för nybyggnad av bostäder som upplåts med hyresrätt i områden med bostadsbrist. Villkoren för investeringsbidraget är utformade för att stimulera till byggande i de regioner där bostadsbristen är som störst och byggkostnaderna som högst. Det bidrag på 15 % av ett bidragsunderlag som kan lämnas i områden med bostadsbrist får således i Göteborgs- och Malmöregionerna höjas med upp till 5 procentenheter och i Stockholmsregionen med upp till 10 procentenheter.

Frågor om investeringsbidraget för nybyggnad av hyresbostäder tas upp i fem motioner. Det gäller dels förslag om att bidragsformen skall avvecklas, dels ett förslag om ändrade villkor i fråga om det förhöjda bidrag som kan utgå i vissa regioner. Anslagsförslag som utgår från en omedelbar avveckling av bidragsformen har behandlats i avsnittet om anslagsfördelningen inom utgiftsområde 18.

Förslag med innebörden att bidragsformen skall avvecklas läggs fram i partimotionen 2003/04:Bo253 (fp) yrkande 21 samt i motionerna 2003/04:Bo263 (c) yrkande 15, 2003/04:Bo283 (m) yrkande 13 i motsvarande del och 2003/04:Bo297 (kd) yrkande 9. I motionerna hänvisas bl.a. till att bidragsformen genom en kortsiktig och krånglig utformning bidragit till en osäkerhet på byggmarknaden. Vidare anförts att bidragen kan vara kostnadsdrivande och att de är otillräckliga för att skapa lönsamhet i byggandet.

I motion 2003/04:N325 (kd) yrkande 6 föreslås att den högre bidragsnivå som tillämpas i Stockholmsregionen även skall gälla i hela Mälardalsområdet. Motionärerna framhåller att hela Mälardalen är integrerad med Stockholmsregionens arbets- och bostadsmarknad.

Bakgrunden till riksdagens beslut våren 2001 att införa den aktuella bidragsformen var den alltmer tilltagande bostadsbristen på vissa orter och den alltför begränsade nyproduktionen av hyresbostäder. Vid utgången av juli 2003 hade bidrag beviljats för nyproduktion av 7 300 bostäder, varav drygt hälften i allmännyttiga bostadsföretag. Regeringen framhåller i budgetpropositionen att utfallet av stödgivningen hittills följt intentionerna.

Även bostadsutskottet, som tillstyrkte införandet av investeringsbidraget, gör bedömningen att bidragsformen medverkat till en ökad bostadsproduktion och till att boendekostnaderna i de nyproducerade lägenheterna kan begränsas. Som framgått ovan bör investeringsbidraget ses som ett komplement till räntebidragssystemet i ett läge då bostadsmarknaden råkat i obalans. Stödformen kommer enligt gällande beslut att avvecklas i och med utgången av år 2006. Innan så sker skall enligt de förutsättningar som utskottet redovisade i föregående avsnitt också beslut ha fattats om de långsiktiga villkoren för bostadsfinansieringen. En förtida avveckling, utan att de fortsatta villkoren klarlagts, skulle utan tvivel bidra till att skapa en omfattande osäkerhet inom bostadssektorn, tvärtemot vad motionärerna anför.

Utskottet ser således i dagsläget inga skäl att ändra stödgivningens varaktighet. Inte heller är utskottet berett att på grundval av vad som anförts i en av motionerna förorda andra förändringar i villkoren för investeringsbidragen. Det får förutsättas att såväl Boverket som regeringen följer utfallet av de nuvarande villkoren för bidraget, bl.a. vad gäller frågan om avgränsningen av regioner med olika bidragsnivåer är lämpligt utformad.

Med det anförda avstyrker bostadsutskottet de aktuella motionsförslagen om investeringsbidraget för hyresbostäder.

Investeringsstimulans genom skattekreditering

Riksdagen beslutade våren 2003 att införa en investeringsstimulans till fastighetsägare i form av kreditering på dennes skattekonto (prop. 2002/03:98, BoU9). Förordningen (2003:506) om investeringsstimulans för byggande av mindre hyresbostäder och studentbostäder trädde i kraft den 15 augusti i år.

Investeringsstimulansen lämnas för anordnande av bostäder som upplåts med hyresrätt i tillväxtområden med bostadsbrist och för anordnande av studentbostäder på eller i anslutning till orter där det finns universitet eller högskola. Stimulansen kan lämnas för bostäder vars uthyrningsbara lägenhetsarea inte överstiger 70 kvadratmeter. Investeringsstimulansen lämnas med ett belopp som i princip motsvarar den betalda mervärdesskatten över en skattesats på 6 %. Projekt som erhåller stimulans skall var påbörjade senast under år 2006 och vara ägnade att säkerställa att boendekostnaderna är rimliga samt bidra till ett långsiktigt hållbart byggande.

I de tre motioner med förslag om investeringsstimulansen som hänvisats till bostadsutskottet föreslås att denna stödform avvecklas. Det bör i sammanhanget nämnas att det under den allmänna motionstiden väckts även andra motionsförslag med förslag om investeringsstimulansen. Dessa yrkanden har

emellertid bedömts ha en sådan inriktning att de hänvisats till finans- respektive skatteutskotten för beredning.

Folkpartiet föreslår i sin partimotion 2003/04:Bo253 yrkande 12 att riksdagen i ett tillkännagivande bör framhålla att investeringsstimulansen bör ersättas med mer generellt inriktade åtgärder. I motionen anförts bl.a. att villkoren för stimulansen inte utgår från konsumenternas behov utan innebär en statlig styrning mot små hyresrätter. Folkpartiet efterlyser en mer generell och genomtänkt mervärdesskattepolitik och aviserar sin avsikt att återkomma i denna fråga.

I motion 2003/04:Fi270 (m) yrkande 42 föreslås att byggstödet genom investeringsstimulans avskaffas. Motionärerna hänvisar till de motiveringar för en avveckling som finns i andra motioner från Moderata samlingspartiet.

Enligt motion 2003/04:Bo297 (kd) yrkande 8 bör riksdagen fatta beslut om en avveckling av investeringsstimulansen för byggande av mindre hyresbostäder och studentbostäder. Kritik riktas i motionen bl.a. mot begränsningen till smålägenheter och mot att kravet på "rimliga boendekostnader" inte överensstämmer med de generella reglerna om förhandlad hyra enligt bruksvärdessystemet. I motionen framhålls även att Kristdemokraterna anser att byggmomsen skall halveras för alla flerbostadshus.

Det är mindre än sex månader sedan riksdagen fattade beslut om att införa en möjlighet till skattekreditering och endast tre månader sedan förordningen om stimulansvillkoren trädde i kraft. Det behov att stimulera till ett ökat bostadsbyggande i orter med bostadsbrist som låg bakom riksdagens beslut har knappast minskat under denna period. Bostadsutskottet redogjorde i samband med beredningen av riksdagsbeslutet för sin syn på behovet av ett ytterligare stöd till bostadsbyggandet (se bet. 2002/03:BoU9). Utskottet klargjorde också att den nya stimulansen inte skall ses som en åtgärd som på egen hand kan lösa problemen på bostadsmarknaden utan som en av flera åtgärder som verkar i samma riktning. Det är nu nödvändigt att även kommuner, bostadsföretag och byggbranschen tar sin del av ansvaret för att få i gång ett tillräckligt byggande av bostäder som kan efterfrågas av vanliga människor.

Även om det ännu är för tidigt att dra några säkra slutsatser om i vilken utsträckning som den nya stimulansen kommer att bidra till ett ökat byggande står utskottet fast vid sin bedömning att den kommer få en klart positiv inverkan både på bostadsbyggandets omfattning och inriktning. De aktuella motionsförslagen om en förtida avveckling av investeringsstimulansen bör därför avvisas av riksdagen.

Statlig kreditgaranti

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör

- godkänna regeringens förslag om ändrad inriktning av kreditgarantigivningen för ny- och ombyggnad, *jämför reservation 24 (m)*,
- lämna det av regeringen begärda bemyndigandet avseende kreditgarantier till ny- och ombyggnad av bostäder,
- lämna det av regeringen begärda bemyndigandet avseende kreditgarantier i obeståndshanteringen,
- lämna det av regeringen begärda bemyndigandet avseende kreditgarantier för lån till kommunala bostadsföretag och avslå motstående motionsförslag, *jämför reservation 25 (m, kd) och de särskilda yttrandena 7 (fp) och 8 (kd)*,
- lämna det av regeringen begärda bemyndigandet avseende kreditgarantier för lån till kooperativa hyresrättsföreningar och avslå ett motstående motionsförslag, *jämför reservation 26 (m)*,
- lämna det av regeringen begärda bemyndigandet avseende rörlig kredit för förvärv och innehav av fastigheter och avslå ett motstående motionsförslag, *jämför reservation 27 (m)*.

Inledning

Statens bostadskreditnämnd (BKN) utfärdar kreditgarantier för lån till bostadsinvesteringar affärsmässigt inom ramen för de fastlagda bostadspolitiska målen. Garantiverksamheten är indelad i sex verksamhetsgrenar: Äldre garantier, Nya garantier, Kreditgarantier för avlösen av kommunala borgensåtaganden, Kreditgarantier för kommunala bostadsföretag, Kreditgarantier för lån till kooperativa hyresrättsföreningar samt Kreditgarantier för vissa kommunala åtaganden för boendet. Finansieringen av verksamhetsgrenen Nya garantier sker helt utanför statsbudgeten sedan 1998. Detta resultatområde finansieras genom avgifter som skall täcka både garantiverksamheten och förvaltningskostnaderna.

I budgetpropositionen lägger regeringen fram sex förslag till riksdagsbeslut som avser systemet med statliga kreditgarantier från BKN. Ett av förslagen avser ändrad inriktning för statliga kreditgarantier vid ny- och ombyggnad av bostäder. De övriga fem förslagen avser bemyndiganden för olika delar av kreditgarantiverksamheten.

Bostadsutskottet tar först upp förslaget om en delvis ändrad inriktning och utformning av den statliga kreditgarantigivningen. I detta sammanhang behandlas även motionsförslag om behovet av ytterligare förändringar i kreditgarantigivningen och förslag om en utredning om behovet av de statliga kreditgarantierna för bostäder.

Ändrad inriktning av kreditgarantivivningen för ny- och ombyggnad

Gällande regler för kreditgarantier för ny- och ombyggnad av bostäder finns i förordningen (1991:1924) om statlig kreditgaranti för bostäder. Regleringen av BKN:s hantering av kreditgarantierna genom denna förordning innebär att verksamheten till denna del är att betrakta som offentligrättslig. I förordningen anges bl.a. att garantins storlek maximalt får motsvara 30 % av ett schablonmässigt uträknat garantiunderlag, som i sin tur motsvarar bidragsunderlaget enligt förordningen (1992:986) om statlig bostadsbyggnadssubvention. Det maximala bidrags/garantiunderlaget är 963 000 kr per lägenhet, vilket innebär att den maximala kreditgarantin för en lägenhet är ca 290 000 kr. Pantsäkerheten för det garanterade lånet skall finnas inom 100 % av ett pantvärde som i princip motsvarar garantiunderlaget.

Regeringens förslag om ändrad inriktning av kreditgarantivivningen tar i huvudsak upp två frågor: kreditgarantins maximala storlek och den formella regleringen av garantisystemet. Förslagets bakgrund och innebörd i dessa delar enligt propositionen kan i korthet beskrivas enligt följande.

De schablonbelopp som *kreditgarantins maximala storlek* i dag beräknas utifrån har varit nominellt oförändrade under den senaste tioårsperioden. När de tillkom stämde de relativt väl med den tidens produktionskostnader. I dag ligger de emellertid på ungefär hälften av dagens produktionskostnader i storstadsområdena. För bostäder som byggs i attraktiva lägen i landet innebär det att garantins övre gräns regelmässigt hamnar under de 75 % av marknadsvärdet som kreditgivaren kan låna ut till med endast säkerhet i fastighetens pantvärde. Detta innebär att kreditgarantierna med dagens konstruktion kan sägas ha spelat ut sin roll, i varje fall i de regioner i landet där det är bostadsbrist.

Regeringen redogör i propositionen för olika överväganden och förslag som utgått från denna problembild. Det gäller dels de förslag som lagts fram i betänkandet Statsgarantier för investeringar i bostäder (SOU 2000:13), dels konkreta förslag till förändringar i regelverket som BKN lämnat till regeringen. Vidare har landshövdingen Mats Hellström i sin rapport Vägskalet för bostadsbristen föreslagit förändringar i reglerna för kreditgarantierna som möjliggör att en större andel av produktionskostnaden kan lånefinansieras.

Med hänvisning till dessa tidigare överväganden föreslår regeringen att reglerna för kreditgarantierna ändras i enlighet med det förslag som BKN redovisat vad gäller kreditgarantins maximala storlek. Detta förslag innebär att garantier skall kunna lämnas från botten upp till 90 % av marknadsvärdet på ett objekt, dock högst till 2 miljoner kronor per lägenhet. I de fall marknadsvärdet är lägre än nuvarande schablonbelopp skall schablonbeloppen kunna användas i stället för marknadsvärdet. Vidare anser regeringen att de föreslagna ändringarna bör vara tidsbegränsade och gälla för garantier som utfärdas fram t.o.m. år 2006.

Regeringens förslag om *den formella regleringen av garantisystemet* innebär att dagens offentligrättsliga reglering av verksamheten ersätts med en avtalsreglering. I dag är garantivillkoren fastställda i förordning beslutad av

regeringen. Detta avviker mot vad som gäller i övrig statlig garantigivning som fungerar så att regeringen endast fastställer den allmänna ramen, medan man har överlämnat åt myndigheten att fastställa villkoren för garantin. Enligt regeringen finns det flera fördelar med att även BKN:s verksamhet i möjligaste mån regleras genom avtal mellan garantigivare och garantitagare. En uppenbar fördel är att villkoren för garantin kan variera från fall till fall utifrån t.ex. var i landet objektet ligger och låntagarens ekonomi. En avtalsreglering anses också medföra ett mera flexibelt arbetssätt än om även detaljerna i garantigivningen är bestämda av regeringen. Vidare pekar regeringen på flera andra fördelar, bl.a. bättre möjligheter att i ett tidigt skede i ett tänkt projekt ge en byggherre besked när det gäller förutsättningar och kommande villkor för en garanti.

Förslaget i denna del innebär sammanfattningsvis att regeringens reglering av garantiverksamheten inskränks till att ange de formella ramarna för garantigivningen. I övrigt bör villkoren regleras i avtal mellan myndigheten och långgivaren.

Regeringens förslag har endast mött invändningar vad gäller frågan om den formella regleringen av garantisystemet. I motion 2003/04:Bo283 (m) yrkande 8 föreslås riksdagen avslå förslaget i denna del. Motionärerna vänder sig mot att ett offentligrättsligt organ som BKN skall kunna sluta civilrättsliga avtal och att det därmed inte längre går att överklaga besluten i förvaltningsdomstol. Vidare anser man att förslaget ger betydande utrymme för godtycklighet i nämndens beslutsprocedur. Yrkandet torde få förstås så att motionärerna godtar regeringsförslaget om kreditgarantins maximala storlek, dock endast under förutsättning av att riksdagen avslår den del av förslaget som gäller den formella regleringen. I motionens yrkande 7 föreslås även att en utredning genomförs om behovet av en statlig kreditgarantigivning på området. Motionärerna anser att den statliga kreditgarantigivningen är att betrakta som en subvention av bostadsbyggandet som är obehövlig om grunderna för hyressättningssystemet ändras. På en fungerande marknad anses inte en statlig kreditgarantiverksamhet behövas.

Bostadsutskottet tillstyrker regeringsförslaget vad gäller kreditgarantins maximala storlek. Detta förslag, som varken mött invändningar i motioner eller under utskottets beredning av frågan, får anses innebära en nödvändig anpassning av garantivillkoren till de förutsättningar som i dag gör sig gällande på bygg- och bostadsmarknaden. De nya reglerna torde också medföra ett större utrymme att utforma villkoren efter förutsättningarna i det enskilda fallet och därigenom möjliggöra bättre anpassade finansiella lösningar för respektive bostadsbyggnadsprojekt.

Vad gäller den andra delen av regeringsförslaget, den formella regleringen av garantisystemet, kan utskottet inte dela de farhågor som framförs i motion 2003/04:Bo283 (m). Som framgår av propositionen är detta den ordning som tillämpas för övrig statlig kreditgarantigivning. Vidare kan anföras att förfarandet ger utrymme för en högre grad av flexibilitet i garantigivningen och därmed kan bidra till att undanröja åtminstone några av de problem som

påtalats av sektorn i olika sammanhang. Som regeringen framhåller torde lösningen innebära fördelar sett ur såväl byggherrens och långgivarens som garantigivarens synpunkt.

Vad sedan gäller förslaget i den aktuella motionen om att en utredning om den statliga kreditgarantigivningen bör genomföras vill utskottet erinra om den utvärdering av systemet för statliga kreditgarantier för bostadsinvesteringar som redovisades i det ovan omnämnda betänkandet SOU 2000:13. Det är för övrigt till stor del slutsatserna av denna utvärdering som lett fram till det nu aktuella regeringsförslaget. Utskottet vill också invända mot motionärernas uppfattning att dagens kreditgarantigivning är att betrakta som en subvention av bostadsbyggandet. BKN:s verksamhet bedrivs redan i dag utifrån affärsmässiga grunder. I det avseendet innebär förslaget om ändrad inriktning av kreditgarantigivningen ingen förändring. Däremot kan BKN:s verksamhet redan i dag, och förhoppningsvis i än högre grad efter det att inriktningen delvis förändrats, ses som en önskvärd stimulans av bostadsbyggandet genom att den kan bidra till att lösa finansieringen av ny- och ombyggnad av bostäder.

Bostadsutskottet tar i detta sammanhang även upp tre motionsförslag som inte innebär några egentliga invändningar mot regeringens förslag om ändrad inriktning av kreditgarantigivningen utan snarare får tolkas som förslag om ytterligare förändringar av villkoren.

I motion 2003/04:Bo271 (s) efterfrågas bättre villkor för kreditgaranti vid byggande på landsbygden. Motionären föreslår bl.a. att maximinivån för kreditgarantiunderlaget bör höjas, att besked om garantier bör kunna ges före byggstart och att garantin även bör gälla köp och ombyggnad av äldre hus och gårdar.

Ett bättre fungerande system för bostadsfinansiering efterfrågas i motion 2003/04:Bo286 (s). Det råder enligt motionen problem med finansieringen av bostadsbyggandet framför allt i regioner som varken är storstäder eller glesbygd. Lösningen är antingen ett reviderat system för kreditgarantier eller införande av en "husbank".

Enligt motion 2003/04:Bo284 (s) behöver villkoren för kreditgarantier avseende kooperativa hyresrättsföreningar förbättras. Det gäller bl.a. att kreditgaranti skall kunna lämnas upp till 90 % av marknadsvärdet, att garantin skall kunna utfärdas redan för byggkreditivet och att säkerhet i form av pantbrev skall kunna utgöras av fler än ett pantbrev.

Utskottet kan konstatera att flera av de önskemål om villkor för kreditgarantierna som framförs i motionerna torde kunna uppfyllas genom den ändrade inriktning av garantigivningen som regeringen föreslår. Det gäller bl.a. förslaget om höjd maximinivå för kreditgarantiunderlaget. Den nya modellen med avtalsreglerad garantigivning ger också ett större utrymme för att beakta förutsättningarna i varje enskilt fall. Vad gäller förslagen i motionerna i övrigt föreligger det enligt utskottets uppfattning inte tillräckliga skäl att föreslå ytterligare förändringar i kreditgarantigivningens inriktning.

Sammanfattningsvis tillstyrker bostadsutskottets regeringens förslag om ändrad inriktning av kreditgarantigivningen för ny- och ombyggnad i dess helhet och avstyrker motion 2003/04:Bo283 (m) yrkandena 7 och 8. Utskottet avstyrker även motionerna 2003/04:Bo271 (s), 2003/04:Bo284 (s) och 2003/04:Bo286 (s).

Utskottet övergår nu till att behandla de av regeringen begärda bemyndigandena.

Kreditgarantier till ny- och ombyggnad av bostäder

Riksdagen föreslås ge regeringen ett bemyndigande att under 2004 ställa ut kreditgarantier till ny- och ombyggnad av bostäder intill ett belopp på högst 10 000 miljoner kronor inklusive tidigare gjorda åtaganden. Det bör påpekas att bemyndigandet syftar på verksamhetsgrenen Nya garantier och således inte inkluderar de åtaganden som tidigare gjorts inom ramen för verksamhetsgrenen Äldre garantier.

Detta förslag från regeringen har inte mött några invändningar i motioner eller under utskottets beredning. Bostadsutskottet tillstyrker att riksdagen ger det begärda bemyndigandet.

Kreditgarantier i obeståndshanteringen

Riksdagen föreslås ge regeringen ett bemyndigande att under 2004 ställa ut kreditgarantier för bostadsföretag i samband med obeståndshanteringen intill ett belopp på högst 500 miljoner kronor inklusive tidigare gjorda åtaganden. Syftet är att en ny långivare i dessa fall skall kunna lämna ett lika stort bottenlån som den tidigare långivaren. Regeringen erhöll föregående år ett motsvarande bemyndigande av riksdagen.

Inte heller detta förslag har mött invändningar. Bostadsutskottet noterar emellertid att den benämning på bemyndigandet som regeringen föreslår kan leda till missförstånd om dess inriktning. Kreditgarantierna ställs inte ut till bostadsföretag utan till kreditgivaren. Bemyndigandet bör därför liksom det för år 2003 gällande formuleras som *kreditgarantier i obeståndshanteringen*. Med denna redaktionella ändring tillstyrker utskottet regeringens förslag.

Utskottet övergår nu till att behandla de tre regeringsförslag om kreditgarantiverksamheten som mött invändningar i motioner.

Kreditgarantier för lån till kommunala bostadsföretag

Riksdagen föreslås ge regeringen ett bemyndigande att under 2004 ställa ut kreditgarantier för lån till kommunala bostadsföretag intill ett belopp om högst 3 000 miljoner kronor inklusive tidigare gjorda åtaganden. Garantierna får motsvara högst 95 % av det bokförda värdet på ett företags fastigheter när garantiavtalet träffas. Förslaget innebär att ramen för denna form av kreditgaranti blir densamma som för år 2003.

I två motioner föreslås att regeringens förslag om bemyndigande i denna del skall avslås av riksdagen. Ett sådant förslag läggs fram i motion 2003/04:Bo283 (m) yrkande 4. Enligt motionen bör statens ekonomiska risk-

tagande minimeras. Detta avslagsyrkande liksom motsvarande yrkande i motion 2003/04:Bo297 (kd) yrkande 2 bör även ses mot bakgrund av de i samma motioner framlagda förslagen om en avveckling av den nuvarande ordningen för statligt stöd till omstrukturering av kommunala bostadsbolag. Dessa förslag har utskottet behandlat i avsnittet om anslagsfördelningen inom utgiftsområde 18. I enlighet med det tidigare behandlade förslaget i motion 2003/04:Bo297 (kd) om ett anslag för en alternativ ordning för stöd till kommuner med bostadsöverskott föreslås i motionens yrkande 3 att riksdagen skall ge ett bemyndigande för kreditgarantier enligt denna ordning.

Riksdagen beslutade våren 2002 om formerna för ett fortsatt statligt stöd till omstrukturering av kommunala bostadsföretag. I detta beslut, som riksdagen fattade med anledning av förslag i den ekonomiska vårpropositionen (prop. 2001/02:100, bet. 2001/02:FiU21, yttr. 2001/02:BoU5y), ingick även ett bemyndigande för regeringen att under 2002 ställa ut kreditgarantier till motsvarande ändamål och intill samma belopp som i det nu aktuella förslaget. Riksdagen förnyade föregående år bemyndigandet till att gälla även under år 2003 (bet. 2002/03:BoU1). Bostadsutskottet finner inte skäl att ompröva riksdagens tidigare ställningstagande och föreslår därför att regeringen ges ett bemyndigande även för år 2004. Vad gäller förslaget i kd-motionen om ett alternativt bemyndigande utgår det från en ordning för omstruktureringsverksamheten som bostadsutskottet redan avstyrkt i ett tidigare avsnitt. De nu aktuella motionsförslagen avstyrks således.

Kreditgarantier för lån till kooperativa hyresrättsföreningar

Regeringen begär ett bemyndigande att under 2004 ställa ut kreditgarantier för lån som kooperativa hyresrättsföreningar tar upp för nybyggnad eller förvärv av fastigheter för ombildning till kooperativ hyresrätt intill ett belopp på högst 1 000 miljoner kronor inklusive tidigare gjorda åtaganden. Garantier får motsvara högst 95 % av en fastighets marknadsvärde när garantiavtalet träffas. Förslaget innebär att ramen för denna form av kreditgaranti blir densamma som för 2003.

Enligt motion 2003/04:Bo283 (m) yrkande 5 bör detta förslag avslås av riksdagen. Motionärerna anser att särskilda villkor för upplåtelseformen kooperativ hyresrätt inte bör införas. Samma förutsättningar måste gälla oavsett upplåtelseform.

Även för detta ändamål har riksdagen redan givit regeringen ett motsvarande bemyndigande för innevarande år. Enligt bostadsutskottets mening saknas det skäl för ändrat ställningstagande inför nästkommande år. Utskottet vill här erinra om att regelsystemet för den nya upplåtelseformen kooperativ hyresrätt infördes efter ett riksdagsbeslut i bred enighet våren 2002. Det finns två typer av föreningar, dels enligt en hyresmodell där föreningen hyr lägenheterna av en fastighetsägare, dels enligt en ägarmodell där föreningen äger det hus där lägenheterna finns. Utskottet finner det angeläget att genom de aktuella kreditgarantierna underlätta bildandet också av den senare typen av förening.

Regeringen bör således ges det begärda bemyndigandet. Utskottet avstyrker därmed motion 2003/04:Bo283 (m) yrkande 5.

Rörlig kredit för förvärv och innehav av fastigheter

Regeringen begär ett bemyndigande att besluta om en rörlig kredit på konto i Riksgäldskontoret intill ett belopp om 5 miljoner kronor för förvärv och innehav av fastigheter för vilka statliga kreditgarantier utfärdats. Bemyndigandet motiveras med att statens samlade kostnader i samband med hantering av skadeärenden kan minskas om BKN i vissa fall har möjlighet att förvärva fastigheter för vilka kreditgarantier utfärdats.

I motion 2003/04:Bo283 (m) yrkande 6 föreslås att riksdagen inte skall lämna det av regeringen begärda bemyndigandet. Motionärerna framhåller att staten inte bör äga fastigheter.

Enligt vad utskottet erfarit har BKN genom sitt regleringsbrev redan tidigare haft möjlighet till finansiering av förvärv av fastigheter i samband med skadeärenden. Regeringens förslag innebär att möjligheten att utnyttja en rörlig kredit på konto i Riksgäldskontoret bör läggas fast genom ett riksdagsbeslut. Bostadsutskottet har inga invändningar mot den föreslagna ordningen. Vad gäller invändningen i den aktuella motionen bör det framhållas att möjligheten till förvärv av fastighet enbart avser en situation där statens kostnader i ett skadeärende bedöms kunna begränsas genom denna hantering.

Bostadsutskottet anser att riksdagen bör lämna det begärda bemyndigandet och avslå motion 2003/04:Bo283 (m) yrkande 6.

Behovet av studentbostäder

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsförslagen om

- investeringsstöd för studentbostäder, *jämför reservationerna 28 (m, fp), 29 (kd), 30 (v) och 31 (c),*
- åtgärder för fler studentbostäder, *jämför reservationerna 32 (m), 33 (fp), 34 (kd) och 35 (c).*

Inledning

Bostadsutskottet har under de senaste åren haft anledning att ägna frågor om bostadstillgången för studenter på universitets- och högskoleorter stor uppmärksamhet. Utskottets beredning av dessa frågor har både föranletts av olika regeringsförslag och av ett stort antal motioner. Även under årets allmänna motionstid har ett flertal motioner väckts med olika förslag om hur studenternas bostadssituation skall kunna förbättras. Utskottet tar först upp förslag som gäller formerna för det ekonomiska stödet till byggande av studentbostäder. Därefter tar utskottet ställning till motioner som förordar ett brett spektrum av åtgärder för att öka tillgången på studentbostäder.

Investeringsstöd för studentbostäder

Ett investeringsbidrag för anordnande av bostäder för studenter infördes efter ett riksdagsbeslut våren 2000 (prop. 1999/2000:100, bet. FiU27, ytr. BoU10y). Stöd utgick enligt förordningen (2000:588) om statligt investeringsbidrag för anordnande av bostäder för studenter. Våren 2003 fattade riksdagen beslut om att införa en investeringsstimulans för bostadsbyggande till fastighetsägare i form av kreditering på dennes skattekonto (prop. 2002/03:98, bet. BoU9). För studentbostäder innebar beslutet att den nya investeringsstimulansen ersatte investeringsbidraget. Den nya förordningen (2003:506) om investeringsstimulans för byggande av mindre hyresbostäder och studentbostäder trädde i kraft den 15 augusti i år.

Tre motioner tar upp frågor om formerna för det fortsatta statliga stödet för byggande av studentbostäder.

Ett permanent investeringsstöd bör enligt motion 2003/04:Bo235 (v) yrkande 3 införas. Motionärerna anser att ett nytt investeringsstöd för byggande av studentbostäder bör ges samma villkor som det nya investeringsstöd för övriga hyresbostäder som föreslås i samma motion. Det innebär bl.a. att det nya stödet för studentbostäderna bör vara i bruk senast år 2007.

I motion 2003/04:Bo263 (c) yrkande 14 föreslås att riksdagen bör besluta om att införa permanenta investeringsbidrag för studentbostäder. Motionärerna vänder sig mot att villkoren för stöd till byggande av studentbostäder ändrats vid flera tillfällen under senare år. Detta anses förhindra en långsiktig planering för utbyggnaden av studentbostäder.

Enligt motion 2003/04:Bo297 (kd) yrkande 28 bör ett nytt investeringsbidrag för byggande av studentbostäder införas med en liknande konstruktion som det nyligen avskaffade och ersätta den nuvarande investeringsstimulansen genom skattekreditering. Bidraget skall utgå med 1 250 kr/m² i Stockholmsregionen, 1 000 kr/m² i Göteborg och Malmö och med 750 kr/m² i övriga landet. Motionärerna hänvisar även till ett förslag från Kristdemokraterna om halverad byggmoms. Den sammantagna effekten av kd-förslagen anges bli en större stimulans av studentbostadsbyggandet än den nuvarande investeringsstimulansen. Ett anslagsförslag i samma motion som utgår från ett omedelbart införande av det föreslagna bidragssystemet har behandlats av utskottet i avsnittet om anslagsfördelningen inom utgiftsområde 18.

Som framgått ovan har en ny form av stöd till byggande av bl.a. studentbostäder nyligen införts genom en skattekreditering som i princip innebär att fastighetsägaren endast behöver erlægga 6 % i byggmoms. Beträffande studentbostäder ger denna stödform en större ekonomisk stimulans än det tidigare investeringsbidraget. Det är ännu för tidigt att bedöma i vilken grad som detta på kort sikt kan leda till ett ökat byggande. Enligt utskottets uppfattning är det emellertid i dagsläget, endast några månader efter att den nya stödformen introducerats, inte rimligt att ta ställning till en ny omläggning av stödformen. Däremot kan utskottet instämma i att de överväganden som nyligen inletts om formerna för det statliga stödet till bostadsproduktionen efter år

2006 även bör omfatta stödet till studentbostäder. Utskottet utgår från att detta också är regeringens avsikt.

De förutsättningar som staten erbjuder för byggande av studentbostäder har således nyligen påtagligt förbättrats. För att antalet nytillkommande studentbostäder skall kunna öka till en nivå som innebär att tillgången på sikt kan svara mot efterfrågan krävs också att övriga berörda parter ökar sina ansträngningar. Kommunerna som har det övergripande ansvaret för att bostadsförsörjningen på lokal nivå fungerar kan förbättra villkoren för byggande av studentbostäder på olika sätt. Utskottet återkommer nedan till denna fråga.

Mot den redovisade bakgrunden avstyrks motionerna 2003/04:Bo235 (v) yrkande 3, 2003/04:Bo263 (c) yrkande 14 och 2003/04:Bo297 (kd) yrkande 28.

Åtgärder för fler studentbostäder

Bostadsutskottet tar under denna rubrik upp motioner med ett antal förslag med ett brett spektrum av åtgärder i syfte att förbättra tillgången till studentbostäder.

Motion 2003/04:Kr232 (m) om ungdomsfrågor tar i yrkande 8 upp frågor om bostadspolitiken. Motionärerna framhåller ett antal bostadspolitiska åtgärder i enlighet med andra motionsförslag (m) som anses gynna tillkomsten av studentbostäder. Dessutom förordas en skattelagstiftning som gör det mer intressant att hyra ut delar av bostäder. Det bör i sammanhanget påpekas att förslag om ökade möjligheter till skattefri uthyrning till studenter finns i fler motioner. Yrkanden som endast avser denna fråga har emellertid hänvisats till skatteutskottet.

I motion 2003/04:Ub385 (m) om studenternas vardagsproblem finns tre yrkanden med förslag som faller inom bostadsutskottets beredningsområde. Åtgärder föreslås för att göra planprocessen snabbare och effektivare – yrkande 3. Tillfälliga studentbostäder bör sättas upp – yrkande 4. Regeringen bör inventera statliga fastigheter för att utröna vilka som enkelt kan göras om till studentbostäder – yrkande 5.

I Folkpartiets partimotion 2003/04:Bo253 yrkande 7 förordas ett antal åtgärder för att förbättra studenternas bostadssituation. Det gäller bl.a. användning av billigare byggmetoder, tillfälliga bygglov, omvandling av lokaler till studentbostäder, enklare planförfarande och skattefrihet för uthyrning av rum i privatbostäder. I motionens yrkande 8 föreslås att ägardirektiven för de statliga fastighetsbolagen skall ändras så att staten kan erbjuda billig mark för byggande av studentbostäder.

Motion 2003/04:Bo226 (kd) innehåller 7 yrkanden som helt eller delvis handlar om studentbostäder. Flera av dem har emellertid en sådan inriktning att de behandlas av andra utskott – skatteutskottet respektive utbildningsutskottet. Ett yrkande om konkurrensen på byggmarknaden har utskottet redan behandlat i detta betänkande. De yrkanden som här tas upp gäller förslag om tillkännagivande till regeringen i två frågor. Kommunerna bör enligt motionärerna ta sitt ansvar för att tillhandahålla billig tomtmark – yrkande 2. Kom-

munerna bör ges möjlighet att tillhandahålla mark för mobila studentbostäder – yrkande 3.

I motion 2003/04:Kr361 (kd) yrkande 7 föreslås att det skall genomföras en bred översyn av bostadspolitiken ur ett ungdomsperspektiv. I motionen beskrivs ungdomarnas bostadssituation och förordas att det vidtas en rad åtgärder i enlighet med förslag framlagda i Kristdemokraternas bostadspolitiska motioner. Det gäller bl.a. halverad byggmoms, avskaffad fastighetsskatt, förenklad planprocess och ökade möjligheter till självförvaltning.

I flera motioner diskuteras vilka krav som kan ställas på bostadstillgången för studenter på de högskoleorter som tilldelas nya studieplatser.

Enligt motion 2003/04:Bo247 (s) bör fördelningen av nya universitets- och högskoleplatser knytas till krav på de berörda kommunerna att ordna bostäder till studenterna. Motionärerna framhåller att bostadsmarknaden inte på egen hand klarat av att förse ungdomar med bostäder.

I motion 2003/04:Bo263 (c) föreslås att förhandlingar om den studentsociala situationen skall komma till stånd med alla högskolekommuner – yrkande 13 – och särskilt de kommuner som skall tilldelas nya högskoleplatser – yrkande 12. Motionärerna framhåller bl.a. att regeringen har ansvar för att tillsammans med samtliga berörda parter forma en strategi för hur studentbostadstillgången skall säkras. Även i motion 2003/04:Ub390 (c) yrkande 17 föreslås att riksdagen i ett tillkännagivande bör framhålla att en kommun som fått fler högskoleplatser också har ett bostadsförsörjningsansvar. Enligt motionens yrkande 16 bör regeringen bjuda in berörda kommuner, högskolor och studentkårer till överläggningar om hur bostadssituationen för studenter skall hanteras framgent.

Slutligen i motion 2003/04:Bo210 (c) beskrivs ett projekt i Storbritannien som syftar till att ge ungdomar med bristande erfarenheter både arbete och bostad. Denna projektidé föreslås bli prövad även i Sverige.

Bostadsutskottet kan konstatera att flera av de ovan beskrivna motionerna är i det närmaste identiska med motioner som utskottet behandlade föregående år i betänkande 2002/03:BoU1. Utskottet konstaterade då att dessa motionsförslag till stor del avsåg åtgärder inom den generella statliga bostadspolitiken. I övrigt gäller förslagen behovet av olika kommunala åtgärder för fler studentbostäder samt förslag om utredning och överläggning om studentbostadssituationen.

Vad gäller de mer generellt inriktade förslagen hänvisar utskottet nu liksom föregående år till sina ställningstaganden där respektive sakfråga behandlas. Utskottet kan emellertid instämma i motionärernas uppfattning att den generella bostadspolitikens utformning har stor betydelse även för studenternas bostadssituation. De riktade åtgärder som särskilt avser bostäder för denna grupp bör därför snarast ses som ett komplement till en politik som syftar till att alla skall erbjudas förutsättningar att leva i goda bostäder till rimliga kostnader.

Utskottet kan också till stor del instämma i de överväganden som finns i flera av motionerna om att kommuner med stor bostadsefterfrågan från stu-

denter och ungdomar bör pröva olika åtgärder som kan underlätta byggandet av bostäder. I flertalet fall förutsätter sådana åtgärder inte några förändringar i de statliga regelverken. Det är således redan i dag möjligt att bevilja bygglov för tillfälligt uppställda studentbostäder. Det är också möjligt att bygga om tomma lokaler till studentbostäder. För sådan ombyggnad kan dessutom den nya investeringsstimulansen genom skattekreditering utgå. Vad gäller förslagen om snabbare planprocess pågår sådana överväganden inom ramen för PBL-kommitténs arbete. Kommunerna kan emellertid redan inom nu gällande regelverk på olika sätt bidra till ett smidigt plan- och bygglovsförfarande. Kommunerna kan också påverka villkoren för byggande av bostäder genom de olika avgifter och exploateringskostnader som tas ut.

Utskottet instämmer vidare i motionärernas uppfattning att kommunerna kan göra mer för att erbjuda mark till rimliga kostnader för uppförande av studentbostäder. Även regeringen har givit uttryck för denna uppfattning. Vad gäller motionsförslagen om att statlig mark skall kunna användas för byggande av studentbostäder avser regeringen, som framgått i tidigare avsnitt, att undersöka möjligheterna att använda detta markinnehav i Stockholmsregionen mer aktivt i bostadsproduktionen.

Vidare har utskottet givetvis inget att erinra mot de önskemål som framförs i några motioner om att överläggningar om studenternas bostadssituation kommer till stånd. Utskottet har emellertid vid flera tidigare tillfällen understrukt att det inte i första hand är kunskap om studenternas bostadssituation som fattas utan studentbostäder. Staten har genom den nya investeringsstimulansen nyligen erbjudit förbättrade ekonomiska förutsättningar för anordnande av sådana bostäder. Tidigare har även vissa förändringar i plan- och bygglagstiftningen genomförts som direkt syftat till att underlätta byggande av studentbostäder. Ansvaret faller nu framför allt på de berörda bostadsföretagen och kommunerna att svara upp mot det behov som finns.

Vad gäller frågan om vilka särskilda krav som kan ställas på bostadstillgången i samband med tilldelningen av nya högskoleplatser vill utskottet erinra om att statsministern i förra årets regeringsförklaring framhöll att utbyggnaden av högskoleplatser skall kopplas till krav på kommunerna att tillhandahålla bostäder för studenter. Bostadsutskottet har under flera år givit uttryck för en motsvarande uppfattning. Införandet av en sådan koppling ingår även i den 121-punktsöverenskommelse som förra året träffades mellan Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Några delade meningar i förhållande till regeringen i den fråga som ligger till grund för motionsförslagen föreligger således inte. De förordade tillkännagivandena i denna fråga kan därför undvaras. Det bör i sammanhanget påpekas att utbildningsutskottet bereder de motionsförslag från årets allmänna motionstid som främst gäller hur bostadstillgången bör påverka fördelningen av nya platser till högskolorna.

Sammantaget anser utskottet att önskemålen om kommunala insatser för studenternas bostadssituation understryker behovet av en aktiv kommunal bostadsförsörjningsplanering. Det bör i detta sammanhang erinras om att

riksdagens beslut om att införa en lag om det kommunala bostadsförsörjningsansvaret syftade till att understryka det kommunala ansvaret för en god planering med utgångspunkt i bostadsbehovet såväl för studenter som för övriga grupper.

Regeringen har vid flera tillfällen redovisat en liknande syn på behovet av åtgärder för fler studentbostäder som den utskottet nu givit uttryck för. De motioner som behandlats i detta avsnitt ger därför inte utskottet anledning att föreslå något tillkännagivande till regeringen. Med hänvisning till det anförda avstyrks således motionerna 2003/04:Bo210 (c), 2003/04:Bo226 (kd) yrkandena 2 och 3, 2003/04:Bo247 (s), 2003/04:Bo253 (fp) yrkandena 7 och 8, 2003/04:Bo263 (c) yrkandena 12 och 13, 2003/04:Kr232 (m) yrkande 8, 2003/04:Kr361 (kd) yrkande 7, 2003/04:Ub385 (m) yrkandena 3–5 samt 2003/04:Ub390 yrkandena 16 och 17.

Bostadsbidragen på längre sikt

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsförslagen om

- bostadsbidragens utformning, *jämför reservationerna 36 (m), 37 (fp), 38 (kd) och 39 (v)*,
- barns förmögenhet i bidragsunderlaget, *jämför reservation 40 (m), 41 (fp) och 42 (kd)*,
- bostadsbidragen vid skilsmässa, *jämför reservation 43 (m)*,
- bostadsbidrag till studerande äldre än 28 år, *jämför reservation 44 (m)*,
- stipendier i den bidragsgrundande inkomsten.

Inledning

Utskottet har i anslutning till behandlingen av förslaget till statsbudget för 2004 även tagit ställning till vissa förslag som avser reglerna för bostadsbidragen för detta år. Det gäller bl.a. förslag (m) om att avveckla bostadsbidragen till hushåll utan barn samt förslag (kd) om halvårsvisa avstämningar av bidragen och återinförande av gemensam inkomstgräns m.m. Gemensamt för förslagen är att ett genomförande av dem bedöms påverka anslaget redan för budgetåret 2004. Därutöver har det också förts fram motionsförslag om förändringar i bostadsbidragen på längre sikt, dvs. förslag som inte påverkar budgeten för 2004. Dessa förslag behandlar utskottet i det följande.

Bostadsbidragens utformning

Enligt motion 2003/04:Bo230 (v) yrkande 1 bör bostadsbidragens roll som ett instrument för bostadspolitiken förstärkas och målet att ge ekonomiskt svaga hushåll möjlighet att hålla sig med goda och tillräckligt rymliga bostäder preciseras. Vidare förordas i yrkande 2 att riksdagen skall uttala att bostadsbidragen skall bibehållas och inte ersättas med ett generellt familjepolitiskt

stöd. Avslutningsvis föreslås dessutom i yrkande 3 att bostadsbidragen skall reformeras bl.a. genom att en godtrosparagraf införs, inkomstöverföring till annat år blir möjlig och låsta tillgångar ej ingår i bidragsunderlaget.

I motion 2003/04:Bo249 (kd) yrkande 1 förordas att bostadsbidragen skall ses över i syfte att ge dem en fördelningspolitiskt bättre profil. Inte minst missgynnas barnfamiljer av den utformning som bidragen i dag har.

Bostadsbidragen bör enligt partimotion 2003/04:Bo253 (fp) yrkande 18 reformeras för att minska de marginaleffekter de ger upphov till. Reformen måste samtidigt kombineras med ett ökat generellt stöd till grupper med särskilt stor försörjningsbörda.

Med anledning av vad som i motionerna föreslagits om bostadsbidragens utformning på längre sikt vill utskottet anföra följande.

Den reform av bostadsbidragen som genomfördes 1997 har lett till betydande förändringar för många bidragstagare. Det är därför viktigt att följa hur bidragsgivningen utvecklas och hur bidragshushållen har berörts av förändringarna. Utskottet och riksdagen har också aktivt verkat för att bidragsgivningen följts upp i olika avseenden. Som en direkt följd av utskottets tidigare insatser har också vissa ändringar gjorts i reglerna för bostadsbidragen. Det gäller bl.a. att en lägsta nivå för reduktion av boendekostnaden på grund av bostadsytan införts, att möjligheterna till eftergift av återbetalningskrav vidgats och att vissa försäkringsersättningar till barn inte längre ingår i bidragsunderlaget.

En tydlig slutsats som kan dras av den hittillsvarande uppföljningen av bostadsbidragen är att de fyller de uppsatta målen i så måtto att bidragen i första hand träffar ekonomiskt svaga hushåll. Av redovisningen i budgetpropositionen framgår bl.a. att ensamföräldrarna i maj 2003 utgjorde ca 67 % av bidragshushållen samtidigt som de uppbär omkring 73 % av det totala bidragsbeloppet. Förklaringen till detta är att ensamstående i regel har lägre hushållsinkomster än samboende. Med avseende på att det finns avsevärt fler ensamstående mammor än pappor utgörs alltså den stora gruppen bostadsbidragstagare av ensamstående mammor med barn.

Det förhållandet att bostadsbidragen till betydande del går till hushåll med svag ekonomi innebär inte med nödvändighet att bidragen i alla delar svarar mot de mål som satts upp. På samma sätt som hittills bör bostadsbidragen därför fortlöpande följas upp och utvärderas. I enlighet med vad utskottet anført ovan bör en utgångspunkt för detta arbete vara att bostadsbidragen även fortsättningsvis skall svara mot det bostadspolitiska målet att ge ekonomiskt svaga hushåll möjlighet att hålla sig med goda och tillräckligt rymliga bostäder.

Även om utskottet nu uttryckt uppfattningen att utvecklingen av bostadsbidragsgivningen måste följas med största noggrannhet och att bidragens funktionssätt fortlöpande måste ses över innebär det inte ett ställningstagande för den mer eller mindre totala omläggning av bidragen som förordas i partimotion 2003/04:Bo253 (fp) yrkande 18 samt motion 2003/04:Bo249 (kd) yrkande 1. Dessa motioner avstyrks sålunda. Vad utskottet avser är snarare en

justering av de ofullkomligheter som kan visa sig i dagens system och en successiv anpassning av det till den utveckling som skett sedan systemet infördes.

Utskottet har i detta betänkande liksom i tidigare betänkanden betonat bostadsbidragens roll som ett bostadspolitiskt instrument. I detta ställningstagande ligger naturligtvis också att bostadsbidragen även fortsättningsvis skall syfta till att ge ekonomiskt svaga hushåll möjlighet att hålla sig med goda och tillräckligt rymliga bostäder. Det framstår mot den bakgrunden inte som nödvändigt att göra de ytterligare uttalanden med i princip denna innebörd som föreslås i motion 2003/04:Bo230 (v) yrkandena 1 och 2. Utskottet är inte heller berett att nu ställa sig bakom de förslag till förändringar i bostadsbidragen som förs fram i motionens yrkande 3. I den mån dessa förslag inte kan anses tillgodosedda genom den förändring i förlåtandeintervallet som utskottet ovan tillstyrkt eller genom det beredningsarbete som inletts när det gäller förmögenhetsbegreppet i bostadsbidragsunderlaget m.m. avstyrks de av utskottet. När det gäller den beredning som pågår vill utskottet särskilt framhålla att den omfattar ett av Riksförsäkringsverket framlagt förslag avseende förmögenhetsbegreppet som i allt väsentligt överensstämmer med det i motionen.

Barns förmögenhet i bidragsunderlaget

Riksdagen beslutade våren 2002 (prop. 2002/03:33, bet. BoU6) om ändrade regler för bostadsbidragen i syfte att förbättra situationen för de familjer med barn som tillerkänns ersättningar med anledning av kroppsskada, kränkning, olycksfall eller sjukdom. Ändringarna innebär att sådana ersättningar inte skall påverka familjens förmögenhet vid beräkning av bostadsbidrag. De nya reglerna trädde i kraft den 1 april 2003, och de tillämpas på bostadsbidrag som lämnats fr.o.m. den 1 januari 2001.

I tre motioner föreslås att ytterligare förändringar skall göras i fråga om beräkningen av bostadsbidragsunderlaget med avseende på barns tillgångar.

Enligt motion 2003/04:Bo205 (s) finns det anledning att göra ytterligare undantag i fråga om vad som skall ingå i förmögenhetsbegreppet vid beräkningen av bostadsbidraget. Det gäller bl.a. försäkringsersättning som utgått till följd av att en förälder avlidit och där ersättningen inte kan disponeras.

Även i de båda motionerna 2003/04:Bo212 (kd) och 2003/04:Bo249 (kd) yrkande 5 föreslås att låsta tillgångar, t.ex. i form av försäkringsersättningar vid en förälders frånfälle, inte skall ingå i bidragsunderlaget. I den sistnämnda motionen förordas dessutom att företagares s.k. periodiseringsfonder liksom inkomster för hemmavarande barn understigande 20 000 kr inte skall beaktas vid bidragsberäkningen.

Med anledning av vad som i motionerna föreslagits beträffande barns förmögenhet m.m. vid beräkningen av bostadsbidraget vill utskottet anföra följande.

Som framgår av redovisningen ingår sedan den 1 april i år inte ersättningar med anledning av kroppsskada, kränkning, olycksfall eller sjukdom i bo-

stadsbidragsunderlaget. Redan i samband med att detta förslag förelades riksdagen aviserade dessutom regeringen att en samlad inventering av förmögenhetsbegreppet skulle göras och att regeringen avsåg återkomma till riksdagen i denna fråga. En sådan inventering har också sammanställts inom Socialdepartementet. Regeringen har därefter uppdragit åt Riksförsäkringsverket (RFV) att analysera och kartlägga om det finns skäl att ytterligare undanta viss förmögenhet vid beräkning av bostads- och underhållsstöd. Verket har nyligen till regeringen redovisat resultatet av sin analys i rapporten Förmögenhet vid beräkning av bostads- och underhållsstöd. I rapporten föreslår RFV bl.a. att vissa tillgångar som tillfallit barn genom gåva eller testamente skall undantas från förmögenheten vid beräkning av bostadsbidrag. När en inskränkning finns i vårdnadshavarens dispositionsrätt över barnets egendom anser RFV att det är rimligt att sådan egendom undantas. Rapporten bereds nu i Regeringskansliet.

Som framgår av redovisningen ovan har överväganden med den inriktning som förordas i motionerna nu inlett. Enligt utskottets mening bör resultatet av den pågående beredningen avvaktas. Motionerna 2003/04:Bo205 (s), 2003/04:Bo212 (kd) och 2003/04:Bo249 (kd) yrkande 5 avstyrks därför.

Bostadsbidragen vid skilsmässa

Till de föräldrar som inte bor tillsammans men har gemensam vårdnad utgår den bostadsanknutna delen av bostadsbidraget till båda föräldrarna. Den icke bostadsanknutna delen tillfaller dock endast den förälder hos vilken barnet är folkbokfört.

Enligt motion 2003/04:Bo281 (s) bör reglerna för bostadsbidragen ändras så att villkoren blir likvärdiga för båda föräldrarna vid skilsmässa – detta för att båda föräldrarna skall ges samma förutsättningar att ta hand om sina barn.

En skilsmässa innebär ofta stora ekonomiska påfrestningar för båda föräldrarna. Inte minst bostadskostnaden kan i den situationen utgöra en tung post i hushållsbudgeten. Det är också mot den bakgrunden som båda föräldrarna har rätt till bostadsbidrag vid gemensam vårdnad av barn. Som redovisas i motionen utgår dock det s.k. särskilda bidraget endast till den ena föräldern, dvs. till den förälder hos vilken barnet är folkbokfört. Även om det finns skäl som talar för denna ordning, finns det också skäl som talar emot. I t.ex. de fall den gemensamma vårdnaden är delad så att barnet under året bor lika lång tid hos båda sina föräldrar kan det hävdas att också förutsättningarna för att få bostadsbidrag bör vara lika för dem båda. Samtidigt är det naturligtvis så att gemensam vårdnad långt ifrån alltid innebär att barnet vistas lika lång tid hos båda föräldrarna. I de fall den ena föräldern endast umgås med sitt barn mera sporadiskt gör sig skälen för likabehandling i fråga om bostadsbidragen inte lika starkt gällande.

Sammantaget kan det enligt utskottets mening finnas anledning att överväga utformningen av reglerna för bostadsbidragen vid gemensam vårdnad av barn. Samtidigt måste naturligtvis eventuella åtgärder i denna del vägas mot andra angelägna insatser när det gäller utformningen av bostadsbidragen.

Enligt utskottets mening kan det mot den bakgrunden förutsättas att framtida överväganden avseende bostadsbidragen också kommer att omfatta reglerna för bostadsbidrag vid gemensam vårdnad. Något formellt tillkännagivande i enlighet med förslaget i motion 2003/04:Bo281 (s) kan därmed inte anses erforderligt.

Bostadsbidrag till studerande äldre än 28 år

Förutom till hushåll med barn kan bostadsbidrag utgå även till hushåll utan barn. En förutsättning är att bidragstagaren fyllt 18 men inte 29 år.

Studenter som börjar studera först några år efter det att de slutat gymnasiet kan enligt motion 2003/04:Bo289 (s) komma att diskrimineras i förhållande till andra studenter. Det beror på att de under studietiden kan komma att mista rätten till bostadsbidrag därför att de uppnår 29 års ålder. Förutsättningarna för att medge bostadsbidrag också till studerande över 29 år bör därför undersökas.

Utskottet har tidigare uttryckt uppfattningen att det i och för sig kan finnas goda skäl för att ge bostadsbidrag också till de studenter som är 29 år eller äldre. Enligt utskottets mening finns det samtidigt skäl, inte minst samhällsekonomiska, som talar emot. Utskottet är med hänvisning härtill inte nu berett förorda en sådan regeländring. Motionen avstyrks sålunda. I den mån överväganden om ändrad åldersgräns kommer till stånd bör de enligt utskottets mening inte heller begränsas till att endast omfatta dem som studerar.

Stipendier i den bidragsgrundande inkomsten

I motion 2003/04:Kr254 (m) yrkande 12 föreslås att konstnärsstipendier skall räknas in i den bidragsgrundande inkomsten.

Med anslutning till sina tidigare ställningstaganden till motsvarande förslag (senast i bet. 2002/03:BoU1 s. 64) vill utskottet anföra följande.

Vid beräkningen av den bidragsgrundande inkomsten är grundregeln att den utgörs av summan av de skattepliktiga inkomsterna av tjänst, näringsverksamhet och kapital. Dessa inkomster, som bestäms enligt skattelagstiftningens regler, justeras sedan med vissa tillägg och avdrag som anges i lagen (1993:737) om bostadsbidrag. Enligt bestämmelserna i 4 § skall sålunda skattefria stipendier över 3 000 kr per månad ingå i den bidragsgrundande inkomsten.

Som framgår av redovisningen ovan innebär redan dagens regler att motionsförslaget till betydande delar är tillgodosett. Utskottet är med hänvisning härtill inte berett att ställa sig bakom förslaget i motion 2003/04:Kr254 (m) yrkande 12, varför det avstyrks.

Övriga frågor

Bostadsutskottet tar i detta avsnitt upp vissa motionsförslag om verksamheten vid Lantmäteriet respektive länsstyrelserna.

Digital Sverigekarta

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsförslaget om en digital Sverigekarta.

En ökad satsning på den digitala Sverigekartan och på geografisk informationsteknik förordas i motion 2003/04:Bo265 (kd, fp, c). Enligt förslaget bör resurser säkerställas för ytterligare investeringar i databaser, nytt geodetiskt referenssystem samt digitalisering av lantmäteriarkiv och historiska kartor. Samtidigt måste arbetet med att uppgradera den digitala Sverigekartan påskyndas.

Av den redovisning som regeringen lämnar i budgetpropositionen framgår att det intensiva arbetet med att digitalisera den geografiska informationen kommer att vara genomförd för hela Sverige under 2003. Förutsättningarna för att också presentera den tillgängliga informationen i digital form har därmed också förbättrats jämfört med tidigare. I denna del får därmed motionen redan anses vara tillgodosedd. Även om arbetet inom lantmäteriet nu kommer att inriktas på förvaltning, ajourhållning och tillhandahållande av geografisk information och fastighetsinformation innebär det inte att utvecklingsarbetet helt avstannar. Trots att satsningarna under de närmaste åren främst kommer att vara av förvaltnings- och utvecklingskaraktär torde det finnas ett utrymme också för nya insatser av olika slag. Utskottet är dock inte berett att på de i motionen angivna grunderna förorda vilken inriktning dessa satsningar bör ges. Med den breda inriktning som motionsförslaget har förefaller det dessutom inte möjligt att det kan genomföras utan att ytterligare medel tillförs verksamheten. Något sådant förslag har dock inte förelagts riksdagen.

Utskottets avstyrker med hänvisning till det nu anförda motion 2003/04:Bo265 (kd, fp, c).

Nyckeltal för verksamheten vid länsstyrelserna

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsförslaget om nyckeltal för verksamheten vid länsstyrelserna. *Jämför reservation 45 (m, kd, c).*

Enligt motion 2003/04:Bo283 (m) yrkande 16 bör nyckeltal utvecklas så att det går att mäta effektiviteten mellan de olika länsstyrelserna, liksom mellan olika verksamheter inom länsstyrelserna.

Utskottet har ovan lämnat vissa principiella synpunkter när det gäller utformningen av mål- och resultatredovisningen i budgetpropositionen. I detta

sammanhang ger utskottet också uttryck för uppfattningen att redovisningen av resultat med hjälp av resultatindikatorer bör ses som ett viktigt instrument i detta arbete. Även för bedömningen av verksamheter som bedrivs av myndigheter kan givetvis användningen av resultatindikatorer eller s.k. nyckeltal ha stor betydelse. Det kan exempelvis gälla att redovisa arbetsbelastningen inom olika verksamhetsområden eller resursförbrukningen för en viss typ av ärende. Användningen av nyckeltal måste givetvis även kompletteras med andra former av redovisningar av pågående verksamhet och uppnådda resultat.

De mer allmänt uttryckta krav som utskottet redovisat när det gäller bedömningen av måluppfyllelsen av de bostadspolitiska målen kan således anses omfatta verksamheten vid landets länsstyrelser. En god resultatredovisning är bl.a. en förutsättning för en rättvisande resurstilldelning till länsstyrelserna. Det finns mot den bakgrunden anledning att ytterligare utveckla olika analysinstrument. Redan nu genomförs också ett arbete med denna inriktning. I budgetpropositionen uttalar dessutom regeringen att den vill att de jämförelser som görs med bl.a. nyckeltal vidareutvecklas. Som en del i detta utvecklingsarbete har regeringen i regleringsbrevet för 2003 givit länsstyrelserna i uppdrag att till regeringen återrapportera statistiska uppgifter för verksamheten under 2003. Redovisningen skall ske enligt en för ändamålet särskilt framtagna mall. Enligt vad utskottet erfarit är det regeringens avsikt att denna standardiserade redovisning fortsättningsvis skall göras årligen. Det innebär att ett grundmaterial för att arbeta fram bl.a. olika nyckeltal kommer att föreligga.

Som framgår av redovisningen görs det insatser som syftar till att utveckla redovisningskrav som bl.a. möjliggör framtagandet av nyckeltal och andra för verksamheten vid länsstyrelserna viktiga indikatorer. Utskottet ser positivt på detta arbete, som även ligger väl i linje med vad som förordas i motion 2003/04:Bo283 (m) yrkande 16. Ett tillkännagivande i frågan kan därför undvaras, varför motionen avstyrks.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Mål- och resultatredovisningen i budgetpropositionen (punkt 2) (m, fp, kd, c)

av Göran Hägglund (kd), Marietta de Pourbaix-Lundin (m), Nina Lundström (fp), Margareta Pålsson (m), Lars Tysklind (fp), Rigmor Stenmark (c) och Peter Danielsson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad bostadsutskottet anfört i avsnittet om mål- och resultatredovisningen i budgetpropositionen.

Ställningstagande

Vi står bakom de synpunkter och överväganden som bostadsutskottet framför i avsnittet om mål- och resultatredovisningen i budgetpropositionen. Som utskottet anför bör den resultatinformation som lämnas i budgetpropositionen i flera avseenden kunna utvecklas för att bättre kunna tjäna som berednings- och beslutsunderlag i den politiska processen.

Mot denna bakgrund anser vi att det är av stor vikt att regeringen också tydligt uppmärksammas på dessa synpunkter. Vi föreslår därför att de av utskottet redovisade övervägandena bör föranleda ett tillkännagivande från riksdagen till regeringen.

2. Komplettering av målet för bostadspolitik (punkt 3) (m, kd)

av Göran Hägglund (kd), Marietta de Pourbaix-Lundin (m), Margareta Pålsson (m) och Peter Danielsson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:Bo297 yrkande 7 i denna del.

Ställningstagande

Med den formulering som det bostadspolitiska målet nu har fokuserar det direkt på de boende, och förbiser dem som bygger och förvaltar bostäderna.

Det är enligt vår mening inte rimligt eftersom statens möjligheter att påverka situationen för dem som har en bostad och dem som står utan bostad till största delen går genom just bostadsmarknadens aktörer. Det låga bostadsbyggandet och de hot som hyresrätten står inför gör att dessa frågor måste ges en framträdande roll i de bostadspolitiska strävandena. För att betona frågornas vikt bör det bostadspolitiska målet kompletteras. Till målet bör därför fogas en formulering som på ett tydligt sätt tar fasta på byggandet och ägandet av bostadsfastigheter. I enlighet med förslaget i motion 2003/04:Bo297 (kd) yrkande 7 i denna del bör därför till målet fogas följande.

Bostadspolitiken skall skapa goda och långsiktigt förutsägbara villkor för byggande och ägande av fastigheter i alla olika upplåtelseformer.

Den nu förordade kompletteringen av det bostadspolitiska målet leder naturligtvis inte i sig till att dagens missförhållanden rättas till. För detta fordras en helt annan bostadspolitik än den som i dag bedrivs. Till utformningen och inriktningen av denna politik återkommer vi därför i det följande.

3. Mål för bostadsbyggandet (punkt 4, motiveringen) (m, fp)

av Marietta de Pourbaix-Lundin (m), Nina Lundström (fp), Margareta Pålsson (m), Lars Tysklind (fp) och Peter Danielsson (m).

Ställningstagande

Det finns enligt vår mening flera skäl som talar för att kvantitativa mål för bostadsbyggandet inte bör sättas upp. Det främsta skälet är att bostadspolitiken inte primärt skall syfta till att producera ett bestämt antal bostäder. I stället är det människornas behov och önskemål som skall vara vägledande för vad som skall byggas. Vad som fordras i detta fall är alltså inte mål uttryckta i bestämda tal utan en bostadspolitik som ger förutsättningar för den enskilde att kunna välja den bostad som svarar mot hans eller hennes önskemål. Det förutsätter en öppen och fungerande marknad utan dagens inslag av snedvridande subventioner, detaljregleringar och politisk klåfingrighet. En ytterligare förutsättning är att nödvändiga samhällsinsatser präglas av stabilitet och långsiktighet. Först när dessa grundläggande hinder mot en bostadsmarknad i balans har undanröjts kommer den som söker en bostad att ha ett verkligt val mellan bostäder av olika storlek, i olika lägen och med olika upplåtelseformer.

Det förhållandet att vi motsätter oss ett till numerären fastlagt mål för bostadsbyggandet innebär naturligtvis inte att vi på något sätt frånträder vår allmänna inställning, att användningen av kvantitativa resultatindikatorer i regeringens redovisning till riksdagen bör öka. I dessa sammanhang kan t.ex. en kontinuerlig redovisning av bostadsbyggandets omfattning vara ett sätt att ge en indikation på hur den bedrivna politiken påverkat bostadsbyggandet.

Med hänvisning till det nu anförda avstyrker vi motionerna 2003/04:Bo235 (v) yrkande 1 samt 2003/04:Bo297 (kd) yrkande 7 i denna del.

4. Mål för bostadsbyggandet (punkt 4) (kd)

av Göran Hägglund (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:Bo297 yrkande 7 i denna del och avslår motion 2003/04:Bo235 yrkande 1.

Ställningstagande

Vi har från Kristdemokraterna förordat en komplettering av det bostadspolitiska målet för att lyfta fram byggandet och ägandet av bostadsfastigheter. Också den kvantitativa målsättningen för bostadsbyggandet bör revideras mot denna bakgrund. För att ytterligare betona vikten av ett bostadsbyggande av tillräcklig omfattning bör ett kvantitativt mål för bostadsbyggandets omfattning läggas fast. Genom att på detta sätt fastställa ett tydligt, i absoluta tal mätbart mål skulle utskottet och riksdagen också visa att det ligger allvar bakom uttalandena om att användningen av resultatindikatorer måste öka. Med den allmänna utformning det bostadspolitiska målet har är det helt enkelt nödvändigt att bryta ned det på delmål och på mål som kan mätas på ett över tiden jämförbart sätt.

Mot den nu beskrivna bakgrunden bör riksdagen lägga fast ett mål för bostadsbyggandet som ligger väsentligt över den målsättning som regeringen redovisade i budgetpropositionen för 2003. Den målsättning om 30 000 per år t.o.m. 2006 som där fördes fram svarar inte mot den efterfrågan och de behov som finns. Riksdagen bör i stället uttala att de bostadspolitiska insatserna skall vara så utformade att de möjliggör ett byggande av 40 000–50 000 lägenheter per år. Detta är nödvändigt för att råda bot på bostadsbristen och för att förbättra standarden på bostadsbeståndet.

Vad jag nu med anslutning till motion 2003/04:Bo297 (kd) yrkande 7 i denna del anført om bostadsbyggandets omfattning bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Övriga förslag avstyrks.

5. Mål för bostadsbyggandet (punkt 4) (v)

av Owe Hellberg (v) och Sten Lundström (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:Bo235 yrkande 1 och avslår motion 2003/04:Bo297 yrkande 7 i denna del.

Ställningstagande

Den kraftiga neddragningen av samhällets stöd till bostadsproduktionen under 1990-talet tillsammans med en övergång till låg inflation, men en förhållandevis hög realränta, har fått stora effekter för nyproduktionen av bostäder. Det har även lett till en nedgång i underhållet av bostadsbeståndet. För den sociala bostadspolitiken har utvecklingen varit förödande.

Av Sveriges befolkning bor i dag 60 procent i någon av de cirka 100 kommuner som har bostadsbrist. Framför allt är det små och medelstora hyresbostäder som saknas, men det finns även en brist på stora lägenheter. Boverkets prognos för bostadsbyggandet 2004 pekar på att cirka 22 500 bostäder kommer att byggas. Det är långt från de behov som finns, och långt från den målsättning om 120 000 nybyggda bostäder som regeringen satt upp för perioden 2002–2006.

När det gäller tillståndet i de befintliga bostäderna beräknas omkring 1,3 miljoner lägenheter i flerbostadshus stå inför ett omfattande renoveringsbehov under de närmaste 15–20 åren. Det är framför allt inom rekordårens bostadsbestånd (1961–1975) som behoven finns, men också äldre delar av beståndet berörs. För att inte de boende skall drabbas av standardsänkningar och bostädernas attraktivitet och kapitalvärde försämrats måste såväl de tekniska systemen (va-installationer, el, ventilation) som fönster, balkonger och fasader åtgärdas. Jämfört med i dag innebär det att renoveringstakten behöver tredubblas från 20 000 till 60 000 lägenheter per år.

För att markera behoven av både nya bostäder och ombyggnad av befintliga bostäder bör riksdagen sätta upp tydliga kvantifierade mål. Målet bör sålunda vara att det skall byggas 30 000–40 000 lägenheter per år med början senast 2007. Av dessa skall hälften vara hyresrätter. För ombyggnationen bör målet sättas till 60 000 lägenheter i flerbostadshus per år under en tioårsperiod.

Vad vi nu med anslutning till motion 2003/04:Bo235 (v) yrkande 1 anför om bostadsbyggandets omfattning under de närmaste åren bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening. Övriga förslag avstyrks.

6. Bostadspolitikens utformning (punkt 5) (m)

av Marietta de Pourbaix-Lundin (m), Margareta Pålsson (m) och Peter Danielsson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 5 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04:Bo257 yrkande 1 och 2003/04:N341 yrkande 8 samt avslår motionerna 2003/04:Bo236 yrkande 1, 2003/04:Bo253 yrkandena 1, 19 och 20, 2003/04:Bo263 yrkandena 1, 2, 8, 19, 20 och 25, 2003/04:Bo297 yrkande 1 samt 2002/03:Kr13.

Ställningstagande

Det är ingen överdrift att säga att bostadspolitiken har havererat. Vi har i dag en tudelad bostadsmarknad med bostadsbrist i tillväxtorter och stigande bostadsöverskott i utflytningsorter. På orter med överskott av bostäder tvingar hyressättningssystemet de boende att betala för höga hyror. Samma hyressättningssystem differentierar inte hyrorna i attraktiva tillväxtorter. Det finns orter där bostadsföretagen har mycket stark ekonomi och orter där företagen står på ruinens brant. Vissa orter är starkt segregerade, medan andra har lyckats mycket bra och har skapat integrerade bostadsområden. Därtill tvingar fastighetsskatten småhusägare att flytta från gård och grund. Situationen är i längden ohållbar och den socialdemokratiska regeringen har inte lyckats presentera en politik som skulle kunna förändra detta. I stället har den satsat sina resurser på att försvara och vårda sin sedan länge havererade bostadspolitik. De som tvingas ta konsekvenserna av detta i form av bostadsbrist, bostadsöverskott, höga skatter och lågt byggande är de boende.

Det är nu hög tid att helt byta riktning och börja föra en bostadspolitik som är till för människorna – en politik där de boende sätts i centrum. Den självklara utgångspunkten för denna framtidens bostadspolitik skall vara människornas rätt att själva kunna välja den bostad de önskar. Bostadsmarknaden skall styras av människors efterfrågan och fria val, inte av regleringar och politiska eller administrativa beslut. Den ökade rörlighet detta skapar, såväl geografiskt som mellan olika boendeformer, leder till en öppen och flexibel bostadsmarknad till gagn för alla boende.

Bostadspolitiken skall ge förutsättningar för att bevara och utveckla olika upplåtelseformer som kan tillgodose olika individers önskemål i olika skeden av livet. De boende skall kunna välja mellan äganderätt, bostadsrätt och hyresrätt. Det förutsätter en öppen och fungerande marknad utan inslag av snedvridande subventioner, detaljregleringar och politisk klåfingrighet. En ytterligare förutsättning är att samhällsinsatser som trots allt är nödvändiga präglas av stabilitet och långsiktighet.

Att äga sin lägenhet är för många människor en trygghet som inte enbart kan mätas i pengar. Ägandet stärker människors oberoende, skapar trygghet och bidrar till integration. Bostadspolitiken måste därför göra det möjligt för fler att äga sin bostad. Det ger den förutsebarhet och frihet som alla boende har rätt att kräva. Ägarlägenheter bör därför snarast införas.

Även bostadsrättens ställning måste stärkas. Ombildning av hyresrätt till bostadsrätt bör därför underlättas. De hinder som regeringen med hjälp av stödpartierna infört bör omedelbart undanröjas. Det är behov och efterfrågan som skall avgöra vilken typ av bostad som de boende väljer och inte andra styrmekanismer.

Hyresrätten måste återupprättas. Subventioner och prisregleringar har lett till brist på hyresrätter, långa köer och en omfattande svart marknad. För att det skall vara möjligt att bygga och förvalta hyresrätter även i framtiden måste en fri hyressättning införas under trygga former för hyresgästerna. Det innebär bl.a. att besittningsskyddet inte skall kunna kringgås genom orimliga

hyreshöjningar. En hyreshöjning skall kunna överklagas till, och skälighetsprövas av, allmän domstol.

För att på kort sikt öka tillgången på bostäder för ungdomar och studerande måste möjligheter till skattefri uthyrning öppnas. Efter norsk modell bör det därför bli möjligt att hyra ut en del av sin bostad utan att den inkomst som detta ger behöver tas upp till beskattning. Det är det absolut snabbaste, enklaste och billigaste sättet att få fram bostäder på tillväxt- och universitetsorter.

I avsikt att få i gång byggandet krävs förändringar och förenklingar. Plan- och byggprocessen måste reformeras och antalet instanser för överklagande av detaljplan och bygglov minskas. Onödiga regler och normer måste bort så att bostadskonsumenter efterfrågan blir styrande för utformningen på ett helt annat sätt än i dag.

Beskattningen av byggande och boende måste sänkas. Det förutsätter både en sänkning av det allmänna skattetrycket och en sänkning eller borttagande av de skatter som är direkt inriktade mot byggande och boende. Detta innebär att den för många boende så betungande fastighetsskatten måste avvecklas liksom förmögenhetsskatten som kraftigt höjer boendekostnaderna i många bostadsområden.

Större möjligheter att utnyttja strandnära områden för bebyggelse måste införas. Vi har i Sverige en god tillgång på stränder där trycket från andra intressen är lågt eller obefintligt, och som kan användas för bostadsbebyggelse.

Särskilt i våra tillväxtområden kan en utbyggd infrastruktur bidra till ett ökat bostadsbyggande. Genom nya investeringar i vägar, järnvägar och annan spårbunden trafik kan områden som i dag inte är tillgängliga för bostadsbebyggelse tas i anspråk för nya bostäder.

Vad vi nu med anslutning till förslagen i motionerna 2003/04:Bo257 (m) yrkande 1 och 2003/04:N341 (m) yrkande 8 anført om utformningen av bostadspolitikerna bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

7. Bostadspolitikens utformning (punkt 5) (fp)

av Nina Lundström (fp) och Lars Tysklind (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anføres i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04:Bo236 yrkande 1 och 2003/04:Bo253 yrkandena 1, 19 och 20 samt avslår motionerna 2003/04:Bo257 yrkande 1, 2003/04:Bo263 yrkandena 1, 2, 8, 19, 20 och 25, 2003/04:Bo297 yrkande 1, 2002/03:Kr13 och 2003/04:N341 yrkande 8.

Ställningstagande

Det är nu dags att lägga om bostadspolitiken i liberal riktning. Den enskilda människans möjlighet att ta makten över sin egen situation måste stå i centrum när framtidens bostadspolitik formas. Förutsättningar för mångfald, valfrihet och integration skall grundläggas redan vid planering och byggande av bostäder. Tillgången på upplåtelseformer av alla de slag måste spela en central roll. Vi i Sverige måste helt enkelt lära av andra länder i Europa.

Sett ur ett bostadspolitiskt perspektiv är Sverige landet Annorlunda – ett land som skiljer sig såväl från sina nordiska grannar som från Europa i övrigt. I Sverige är det i dag nästintill omöjligt att inom rimlig tid få ett förstahandskontrakt till en hyresbostad i storstadsregionerna. Särskilt alarmerande är situationen i Stockholm. Samtidigt är bostadsbristen på väg att sprida sig till stora delar av landet i övrigt. Av Boverkets senaste bostadsmarknadsenkät framgår att 60 % av befolkningen bor i någon av de 100 kommuner som uppger att de har bostadsbrist.

Trots den alarmerande situationen ger inte regeringens politik på något sätt uttryck för det behov av en verklig kraftsamling för att lösa bostadskrisen som finns. Den svenska bostadspolitiken befinner sig i en återvändsgränd. Det är stor bostadsbrist i storstadsregioner och på tillväxtorter. Samtidigt rivs bostadshus i andra delar av landet. Staten bildar nu bolag för att överta fastigheter från kommuner i kris för att utveckla eller avveckla dessa fastigheter. Krisen i bostadssektorn beror inte bara på enstaka misstag utan har sitt ursprung i en socialistisk bostadspolitik som hävdats under decennier. Subventioner, centralplanering och förmynderi har präglat den offentliga synen på bostadsmarknaden. Utöver bostadsbrist är de negativa konsekvenserna av den förda politiken otaliga i form av svarta hyreskontrakt, omständliga bygglovsprocesser, krångliga byggregler, bristande konkurrens, höga kostnader, stopp för nya ägarformer och en för liten individuell valfrihet för bostadskonsumenten.

De grundläggande inslagen i det reformprogram för en liberal bostadspolitik som nu måste genomföras skall vara större utrymme för privat ägande, färre krångliga regleringar, ökad konkurrens, tydligare marknadsmekanismer och lägre beskattning.

Det mest framträdande problemet på dagens bostadsmarknad är att det byggs för lite och att omflyttningen är för låg. För att få till stånd ett ökat bostadsbyggande och därmed också en ökad rörlighet måste det skapas långsiktigt goda och förutsägbara spelregler. De mer eller mindre kortsiktiga bidrag som införts måste därför avvecklas. Vi har också i vårt budgetförslag fört fram förslag om att de senaste bidragen i denna flora, investeringsstimulansen genom skattekeditering och investeringsbidraget till hyresbostäder, skall avvecklas. Det är inte snedvridande subventioner som skapar en bostadsmarknad i balans utan hållbara regelverk och inte minst ett rättvist skattesystem.

Sammanfattningsvis bör enligt vår mening insatser göras för att

- sänka beskattningen på byggande och boende bl.a. genom en successiv avveckling av fastighetsskatten,
- få till stånd ett ökat ny- och ombyggande genom avreglering och förenklingar i regelsystemen,
- förbättra konkurrensen i byggsektorn genom att underlätta för fler företag att etablera sig inom bygg- och byggmaterialektorn,
- bryta de kommunala bostadsföretagens dominans och skapa nya former för ägande och förvaltning av dessa företag samt erbjuda de boende i kommunala företag att friköpa sina lägenheter,
- motverka segregationen genom att ett varierande utbud av upplåtelseformer kan erbjudas i alla bostadsområden,
- snarast införa ägarlägenheter i enlighet med den beställning som riksdagen gjort hos regeringen,
- öka konsumtionsutrymmet för barnfamiljer och studenter så att färre blir beroende av bostadsbidrag och hamnar i fattigdomsfällan,
- införa en friare hyressättning i nyproduktionen,
- öka de boendes inflytande över såväl bostaden som det egna bostadsområdet,
- reformera skatteutjämnningssystemet så att det inte missgynnar tillväxtorter.

De genomgripande reformer vi nu förordar löser en rad av dagens bostadspolitiska problem. Rörlighet på bostadsmarknaden skulle öka, med ett bättre utnyttjande av det befintliga bostadsbeståndet som följd. Byggande, ägande och förvaltning av bostäder skulle underlättas, vilket självfallet leder till ett större utbud av bostäder av olika storlek och i olika upplåtelseformer. Pålagorna på boendet skulle minska och konsumtionsutrymmet för hushållen skulle öka, vilket i sin tur skulle ge möjlighet för de allra flesta att efterfråga en bostad som svarar mot deras behov.

Vad vi nu med anslutning till Folkpartiets partimotion 2003/04:Bo253 yrkandena 1, 19 och 20 samt motion 2003/04:Bo236 (fp) yrkande 1 anfört om utformningen av bostadspolitiken bör riksdagen som sin mening tillkännage för regeringen. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

8. Bostadspolitikens utformning (punkt 5) (kd)

av Göran Hägglund (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:Bo297 yrkande 1 samt avslår motionerna 2003/04:Bo236 yrkande 1, 2003/04:Bo253 yrkandena 1, 19 och 20, 2003/04:Bo257 yrkande 1, 2003/04:Bo263 yrkandena 1, 2, 8, 19, 20 och 25, 2002/03:Kr13 och 2003/04:N341 yrkande 8.

Ställningstagande

Det står utom allt tvivel att den socialdemokratiska regeringens bostadspolitik har misslyckats. I dag råder det bostadsbrist i 135 av landets kommuner, samtidigt som byggindustrin spår sämre tider för byggandet. Regeringens åtgärder har unisont dömts ut av bostadsmarknadens aktörer och bostadspolitiken befinner sig nu i en akut förtroendekris. Misslyckandet tydliggörs av att antalet nyproducerade bostäder under de närmaste åren med bred marginal kommer att understiga regeringens vallöfte från 2002 om 30 000 bostäder per år under perioden 2003–2006. Prognoserna visar att det 2003 kommer att påbörjas omkring 20 000 nya bostäder. Det innebär att byggandet ligger kvar på samma nivå som under 2001 och 2002. Boverket räknar med att 90 000 nya bostäder byggs 2003–2006. Regeringen når alltså bara upp till tre fjärdedelar av sitt vallöfte.

I stället för att lappa och laga på det nötta bostadspolitiska täcket, borde regeringen ta sig an bostadsbyggandets fundamentala problem och dra upp riktlinjer för en helt ny, långsiktig bostadspolitik. Denna politik måste leda bort från dagens detaljstyrning, kortsiktiga bidrag och övergrepp på det kommunala självstyret och ersättas av en politik som erbjuder långsiktigt stabila spelregler och ett sänkt skattetryck för såväl byggande som boende.

Det är mot den nu skisserade bakgrunden hög tid att lägga grunden för en bostadspolitik med långsiktigt stabila spelregler som ger förutsättningar för ökat byggande och ett billigare boende. Utgångspunkten för denna politik skall vara allas rätt till en ändamålsenlig bostad till rimlig kostnad. Samtidigt måste bostadspolitiken formas utifrån den enskildes ansvar, möjligheter och skyldigheter. Det innebär att den enskildes rätt till ägande måste tillgodoses parallellt med att samhället garanterar en solidarisk bostadspolitik där även den som inte är köpstark har rätt till ett gott och tryggt boende.

Den politik som formar detta goda boende kan sammanfattas enligt följande:

- Skatten sänks på byggande av flerbostadshus motsvarande halva byggmomsen.
- Fastighetsskatten avskaffas. Kommunerna får möjlighet att införa en avgift baserad på kommunens självkostnader om maximalt 2 600 kronor per år för småhus och maximalt 800 kronor per lägenhet.
- Ett nytt investeringsbidrag för byggande av studentbostäder införs.
- Skatten sänks vid uthyrning av del av bostad.
- Hyressättningen reformeras. I nyproducerade lägenheter medges en friare hyressättning samtidigt som bruksvärdessystemets ursprungliga principer återupprättas.
- Planprocessen förenklas genom att antalet överklagandeinstanser minskas.
- Konkurrensverket får bättre medel att bekämpa oetiskt agerande i byggsektorn och kartellsamverkan kriminaliseras.
- Kommunernas självbestämmande över bostadspolitiken stärks.
- Möjligheten till ägarlägenheter införs.
- Barnfamiljernas bostadsbidrag förstärks.

Genom de insatser som jag nu föreslår skapas förutsättningar för en bostadsproduktion som bättre svarar mot de verkliga behov som finns. I enlighet med förslaget i motion 2003/04:Bo297 (kd) yrkande 1 i denna del bör detta ges regeringen till känna. I den utsträckning den nu förordade inriktningen av bostadspolitiken inte låter sig förenas med förslagen i övriga nu behandlade motioner avstyrks dessa.

9. Bostadspolitikens utformning (punkt 5) (c)

av Rigmor Stenmark (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 5 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04:Bo263 yrkandena 1, 2, 8, 19, 20 och 25, det sistnämnda yrkandet i denna del, samt 2002/03:Kr13 och avslår motionerna 2003/04:Bo236 yrkande 1, 2003/04:Bo253 yrkandena 1, 19 och 20, 2003/04:Bo257 yrkande 1, 2003/04:Bo297 yrkande 1 samt 2003/04:N341 yrkande 8.

Ställningstagande

Konsekvenserna av den nuvarande bostadspolitiken är många smärtsamt medvetna om. Enligt Boverket råder det bostadsbrist i var tredje kommun. I många av storstäderna är ett förstahandskontrakt lika åtråvärt som en högre lotterivinst, och tyvärr lika sällsynt. Samtidigt finns det i andra kommuner stora problem med outhyrda fastighetsbestånd som t.o.m. lett till att fullgoda fastigheter rivs. Bostadsmarknaden fungerar helt enkelt inte. Utbud och efterfrågan förefaller i stor utsträckning vara skilt från produktion och prisutveckling.

För att komma till rätta med dagens problem måste makten över bostadspolitiken komma underifrån. Statliga direktiv, regler och skattebestämmelser får förödande effekter när de inte anpassas efter lokala förhållanden. Genom att tillämpa federalismens idéer säkerställer vi att boendepolitiken blir utformad på ett sätt som stämmer överens med vad medborgarna efterfrågar. Bostadsmarknaden måste reformeras så att den i större grad liknar en normalt fungerande marknad. Det innebär att vi måste planera långsiktigt så att vi kan utveckla den typ av samhälle vi vill ha. Utgångspunkten bör vara människans behov och lika villkor på bostadsmarknaden, oavsett var hon bor eller hur hon vill bo. Rätten till en bostad måste tryggas.

Sammanfattningsvis är vad som nu erfordras en hållbar bostadspolitik som kan möta människors behov och de skilda förutsättningar som råder i olika delar av landet. Det som skall genomsyra bostadspolitiken är en decentralisering av ansvaret för bostadspolitik och samhällsplanering. De principer som bör vägleda denna politik är följande:

– Människan och miljön skall stå i centrum.

- Boendepolitiken skall vara lokalt utformad.
- Demokrati skall vara utgångspunkten i boende och planering.
- Valfrihet och mångfald skall prägla politiken.
- Neutralitet skall råda mellan olika boendeformer.
- Boendeskatterna skall vara rättvisa och inte fördyra nybyggande eller renoveringar.
- Tillgängligheten skall öka i hela samhället.
- Trygga boendemiljöer skall skapas.
- Reglerna för planering och byggande skall förenklas.
- Arkitektur och estetik skall utgöra ett tydligt inslag i bostadspolitiken.

De främsta problemen som nu måste lösas är bostadsbristen och bostadsöverskottet. Åtgärder som då måste till är bl.a. slopad skatt på hyreshus, bättre konkurrens på byggmarknaden, ett reformerat bruksvärdessystem och ett permanentat investeringsbidrag för byggande av studentbostäder. Samtidigt måste kommunikationerna i storstadsområdena förbättras och den akuta situationen för bostadslösa lösas. Vidare måste svarthandeln med lägenhetskontrakt stoppas samt ockerpriser vid andrahandsuthyrning motverkas.

Bostadsöverskottet kan tas till vara genom att tillväxten och livskraften i hela landet stimuleras. Det leder till minskad utflyttning och därmed minskat bostadsöverskott. Samtidigt måste kommunerna själva ges frihet att hantera obeståndet, utan hindrande regler från staten. Om statligt stöd behöver utgå till kommuner med bostadsöverskott måste därför utgångspunkten vara att besluten om användningen av stödet fattas på lokal nivå.

Vid sidan av bostadsbyggandet måste befintliga bostadsområden utvecklas och förändras. Det måste även till en genomtänkt samhällsplanering så att nya bostadsområden ger den mångfald i boendeformer och ägarformer som ett livskraftigt samhälle behöver. I planeringen måste brukarna leda besluten och brottsförebyggande aspekter beaktas. Kvinnors, barns och ungdomars erfarenheter måste tas till vara på ett helt annat sätt än i dag. Grupper som funktionshindrade och äldre måste kunna påverka planeringen. Det måste slutligen tydliggöras att god planering är en del i strävandena att motverka segregation och underlätta integration.

För att minska boendekostnaderna och göra det möjligt för fler att bo kvar i eller att köpa ett småhus är det viktigt att sänka fastighetsskatten. Samtidigt måste taxeringssystemet reformeras. Genom att minska beskattningen av boendet åstadkoms lägre boendekostnader liksom neutralitet mellan olika boendeformer.

Vad jag nu med anslutning till motionerna 2003/04:Bo263 (c) yrkandena 1, 2, 8, 19, 20 och 25 samt 2002/03:Kr13 (c) anför om bostadspolitiken utformning bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

10. Bostadspolitik för integration (punkt 6) (m, fp, kd, c)

av Göran Hägglund (kd), Marietta de Pourbaix-Lundin (m), Nina Lundström (fp), Margareta Pålsson (m), Lars Tysklind (fp), Rigmor Stenmark (c) och Peter Danielsson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04:Bo261 yrkande 1, 2003/04:Bo263 yrkande 22, 2003/04:Sf325 yrkande 24, 2003/04:Sf326 yrkandena 28 och 29 samt 2003/04:Sf402 yrkande 23.

Ställningstagande

Som så många andra problem på den svenska bostadsmarknaden är den segregation vi i dag ser i många bostadsområden en direkt följd av den förda socialdemokratiska politiken. Det är en politik som inte tagit tillräcklig hänsyn till de enskilda människornas behov och därför lett fram till dagens svårigheter. Den har också bidragit till den omfattande sociala och etniska segregation som präglar många av våra bostadsområden. Trots att det från regeringens sida i många sammanhang talas om och diskuteras hur segregationen skall brytas och integrationen skall öka leder de konkreta åtgärder som vidtas snarast i motsatt riktning.

Även om segregation och bristande integration inte enbart är en följd av den förda bostadspolitikens politik är denna politik en starkt bidragande orsak till dagens situation. Det innebär inte att bostadspolitikens ensam kan åstadkomma den integration som eftersträvas, utan de bostadspolitiska åtgärderna måste naturligtvis följas upp med insatser också på en rad andra områden. Vi har också i andra sammanhang fört fram förslag med denna inriktning. Det gäller allt från generella åtgärder som leder till en ökad valfrihet och mångfald till riktade insatser mot dem vars utanförskap måste brytas. Vad som krävs är sålunda ett brett spektrum av åtgärder som syftar till att skapa förutsättningar för ett ekonomiskt, kulturellt och socialt växande Sverige.

Det är mot den nu beskrivna bakgrunden dags att med kraft motarbeta de minst sagt negativa följderna av de senaste årtiondenas socialdemokratiska bostadspolitik. En total omläggning av bostadspolitikens politik måste därför till så att den blir en central del i skapandet av ett integrerat samhälle. För detta krävs en kombination av flera olika slags åtgärder. Samhällsplaneringen måste utformas så att mångfald och variation stimuleras. Bostäder med olika upplåtelseformer måste finnas att tillgå. Det fordrar bl.a. att neutraliteten mellan boendeformerna upprätthålls. Mötesplatser måste erbjudas för människor från olika kulturer och med olika erfarenheter. Det är också nödvändigt att människor i utsatta bostadsområden uppmuntras att ta ett större ansvar för sin egen situation och ges möjlighet till ökat boendeinflytande. Beskattningen av bygande och boende måste minska.

Förutsättningar måste skapas för företag, institutioner och myndigheter att etablera sig i socialt utsatta områden. Detta måste kombineras med åtgärder för att utveckla en positiv skol- och fritidsmiljö. Allas kunskaper och erfarenheter måste tas till vara. Kommunerna måste prioritera sammanhållna satsningar i miljonprogramsområdena och andra utsatta områden. Dessa satsningar skall dock inte styras av staten, utan måste växa fram tillsammans med de boende och den ansvariga kommunen. Den enskildes önskemål och behov skall alltid vara utgångspunkten. Segregationen kan aldrig brytas genom att man försöker tvinga folk att bo kvar i eller flytta till ett visst område.

Vad vi nu med anslutning till motionerna 2003/04:Bo261 (kd) yrkande 1, 2003/04:Bo263 (c) yrkande 22, 2003/04:Sf325 (m) yrkande 24, 2003/04:Sf326 (fp) yrkandena 28 och 29 samt 2003/04:Sf402 (kd) yrkande 23 anført om åtgärder för en ökad boendeintegration bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening.

11. Konkurrensen i bostadsbyggandet (punkt 8) (m, fp, kd, c)

av Göran Hägglund (kd), Marietta de Pourbaix-Lundin (m), Nina Lundström (fp), Margareta Pålsson (m), Lars Tysklind (fp), Rigmor Stenmark (c) och Peter Danielsson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04:Bo226 yrkande 7, 2003/04:Bo253 yrkandena 2, 10 och 11, 2003/04:Bo257 yrkande 11, 2003/04:Bo263 yrkande 6 samt 2003/04:Bo297 yrkande 16 och avslår motion 2003/04:Bo242.

Ställningstagande

Det är snart bara den socialdemokratiska regeringen som inte har förstått att dagens bostadspolitik leder oss allt längre bort från en fungerande bostadssektor. En bidragande orsak till dagens situation är regeringens oförmåga att hantera den bristande konkurrensen inom byggsektorn. De fåtaliga försök som har gjorts att försöka stimulera konkurrensen inom sektorn har varit valhänta och otillräckliga. Till detta kommer den hämmande effekten av den omfattande regleringen av byggandet. Dagens situation ger därför inte förutsättningar för den fria konkurrens som bör präglade byggmarknaden liksom andra marknader.

Utmärkande för dagens byggmarknad är att den domineras av ett fåtal stora aktörer. Det är en situation där risken för bristande konkurrens är uppenbar. Bygghuset har också i sitt betänkande Skärpning gubbar (SOU 2002:115) pekat på det svaga konkurrensstrycket i byggsektorn – detta som en följd av en branschstruktur med hög koncentration, vertikal integrat-

ion och starka inslag av korsvist ägande i kombination med problem som svag importkonkurrens och inträdesbarriärer till marknaden.

Obalanser av det slag vi nu beskrivit måste naturligtvis rättas till. Det primära är då att skapa förutsättningar för en ökad konkurrens på en fri och öppen marknad. Vad som då erfordras är inte ytterligare regleringar utan såväl åtgärder som bidrar till att öppna marknaden för fler aktörer som insatser för att stärka konkurrensen mellan de som redan i dag finns på marknaden. Här kan inte minst en strikt tillämpning av EU:s regler om fri rörlighet för varor och tjänster bidra till att göra det lättare för t.ex. utländska aktörer att komma in på den svenska byggmarknaden. En förutsättning för att så skall bli fallet är bl.a. att byggherrar och beställare aktivt söker efter alternativ också utanför den i dag traditionella kretsen av leverantörer och byggare. Inslaget av nya, t.ex. utländska, byggare måste helt enkelt bli större.

Ett viktigt inslag i strävandena att förbättra konkurrensen i byggsektorn är att förbättra övervakningen och analysen av marknaden. Insatser med denna inriktning måste därför förstärkas. Det bör dock inte ske på det sätt som hittills skett, genom att uppgiften sprids på flera olika instanser, som dessutom i många fall har dåliga förutsättningar att svara för den. I stället bör resurserna koncentreras till den myndighet som är bäst lämpad att genomföra den, Konkurrensverket. Verkets uppdrag när det gäller konkurrensövervakningen i byggsektorn bör därför göras tydligare. Samtidigt bör de resurser som i dag tillförs bl.a. Boverket för denna uppgift föras över till Konkurrensverket.

Vad vi nu med anslutning till motionsförslagen (m), (fp), (kd) och (c) anfört om åtgärder för att förbättra konkurrensen i byggandet bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening. Motionen (s) avstyrks.

12. Statlig mark för bostadsbyggande (punkt 9) (fp, c)

av Nina Lundström (fp), Lars Tysklind (fp) och Rigmor Stenmark (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 9 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04:Bo253 yrkandena 5 och 6 samt 2003/04:Bo263 yrkande 27.

Ställningstagande

Tillgången till byggbar mark är en central faktor för bostadsbyggandet. Det är mot den bakgrunden bekymmersamt att det i många kommuner, inte minst i storstadsregionerna, är svårt att hitta mark som är lämplig för bostadsproduktion. Skälen till detta är flera. Det kan vara fråga om aktörer som av ekonomiska skäl inte vill släppa fram nybyggnation eftersom detta skulle kunna leda till konkurrens med egna projekt. Ett annat hinder är den komplicerade planeringsprocessen, som leder till en osäkerhet om marken i slutändan verkligen kan bebyggas. Det finns också exempel på kommuner som till följd av

sin dåliga ekonomi söker maximera priset för tomtmarken och som dessutom har höga anslutningsavgifter. I dessa fall har kommunernas agerande otvivelaktigt pressat upp priserna på tomtmark.

En möjlighet att ställa mark till förfogande för bostadsbyggande är att utnyttja statens markinnehav. Det statliga markinnehavet är betydande, och det återfinns även i storstadsregionerna. Denna mark förvaltas nästan uteslutande genom statliga fastighetsbolag där målet är högsta möjliga avkastning. Ägar Direktiven till bolagen bör därför kompletteras med ett uppdrag som innebär att mark skall kunna ställas till förfogande för visst bostadsbyggande, t.ex. studentbostäder, utan att högsta möjliga avkastning skall vara riktmärket. En utgångspunkt för försäljningen av statlig mark bör dock vara att konkurrensförhållandena skall beaktas och att försäljningen inte får snedvrider konkurrensen.

Mot den nu beskrivna bakgrunden bör en översyn göras för att säkerställa att statens användning, tillhandahållande samt innehav av mark sker på ett effektivt sätt. Samtidigt bör en utvärdering göras av hur förvaltning och försäljning av det statliga markinnehavet påverkat prisutvecklingen på mark i bristorter.

Vad vi nu med anslutning till förslagen i partimotion 2003/04:Bo253 (fp) yrkandena 5 och 6 samt motion 2003/04:Bo263 (c) yrkande 27 anfört om statlig mark för bostadsbyggande bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

13. Bostadsförsörjningsprogram för Stockholm och Mälardalen (punkt 11, motiveringen) (m, fp, kd, c)

av Göran Hägglund (kd), Marietta de Pourbaix-Lundin (m), Nina Lundström (fp), Margareta Pålsson (m), Lars Tysklind (fp), Rigmor Stenmark (c) och Peter Danielsson (m).

Ställningstagande

Det problem som den bristande tillgången på bostäder i Stockholm och Mälardalen utgör torde inte ha undgått någon. Inte minst har vi från våra partiers sida i otaliga sammanhang givit uttryck för detta. Även regeringen har uppmärksammat problemet, men utan att det har lett till några mer konkreta åtgärder. Däremot har frågan setts över i flera sammanhang. Senast har landshövdingen i Stockholms län haft regeringens uppdrag att överlägga med kommunerna m.fl. i länet om möjliga åtgärder för att skapa förutsättningar för ett ökat bostadsbyggande. Resultatet har redovisats i rapporten Vägskäl för bostadsbristen – Trafikinfrastuktur öppnar för 56 000 nya bostäder i Stockholms län. Utöver att rapporten aktualiserar frågan om bristande konkurrens i byggsektorn pekar den på behov av bidrag till sanering av förorenad mark, kapitalförsörjning och regler för buller samt inte minst trafiklösningarnas betydelse för bostadsfrågorna. Förslagen bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Vi utgår från att den nu pågående beredningen avslutas skyndsamt och att den också mynnar ut i insatser som leder till ett ökat bostadsbyggande. Enligt vår mening kan mot den bakgrunden ett tillkännagivande till regeringen i enlighet med förslaget i motionen inte nu anses erforderligt.

14. Infrastrukturinvesteringar för ett ökat bostadsbyggande (punkt 12) (m, fp, kd, c)

av Göran Hägglund (kd), Marietta de Pourbaix-Lundin (m), Nina Lundström (fp), Margareta Pålsson (m), Lars Tysklind (fp), Rigmor Stenmark (c) och Peter Danielsson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 12 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04:Bo257 yrkande 8 och 2003/04:Bo263 yrkande 25 i denna del.

Ställningstagande

Ett av de främsta hindren för ett nödvändigt bostadsbyggande i våra tillväxtregioner är bristerna i infrastrukturen. Många av landets tillväxtområden har helt enkelt drabbats av trafikinfarkt. Det leder till långa arbetsresor, vilket i sin tur leder till svårigheter att hitta ny mark för bostadsbebyggelse inom rimligt pendlingsavstånd. Den bostadsbrist som detta ger upphov till hämmar sedan tillväxten eftersom det blir svårt att finna arbetskraft som kan flytta till de expansiva regionerna. Slutresultatet blir en ond cirkel som det blir allt svårare att ta sig ur. Det kanske tydligaste exemplet på detta är den stagnation som nu har drabbat Stockholmsregionen. Från att tidigare ha varit landets tillväxtcentrum ligger regionen nu långt ned på listan över regioner och kommuner med tillväxt.

Vad som nu erfordras är insatser som bidrar till att få en väl fungerande infrastruktur i våra storstäder och i övriga tillväxtområden. Det innebär att satsningar måste göras på såväl vägnätet som på övriga trafikslag. Genom sådana satsningar skulle fler attraktiva bostadsområden kunna skapas utanför stadskärnorna. Inte minst när det gäller Stockholmsregionen är behovet av en förstärkt infrastruktur stort. Ett utökat trafiknät och investeringar i infrastrukturen skulle leda till att fler byggare vågar satsa på nya byggprojekt. Att så är fallet framgår tydligt av resultatet av det uppdrag som landshövdingen i Stockholms län haft att finna möjliga åtgärder för att skapa förutsättningar för ett ökat bostadsbyggande. Redan i den titel som redovisningen av uppdraget har fått, Vägskäl för bostadsbristen – Trafikinfrastuktur öppnar för 56 000 nya bostäder i Stockholms län, lyfts infrastrukturfrågornas betydelse fram. Av innehållet i rapporten framgår bl.a. att det är nödvändigt att satsa på pendeltågsstationer, busslinjer och tillfartsleder för att bostäder skall kunna byggas.

Vad vi nu med anslutning till motionerna 2003/04:Bo257 (m) yrkande 8 och 2003/04:Bo263 (c) yrkande 25 i denna del anført om behovet av infrastrukturinvesteringar för att möjliggöra bostadsbyggande bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening.

15. Styrningen av medel för marksanering till bostadsbyggande (punkt 13) (v, c)

av Owe Hellberg (v), Rigmor Stenmark (c) och Sten Lundström (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 13 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anføres i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:Bo235 yrkande 4.

Ställningstagande

En betydande del av bostadsproduktionen i våra storstadsområden tillkommer på mark som tidigare inte varit tillgänglig eller som inte varit attraktiv för bostadsbyggande. Det kanske vanligaste exemplet på detta är bostadsområden som uppförs på gammal industrimark. I dessa fall är marken ofta förorenad och den behöver därför saneras för att inte utgöra en hälsorisk för de boende. Den här typen av marksanering är ofta mycket kostsam. Om kostnaden skall läggas på boendet så leder det till boendekostnader som merparten av dem som efterfrågar en bostad inte klarar av. Enligt Byggekostnadsforums chef är redan ett markpris över 1 000 kr per kvadratmeter en nivå som gör byggandet av hyresrätter olönsam.

För att förorenad mark skall kunna återställas disponerar Naturvårdsverket ett särskilt anslag. De medel som tillförts anslaget är dock inte tillräckliga för att täcka de behov som finns. En följd av detta är att mark som skulle kunna tas i anspråk för angelägna byggprojekt inte kan användas därför att medel för sanering av den saknas. I en situation med brist på bostäder med rimliga hyror är detta naturligtvis inte tillfredsställande. Vi menar mot den bakgrunden att behovet av bostäder vid sidan av den rena riskbedömningen bör kunna vägas in vid fördelningen av medel för marksanering. Det kan ske antingen genom att Naturvårdsverket får i uppdrag att samråda med Boverket vid fördelningen eller genom att Boverket disponerar ett eget anslag för ändamålet.

Vad vi nu med anslutning till motion 2003/04:Bo235 (v) yrkande 4 anført om användningen av medel för marksanering bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

16. Tomma bostäder m.m. (punkt 14) (m)

av Marietta de Pourbaix-Lundin (m), Margareta Pålsson (m) och Peter Danielsson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04:Bo209 och 2003/04:Bo257 yrkande 22.

Ställningstagande

I stora delar av landet där befolkningen minskat står kommunerna med tomma hyreslägenheter som kostar skattebetalarna avsevärda summor varje år. Kostnaderna för de tomma bostäderna går ut över kommunala kärnverksamheter som vård, skola och omsorg. Att kommuner bedriver näringsverksamhet medför också problem såvitt det tränger ut privat företagsamhet. Enligt socialtjänstlagen har kommunen ansvar för att lösa bostadsfrågan för medborgare som på grund av särskilda behov, handikapp eller ålder är i behov av särskilda boendeformer. Det sociala bostadsförsörjningsansvaret kräver emellertid inte att kommunen själv äger bostäder utan detta ansvar kan uppfyllas genom olika former av avtal med fastighetsägare.

De kommunala bostadsföretagen bör i första hand erbjuda de boende möjligheten att friköpa sina lägenheter. I dag hindras sådana försäljningar av en statlig reglering. Bostadsutskottet kommer att behandla denna fråga senare under riksdagsåret då bl.a. vårt förslag om en avveckling av lagen om allmännyttiga bostadsföretag kommer att tas upp. Vad gäller de kommunala bostadsföretag som står med en stor andel tomma lägenheter är det ofta svårt att hitta en köpare som är villig att ta över fastigheterna på rimliga villkor. I dag blir följden ibland att fullt funktionsdugliga och relativt nya hyreshus rivs på skattebetalarnas bekostnad. Vi anser att möjligheterna till en alternativ användning av dessa fastigheter först bör prövas. I motion 2003/04:Bo209 (m) framhålls en sådan möjlighet till en alternativ användning som fängelser.

Det råder i dag stor brist på fängelseplatser runt om i Sverige. Även om endast en mindre del att de bostadshus som i dag står tomma bedöms som lämpliga att omvandla till fängelser skulle det kunna ge ett snabbt och nödvändigt tillskott av platser. Naturligtvis skulle det krävas både vissa ombyggnader och säkerhetsmässiga åtgärder. De ombyggda bostäderna skulle självfallet inte lämpa sig för de interner där särskilt höga säkerhetskrav ställs utan i stället motsvara de befintliga anstalter där säkerhetsåtgärderna delvis kan begränsas. Den föreslagna lösningen skulle kunna spara stora belopp både för de berörda bostadsföretagen och för staten som huvudman för fängelserna.

Vad vi ovan anfört bör riksdagen med bifall till motionerna 2003/04:Bo209 (m) och 2003/04:Bo257 (m) yrkande 22 som sin mening tillkännage för regeringen.

17. Räntebidragssystemet (punkt 15) (m, fp)

av Marietta de Pourbaix-Lundin (m), Nina Lundström (fp), Margareta Pålsson (m), Lars Tysklind (fp) och Peter Danielsson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04:Bo253 yrkandena 22 och 23, 2003/04:Bo257 yrkande 5 samt 2003/04:Bo283 yrkande 3 och avslår motionerna 2003/04:Bo235 yrkandena 2 och 5, 2003/04:Bo239 samt 2003/04:Bo297 yrkande 10.

Ställningstagande

Under de senaste årtiondena har omfattande statliga subventioner utgått till ny- och ombyggnad av bostäder. Det bidragsberoende som blivit följden har tillsammans med ett omfattande statligt regelverk starkt medverkat till de problem som i dag finns på bostadsmarknaden. Under det borgerliga regeringsinnehavet i början av 1990-talet inleddes en avreglering av regelverken. På bostadsfinansieringens område infördes nya villkor för räntebidragen – 1993 års system – med sikte på att successivt avveckla de generella statliga subventionerna. Detta innebar bl.a. att subventionsnivån för varje ny årgång i systemet började på en lägre nivå.

Avtrappningen av subventionsnivån skulle i ett första steg gälla tills den motsvarande nivån för kapitalskatt och avdragsrätt var nådd. Avsikten var också att riksdagen innan denna nivå var nådd omkring år 2000 skulle ha fattat beslut om det sista steget för ett avvecklat räntebidragssystem. Ett sådant beslut förutsattes ske samtidigt som åtgärder inom skattesystemet vidtogs för att avlösa räntebidragssystemet. Den socialdemokratiska regeringen har emellertid inte förmått lägga fram några förslag med denna inriktning trots att flera utredningar har framhållit behovet av politiska beslut i frågan. Tvärtom har bidragssystemen byggts ut genom det till räntebidragssystemet kopplade investeringsbidraget och den nyligen införda investeringsstimulansen. Till följd av regeringens oförmåga har vi i dag ett system som innebär att ett "evigt" räntebidrag utgår till de fastigheter som en gång fått räntestöd. Detta är givetvis ett helt orimligt system.

Regeringen har genom uttalanden av bostadsministern under de senaste månaderna i olika sammanhang antytt att man nu påbörjat interna överväganden om framtiden för den statliga bostadsfinansieringen. Avsikten sägs vara att skapa ett långsiktigt system för den statliga finansieringen som skall träda i kraft år 2007 och omfatta kapitalförsörjningen för nyproduktion, underhåll och ombyggnad. Även om föga mer är känt om regeringens avsikter ger dessa uttalanden anledning att befara att målet snarast är att öka bidragsberoendet inom bostadssektorn. Det finns mot denna bakgrund skäl för riksdagen att genom ett tillkännagivande begära att en utredning om formerna för en ordnad avveckling av räntebidragssystemet snarast kommer till stånd. Förslag med denna inriktning har lagts fram i de aktuella motionerna (m) och (fp).

Utredningen bör innefatta överväganden om hela den statliga rollen inom bostadsfinansieringen med sikte på att skapa goda förutsättningar för bostadssektorn till en finansiering utan subventioner. Övervägandena bör bl.a. utgå

från de förutsättningar som en minskad skattebelastning av bostadssektorn kan ge. Vidare bör internationella erfarenheter av olika former av marknads-mässiga system för en långsiktig finansiering beaktas. Vad gäller räntebidragssystemet bör målet vara att snarast presentera ett förslag om en avveckling i ordnade former som kan vara påbörjad senast år 2006.

Vad vi ovan anför med anledning av motionerna 2003/04:Bo253 (fp) yrkandena 22 och 23, 2003/04:Bo257 (m) yrkande 5 och 2003/04:Bo283 (m) yrkande 3 bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening. Övriga motionsförslag i denna fråga avstyrks.

18. Räntebidragssystemet (punkt 15) (kd, c)

av Göran Hägglund (kd) och Rigmor Stenmark (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:Bo297 yrkande 10 och avslår motionerna 2003/04:Bo235 yrkandena 2 och 5, 2003/04:Bo239, 2003/04:Bo253 yrkandena 22 och 23, 2003/04:Bo257 yrkande 5 och 2003/04:Bo283 yrkande 3.

Ställningstagande

Det nuvarande systemet för räntebidrag innebär i princip att ett "evigt" bidrag utgår till de bostäder som en gång erhållit räntestöd. Detta leder även till att statens utgifter för räntebidragen hela tiden kommer att öka i takt med att nya bidragsberättigade bostäder tillkommer genom ny- eller ombyggnad. Ett räntebidragssystem med denna uppbyggnad ter sig alltmer orimligt. Den ursprungliga avsikten med systemet var i stället att det på sikt skulle leda fram till en avveckling av de generella statliga bostadssubventionerna. Vi anser att det nu är dags att fatta ett beslut om att inleda en sådan avveckling. Det bör emellertid understrykas att denna avveckling bör ske samtidigt som fastighetsskatten för hyreshus avvecklas och åtgärder för en reducerad byggmoms vidtas. Våra förslag med denna inriktning bereds av skatte- och finansutskotten.

Varken statlig fastighetsskatt eller räntebidrag bör således utgå för hyreslägenheter. En avveckling av räntebidragssystemet bör inledas genom att inga beslut fattas om att bevilja nya räntebidrag. Regeringen bör fatta ett beslut om en ändring av räntebidragsförordningen i enlighet med detta och återkomma till riksdagen med förslag om hur en avveckling i övrigt kan genomföras.

Vad vi ovan anför med anledning av motion 2003/04:Bo297 (kd) yrkande 10 bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening. Övriga motionsförslag avstyrks.

19. Räntebidragssystemet (punkt 15) (v)

av Owe Hellberg (v) och Sten Lundström (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:Bo235 yrkandena 2 och 5 och avslår motionerna 2003/04:Bo239, 2003/04:Bo253 yrkandena 22 och 23, 2003/04:Bo257 yrkande 5, 2003/04:Bo283 yrkande 3 samt 2003/04:Bo297 yrkande 10.

Ställningstagande

Det grundläggande nyproduktionsstödet i form av räntebidrag har successivt kommit att urholkats. Denna utveckling inleddes i början av 1990-talet då det s.k. Danellsystemet infördes. Detta system har inneburit dels att bidragsandelen minskat till dagens nivå som ligger på 30 % av räntekostnaden, dels att hänsyn inte tagits till de ökade produktionskostnaderna. Bidragsunderlaget för en normal lägenhet ligger således fortfarande på ungefär samma nivå som när de ursprungliga schablonbeloppen för produktionskostnaden fastställdes för mer än tio år sedan. Följden har blivit att räntebidragen i dag är otillräckliga för att rimliga boendekostnader skall kunna erbjudas i nyproducerade hyreslägenheter. Av detta skäl har det varit nödvändigt att komplettera räntebidragssystemet med två tidsbegränsade stöd, ett investeringsbidrag för hyresrätter och en momsersättande skattekreditering, som båda gäller t.o.m. utgången av år 2006.

Även för ombyggnad har Danellsystemet inneburit att räntebidragens värde kraftigt har urholkats. Dessutom gäller omfattande begränsningar för vilka renoveringsåtgärder som berättigar till stöd. Tidigare hade räntebidragen ett värde som motsvarade ca 50 % av investeringen i samband med en ombyggnad. I dagens system är motsvarande värde endast omkring 7 %.

Större delen av det fastighetsbestånd som i dag har ett renoveringsbehov är byggt under miljonprogrammets tid och en stor del tillhör allmännyttans bestånd. För att de boende inte skall drabbas av stora hyresökningar när den nödvändiga ombyggnationen genomförs finns det ett behov av ett förstärkt statligt stöd. Detta behov framstår som särskilt angeläget med tanke på att en förhållandevis stor andel av de boende i det aktuella fastighetsbeståndet utgörs av ensamstående kvinnor med barn och stora invandrarfamiljer.

Det finns således starka skäl att se över och förstärka stödet både till nyproduktionen av hyresrätter och till en nödvändig ombyggnad i delar av bostadsbeståndet. Vi anser att man bör pröva möjligheten att ersätta såväl räntebidragen som de tillfälliga stöden med ett nytt enhetligt investeringsstöd. Stödet bör utformas med sikte på att rimliga boendekostnader skall kunna uppnås. Det innebär bl.a. att ett krav bör ställas på att hyran skall vara förhandlad i förväg. Vidare bör stödet villkoras med tydliga krav på en miljöan-

passning av de nyproducerade fastigheterna och de vidtagna ombyggnadsåtgärderna. Den nya stödformen bör kunna tas i bruk senast år 2007.

Det som vi anfört om inriktningen på de kommande övervägandena om den statliga bostadsfinansieringen bör riksdagen som sin mening tillkännage för regeringen. Detta innebär ett bifall till motion 2003/04:Bo235 (v) yrkandena 2 och 5 samt ett avslag på övriga motionsyrkanden som behandlats i detta avsnitt.

20. Investeringsbidrag för hyresbostäder (punkt 16) (m, fp, kd, c)

av Göran Hägglund (kd), Marietta de Pourbaix-Lundin (m), Nina Lundström (fp), Margareta Pålsson (m), Lars Tysklind (fp), Rigmor Stenmark (c) och Peter Danielsson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04:Bo253 yrkande 21, 2003/04:Bo263 yrkande 15, 2003/04:Bo283 yrkande 13 i denna del, 2003/04:Bo297 yrkande 9 och avslår motion 2003/04:N325 yrkande 6.

Ställningstagande

Redan när riksdagen våren 2001 behandlade regeringens förslag om att införa ett investeringsbidrag för nybyggnad av hyresbostäder riktades stark kritik mot utformningen av detta stöd. I en gemensam reservation (m, kd, c, fp) framhölls att det behövs helt andra åtgärder för att komma till rätta med de omfattande problemen på bostadsmarknaden. Reservanterna anförde att det i stället behövde skapas långsiktigt goda förutsättningar för byggande och förvaltning genom bl.a. sänkt skattetryck på bostadssektorn, förenklingar i plan- och byggprocessen, en översyn av hyressättningssystemet samt åtgärder för att främja konkurrensen inom byggsektorn. Utvecklingen på bostadsmarknaden sedan investeringsbidraget infördes har visat att detta var en riktig bedömning. Bidraget har inte förmått medverka till en tillräcklig bostadsproduktion på orter med bostadsbrist. Tvärtom har de krångliga och otydliga bidragsvillkoren bidragit till en osäkerhet och uppgivenhet inom byggsektorn. Regeringen förmådde emellertid inte dra de riktiga slutsatserna av utvecklingen utan svarade i stället med att införa ytterligare en byggstimulans – skattekrediteringen – med lika krångliga villkor.

Enligt vår mening har utvecklingen på bostadsmarknaden ytterligare understrukit behovet av att lägga om bostadspolitiken, från att vara inriktad på bidrag och detaljreglering till att ge ekonomiska och legala förutsättningar för en fungerande marknad. Vi anser att målet för denna omläggning måste vara att skapa långsiktigt hållbara förutsättningar för att bygga och förvalta bostäder. I motioner (m), (fp), (kd) och (c) har lagts fram till stora delar sammanfallande förslag med denna inriktning. Det handlar bl.a. om en avvecklad

fastighetsskatt, ett friare hyressättningssystem och förenklingar i olika regelsystem. Sammantaget skulle dessa åtgärder ge betydligt bättre förutsättningar för en tillräcklig produktion av såväl hyresbostäder som andra bostäder.

Investeringsbidraget för nybyggnad av hyresbostäder bör således snarast avvecklas i enlighet med förslagen i motionerna 2003/04:Bo253 (fp), 2003/04:Bo263 (c), 2003/04:Bo283 (m) och 2003/04:Bo297 (kd). Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening.

21. Investeringsstimulans genom skattekreditering (punkt 17) (m)

av Marietta de Pourbaix-Lundin (m), Margareta Pålsson (m) och Peter Danielsson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:Fi270 yrkande 42 samt avslår motionerna 2003/04:Bo253 yrkande 12 och 2003/04:Bo297 yrkande 8.

Ställningstagande

Den s.k. investeringsstimulansen genom skattekreditering utgör endast det senaste exemplet på ett statligt stöd som är kortsiktigt, kostnadsdrivande och konkurrenshämmande. Det bör vidare erinras om att stödet till sin konstruktion inte är förenligt med budgetlagen. Regeringen valde medvetet en stödkonstruktion som resulterar i minskade intäkter på statsbudget i stället för ökade utgifter. Enligt intentionerna bakom budgetlagen borde detta ha medfört en nedjustering av utgiftstaket för statsbudgeten, något som inte har skett.

Investeringsstimulansen borde således aldrig ha införts, och för att begränsa dess skadliga inverkan på såväl bostadssektorn som statsbudgeten bör stödformen snarast avvecklas. Vi vill i stället ändra förutsättningarna för byggande bl.a. genom sänkt skattetryck, ett friare hyressättningssystem och förenklade regler så att nyproduktion av hyresrätter möjliggörs utan skatte-medel.

Vad vi ovan anfört bör riksdagen med bifall till förslaget i motion 2003/04:Fi270 (m) yrkande 42 om en avveckling av investeringsstimulansen tillkännage för regeringen som sin mening. I den mån övriga motionsyrkanden som behandlas i detta avsnitt inte sammanfaller med det anförda avstyrks de.

22. Investeringsstimulans genom skattekreditering (punkt 17) (fp)

av Nina Lundström (fp) och Lars Tysklind (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:Bo253 yrkande 12 samt avslår motionerna 2003/04:Bo297 yrkande 8 och 2003/04:Fi270 yrkande 42.

Ställningstagande

Kostnaden för den nyligen införda investeringsstimulansen genom skattekreditering, den s.k. byggmomssänkningen, kommer enligt budgetpropositionen att ge minskade skatteintäkter på ca 0,8–1,3 miljarder kronor åren 2004–2006. Detta utgör i sig en stor kostnad och dessa skattemedel skulle ha kunnat användas på ett bättre sätt. Det mest allvarliga är emellertid att stödet givits en sådan konstruktion att det snarare gör skada än nytta på bostadsmarknaden. De krångliga och otydliga villkoren för att ta del av stimulansen har skapat en osäkerhet på byggmarknaden. Staten försöker dessutom genom bidraget styra produktionen av bostäder i riktning mot små hyresrätter trots att efterfrågan på många orter har en annan inriktning. Vi menar att det enda rimliga är att låta konsumenternas behov påverka vad som byggs. Detta kräver en omläggning av bostadspolitiken i flera avseenden i enlighet med de förslag som presenterats i Folkpartiet liberalernas bostadspolitiska motioner.

Vi anser således att investeringsstimulansen bör avvecklas. I stället för denna styrande byggmomsersättning bör åtgärder med en generell inriktning vidtas inom ramen för mervärdesskattesystemet. En sådan omläggning skall inte ha konsumtions- eller produktionsstyrande syften, utan lämna utrymme för konsumenterna själva att göra sina val. Beräkningar ger vid handen att den generella mervärdesskattesatsen skulle kunna sänkas till 20–21 % om alla särregler för momsen togs bort. En sådan sänkning skulle givetvis få en mycket positiv inverkan på samhällsekonomin och då inte minst på bostadssektorn. Vi anser emellertid att resultatet av den pågående utredningen angående mervärdesskattepolitiken bör avvaktas innan riksdagen tar ställning till vilka åtgärder som bör vidtas inom mervärdesskattesystemet.

Vad ovan anförts innebär ett bifall till Folkpartiets partimotion 2003/04:Bo253 yrkande 12 och även till övriga motionsyrkanden till den del de sammanfaller med det anförda.

23. Investeringsstimulans genom skattekreditering (punkt 17) (kd)

av Göran Hägglund (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:Bo297 yrkande 8

samt avslår motionerna 2003/04:Bo253 yrkande 12 och 2003/04:Fi270 yrkande 42.

Ställningstagande

Riksdagen bör fatta beslut om en avveckling av det nyligen införda systemet för investeringsstimulans genom skattekreditering. Detta system infördes trots en omfattande kritik från bostadssektorn som bl.a. gällde de otydliga och krångliga villkor som avsågs vara förknippade med stödet.

Den förordning för stödet som trädde i kraft i augusti bidrog knappast till att klargöra vilka konkreta krav som ställs på ett projekt för att komma i fråga för stödet. I förordningen anges bl.a. att ”projektet till sin karaktär skall vara ägnat att säkerställa att boendekostnaderna är rimliga”. Osäkerheten för den som vill bygga är betydande eftersom denna och flera andra regler lämnar utrymme för länsstyrelsen att synnerligen godtyckligt, från fall till fall, fatta beslut om hur villkoren skall tolkas. Dessutom står reglerna om boendekostnaderna i konflikt både med bruksvärdessystemet i sin nuvarande tillämpning och med de tankar på en flexiblere hyressättning i nyproducerade fastigheter som bostadsmarknadens parter enats kring. Försöket att styra boendekostnaderna genom en politisk reglering utgör snarast ett steg mot ett socialt kategoriboende, s.k. *social housing*, som inte minst socialdemokratin så skarpt avvisat i flera decennier.

Stödet är begränsat till att utgå för högst 60 m², även om lägenheterna får ha en yta upp till 70 m². Samtidigt som regeringen presenterade sitt förslag om det nya stödet kom emellertid rapporter från Boverket om att det är långt ifrån bara små lägenheter som är en bristvara. Vad som behövs är en rörligare bostadsmarknad, flyttkedjor, och detta åstadkoms inte genom byggandet av bara de allra enklaste och minsta bostäderna. Investeringsstimulansens villkor riskerar att leda till bostadsområden med en ensidig hushållssammansättning. En god blandning av lägenhetstyper och lägenhetsstorlekar är nödvändig för att undvika att nya ensidiga och segregerade bostadsområden uppkommer.

I stället för det styrande systemet med skattekreditering bör ett enkelt system med en skattereduktion motsvarande halva den erlagda byggmomsen införas. Detta innebär i praktiken att kostnaden för ett byggprojekt minskar med 10 %. Denna skattereduktion skulle, till skillnad från nuvarande regler, fungera på samma sätt som sänkt moms. Den skulle således gälla all nyproduktion av flerbostadshus, vara utan tidsbegränsning samt kunna hanteras obyråkratiskt och utan osäkerhet om den utbetalas eller ej. Kristdemokraterna har i sitt budgetalternativ föreslagit ett sådant system. De konkreta förslagen om skattereduktionen hanteras av skatteutskottet.

Det anförda som innebär ett bifall till motion 2003/04:Bo297 (kd) yrkande 8 bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening. Det innebär också att vad som anförts i övriga motioner i huvudsak blir tillgodosett.

24. Ändrad inriktning av kreditgarantigivningen för ny- och ombyggnad (punkt 18) (m)

av Marietta de Pourbaix-Lundin (m), Margareta Pålsson (m) och Peter Danielsson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:Bo283 yrkandena 7 och 8, bifaller delvis proposition 2003/04:1, utgiftsområde 18, punkt 8 och avslår motionerna 2003/04:Bo271, 2003/04:Bo284 samt 2003/04:Bo286.

Ställningstagande

Regeringens förslag om en utökning av kreditgarantins maximala storlek och om att garantigivningen i fortsättningen skall ske med utgångspunkt i civilrättsliga avtal i stället för utifrån garantivillkor fastställda i förordning har tidigare mött invändningar från flera instanser. Exempelvis har Riksgäldskontoret framhållit att statens roll som finansiell aktör på bostadskreditmarknaden behöver klargöras innan beslut fattas om en eventuell breddning av den statliga garantigivningen.

Regeringen tycks inte tillmäta dessa invändningar någon betydelse eftersom förslagen läggs fram utan att några egentliga överväganden i denna grundläggande fråga redovisas. Vi anser däremot att det finns starka skäl att ifrågasätta behovet av en statlig kreditgarantigivning och därmed BKN:s verksamhet i sin helhet. Med dagens konstruktion är denna verksamhet snarast att betrakta som en subvention av bostadsbyggandet, som skulle vara obehövlig på en fungerande bostadsmarknad. En omläggning av bl.a. grunderna för hyressättningssystemet kommer starkt att minska behovet av kreditgarantierna. Vi föreslår mot denna bakgrund att en utredning tillsätts med uppgift att analysera behovet av den statliga kreditgarantigivningen inom bostadssektorn.

Vad gäller regeringens förslag om att låta BKN teckna civilrättsliga avtal med kreditinstitut om kreditgarantier i stället för att fastställa dem genom förordningar finns två invändningar. För det första är BKN ett offentligt organ. Vid tvister är det därför möjligt att överklaga nämndens beslut till förvaltningsdomstol. Om civilrätten tillämpas så gäller avtalsfrihet. Det innebär att huvudprincipen är att var och en själv skall kunna bestämma om avtal skall ingås, med vem avtalet skall ingås och vilket innehåll avtalet skall ha. Om nämndens beslut fattas genom civilrättsliga avtal är det inte längre möjligt att på samma sätt överklaga beslutet eftersom det då faller under de allmänna domstolarnas behörighet.

För det andra innebär civilrättens huvudprincip om avtalsfrihet att det finns betydande utrymme för godtycklighet i nämndens beslutsprocedur. Vi anser att myndighetsutövning i en rättsstat skall ske med saklighet och opartiskhet som huvudprincip, enligt 1 kap. 9 § regeringsformen. Regeringens förslag om

att låta BKN:s myndighetsutövning utövas på civilrättsliga grunder riskerar att strida mot regeringsformens intentioner.

Sammanfattningsvis bör riksdagen avslå den del av regeringens förslag om ändrad inriktning för kreditgarantigivningen som innebär att BKN skall bemyndigas att teckna civilrättsliga avtal vid kreditgarantigivning. Den offentligt-rättsliga regleringen bör bibehållas. Inom ramen för en fortsatt sådan reglering bör BKN ges möjlighet att utfärda kreditgarantier på marknadsmässiga grunder med ledning av en fastighets marknadsvärde. En utredning bör vidare tillsättas för att överväga behovet av en statlig kreditgarantigivning inom bostadssektorn och söka lösningar som ger förutsättningar för kreditmarknaden själv att erbjuda en ersättning för det nuvarande statliga systemet.

Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär ett bifall till motion 2003/04:Bo283 (m) yrkandena 7 och 8 samt ett delvis avslag på regeringsförslaget om ändrad inriktning av kreditgarantigivningen. Övriga motionsförslag som behandlats i detta avsnitt avstyrks.

25. Kreditgarantier för lån till kommunala bostadsföretag (punkt 21) (m, kd)

av Göran Hägglund (kd), Marietta de Pourbaix-Lundin (m), Margareta Pålsson (m) och Peter Danielsson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04:Bo283 yrkande 4 och 2003/04:Bo297 yrkande 2 samt avslår proposition 2003/04:1, utgiftsområde 18, punkt 5 och motion 2003/04:Bo297 yrkande 3.

Ställningstagande

Det av regeringen begärda bemyndigandet att ställa ut kreditgarantier för lån till kommunala bostadsföretag ingår som en del i ett system för s.k. omstrukturering av kommunala bostadsbolag. I motioner (m) och (kd) föreslås att riksdagen skall avvisa det begärda bemyndigandet med en särbehandling av de kommunala bostadsföretagen. Dessa motioner innehåller också förslag om en annan hantering av frågan om stöd till de kommuner eller bostadsbolag som fått ekonomiska problem till följd av bostadsmarknadsläget i kommunen.

Våra ställningstaganden i huvudfrågan, dvs. vilken ordning som i stället bör gälla för statens engagemang i omstruktureringen av bostadsbolag, framgår av respektive särskilt yttrande vad gäller anslagsfördelningen för utgiftsområde 18 för budgetåret 2004. I den nu aktuella frågan om ett bemyndigande om kreditgarantier anser vi att riksdagen skall avslå regeringens begäran. Vi ser ett sådant beslut som ett första steg mot en omprövning av det nuvarande systemet för omstrukturering av kommunala bostadsbolag. Förslaget innebär

att motionerna 2003/04:Bo283 (m) yrkande 4 och 2003/04:Bo297 (kd) yrkande 2 tillstyrks.

26. Kreditgarantier för lån till kooperativa hyresrättsföreningar (punkt 22) (m)

av Marietta de Pourbaix-Lundin (m), Margareta Pålsson (m) och Peter Danielsson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 22 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:Bo283 yrkande 5 och avslår proposition 2003/04:1, utgiftsområde 18, punkt 6.

Ställningstagande

Regeringen har begärt ett särskilt bemyndigande för att kunna utfärda kreditgarantier för lån som kooperativa hyresrättsföreningar tar upp för nybyggnation eller förvärv av fastigheter. Vi anser att riksdagen skall avslå denna begäran. Det är inte rimligt att tillämpa särregler avseende kreditgarantier för en specifik upplåtelseform. Samma förutsättningar bör gälla oavsett upplåtelseform såväl för kreditgarantier som för övriga statliga regler i fråga om de finansiella instrumenten inom bostadssektorn.

Vad vi ovan anfört innebär att riksdagen med bifall till motion 2003/04:Bo283 (m) yrkande 5 bör avslå regeringens förslag i den aktuella frågan.

27. Rörlig kredit för förvärv och innehav av fastigheter (punkt 23) (m)

av Marietta de Pourbaix-Lundin (m), Margareta Pålsson (m) och Peter Danielsson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 23 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:Bo283 yrkande 6 och avslår proposition 2003/04:1, utgiftsområde 18, punkt 7.

Ställningstagande

Vi anser att regeringens begäran om ett bemyndigande om en rörlig kredit avsedd för förvärv och innehav av fastigheter bör avslås av riksdagen. Grundprincipen måste vara att staten inte bör äga fastigheter som den inte själv använder. Därtill bör det framhållas att regeringens förslag i denna del helt saknar bakgrundsbeskrivning och att motiveringen är mycket knapphändig. Det är inte rimligt att förslag om statliga åtaganden läggs fram för riksdagens avgörande utan att ett tillräckligt beslutsunderlag samtidigt presenteras.

Riksdagen bör med bifall till motion 2003/04:Bo283 (m) yrkande 6 avslå regeringens begäran om ett bemyndigande i den aktuella frågan.

28. Investeringsstöd för studentbostäder (punkt 24, motiveringen) (m, fp)

av Marietta de Pourbaix-Lundin (m), Nina Lundström (fp), Margareta Pålsson (m), Lars Tysklind (fp) och Peter Danielsson (m).

Ställningstagande

De olika former av riktade investeringsstöd för bostadsbyggande som använts under senare år har sammantaget haft en påtagligt negativ inverkan på hela bostadsbyggnadssektorn. De har indirekt bidragit till ökade byggkostnader och de har medverkat till att produktionen snarare inriktats efter de villkor som ställs i bidragsförordningen än efter den verkliga efterfrågan. Projekt har dragits i gång eller stoppats alltefter de villkor som ställs för när och var bidrag beviljas.

De olika investeringsstöd som tillämpats för studentbostäder utgör ett tydligt exempel på den kortsiktighet och ryckighet som präglat den socialdemokratiska politiken på området. Ett bidrag för studentbostäder infördes således i slutet av 1990-talet för att efter en kort tid avvecklas med hänvisning till bristande efterfrågan. År 2000 introducerades ett nytt bidrag för att sedan avskaffas sommaren 2003. För båda dessa bidragsformer hade dessutom bidragsvillkoren hunnit ändras flera gånger under deras korta varaktighet. Nu har ytterligare en ny form av investeringsstöd börjat tillämpas för studentbostäder, den s.k. investeringsstimulansen genom skattekreditering, med om möjligt ännu otydligare och krångligare regelsystem än tidigare bidragsformer.

Slutsatsen av denna ryckiga politik kan bara bli en. Det måste bli möjligt att bygga studentbostäder utan subventioner. För de berörda bostadsbolagen måste det framstå som i det närmaste omöjligt att bedriva en långsiktig planering av bostadsproduktion och förvaltning av sitt bestånd när spelreglerna ständigt ändras.

Det här anförda innebär att det enligt vår mening inte bör bli aktuellt att överväga införandet av ytterligare en ny form av investeringsstöd för studentbostäder. Helt andra åtgärder måste sättas in för att underlätta produktionen av studentbostäder. Med denna motivering bör riksdagen också avstycka de aktuella motionsförslagen.

29. Investeringsstöd för studentbostäder (punkt 24) (kd)

av Göran Hägglund (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:Bo297 yrkande 28 och avslår motionerna 2003/04:Bo235 yrkande 3 och 2003/04:Bo263 yrkande 14.

Ställningstagande

Bostadssituationen för studenter är mycket bekymmersam på många universitets- och högskoleorter. Sveriges Förenade Studentkårer visar i en rapport från september 2003 att sammanlagt 85 000 studenter köar till studentbostad runtom i landet. Det krävs att både staten och kommunerna tar sitt ansvar för bostadssituationen för högskolestudenterna. Den långsiktigt viktigaste förändringen som behövs för att studenter skall kunna skaffa egna bostäder är ett ökat byggande totalt sett. Det är bristen på bostäder i samhället i stort som försämrat studenters boendesituation. En omläggning av den generella bostadspolitik har alltså en avgörande betydelse också för att studenters bostadssituation skall kunna förbättras. Den akuta bristen på studentbostäder nödvändiggör emellertid att vissa riktade åtgärder måste vidtas. Ett nytt investeringsbidrag bör inrättas för byggande av studentbostäder.

Det investeringsbidrag för studentbostäder som fanns t.o.m. augusti 2003 har i stort sett fungerat bra. Detta hindrar inte att viss befogad kritik kunnat riktas mot bidragsvillkoren. Den omläggning som nu skett till ett stöd i form av skattekreditering kan emellertid ifrågasättas i betydligt högre grad. Den nya stödformen har försetts med otydliga och krångliga bidragsvillkor. Jag föreslår att riksdagen i stället tillstyrker det förslag om en ny form av investeringsbidrag som föreslås av Kristdemokraterna. Detta bidrag är avsett att utgå enligt enkla och förutsägbara regler.

Bidraget föreslås sammanlagt uppgå till 30 miljoner kronor per år och utbetalas med 1 250 kr/m² i Stockholmsregionen, 1 000 kr/m² i Göteborg och Malmö och med 750 kr/m² i övriga landet. Detta stöd för studentbostäder bör beviljas parallellt med den halvering av byggmomsen som Kristdemokraterna föreslår. Räknat på en studentlägenhet på 20 m² blir effekten av Kristdemokraternas förslag ett 15 % högre stöd i förhållande till den nyligen införda tillfälliga investeringsstimulansen.

Vad jag ovan anför med bifall till motion 2003/04:Bo297 (kd) yrkande 28 bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening. Övriga motionsyrkanden som behandlats i detta avsnitt avstyrks i den mån de inte kan anses vara tillgodosedda med det anförda.

30. Investeringsstöd för studentbostäder (punkt 24) (v)

av Owe Hellberg (v) och Sten Lundström (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:Bo235 yrkande 3 samt avslår motionerna 2003/04:Bo263 yrkande 14 och 2003/04:Bo297 yrkande 28.

Ställningstagande

I takt med den kraftiga utbyggnaden av högskoleplatser har också bristen på studentbostäder ökat påtaglig. Bara var femte student bor i dag i en studentbostad, där hyran i bästa fall är anpassad efter tillgängliga studiemedel. Ett kraftigt tillskott av antalet studentbostäder är nödvändigt. Det finns mot denna bakgrund starka skäl att se över vilket stöd som är nödvändigt för att studentbostadssituationen skall kunna förbättras.

Även om villkoren för investeringsstödet till studentbostäder nyligen förbättrats står sig den svenska statens satsning slätt i jämförelse med våra grannländer Norge och Danmark. I Norge står staten för 60 % av den totala produktionskostnaden och i Danmark ges ett inteckningslån som täcker 93 % av kostnaden och staten står för 80 % av räntekostnaden.

Vi anser att det nuvarande, tillfälliga stödet bör ersättas av ett permanent investeringsstöd för byggandet av studentbostäder. Stödet bör ges på samma villkor som det nya investeringsstödet för byggandet av ordinära hyresrätter som vi också förordat. I båda fallen bör det permanenta bidraget kunna börja utgå senast år 2007. Ett arbete med att utforma de närmare stödvillkor som kan ge en tillräcklig stimulans av bostadsbyggandet bör snarast påbörjas.

Det som vi ovan anfört bör riksdagen med bifall till motion 2003/04:Bo235 (v) yrkande 3 tillkännage för regeringen som sin mening. Övriga motionsförslag om ett investeringsstöd till studentbostäder får anses vara väl tillgodosedda med det anförda.

31. Investeringsstöd för studentbostäder (punkt 24) (c)

av Rigmor Stenmark (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:Bo263 yrkande 14 samt avslår motionerna 2003/04:Bo235 yrkande 3 och 2003/04:Bo297 yrkande 28.

Ställningstagande

En allmän bostadspolitisk riktlinje bör vara att störa marknaden så lite som möjligt med olika former av subventioner. Endast i vissa speciella fall kan det vara befogat att ändå inrätta statliga subventionssystem. Det skall då gälla angelägna områden där andra politiska åtgärder inte tycks få tillräcklig verkan. Samhällets ansvar för att efterfrågan på studentbostäder skall kunna

tillgodoses är ett sådant område. Trots att det under lång tid rått en stor brist på studentbostäder på flera högskoleorter har inte tillräckliga åtgärder vidtagits för att tillgodose behovet. För att kunna möta efterfrågan på studentbostäder och därigenom skapa en acceptabel studiesituation för landets studenter är det befogat med vissa statliga subventioner.

Investeringsbidraget för byggande av studentbostäder har också, till skillnad från andra subventioner, visat sig vara effektivt. Regeringens hantering av bidraget har dock varit under all kritik. Först infördes ett bidrag 1998 som sedan avskaffades 1999. Våren 2000 infördes bidragsformen på nytt med avsikten att bidrag skulle utgå t.o.m. 2002. Därefter förlängdes bidragstiden med ett år till utgången av 2003. Nu har bidragsgivningen enligt tidigare gällande regler avbrutits i förtid och en ny form av investeringsstimulans genom skattekreditering har införts med en tidsbegränsning till utgången av 2006. Resultatet av denna ryckighet i de politiska besluten syns tydligt i byggandet. Byggföretagen har inte kunnat lita på besluten och har därför inte haft underlag att planera sina insatser.

För att planeringen och byggandet av studentbostäder skall fungera bra och för att inte fler byggprojekt skall läggas på is, behövs det mer av långsiktighet i stöd villkoren. Det är därför rimligt att investeringsstödet för studentbostäder ges en permanent form. Då kan staten också kräva av kommun, näringsliv, studentbostadsföretag och högskola på respektive ort att agera långsiktigt. Riksdagen bör således anmoda regeringen att ändra i det regelverk som styr investeringsstödet för studentbostäder så att den gällande tidsbegränsningen tas bort. Vidare är det nödvändigt att stöd villkoren förenklas och att de styrande inslagen i de nuvarande reglerna tas bort.

Vad jag ovan anfört med anledning av motion 2003/04:Bo263 (c) yrkande 14 bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening. Det anförda innebär att även övriga förslag får anses bli tillgodosedda i betydande omfattning.

32. Åtgärder för fler studentbostäder (punkt 25) (m)

av Marietta de Pourbaix-Lundin (m), Margareta Pålsson (m) och Peter Danielsson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04:Kr232 yrkande 8 och 2003/04:Ub385 yrkandena 3–5 samt avslår motionerna 2003/04:Bo210, 2003/04:Bo226 yrkandena 2 och 3, 2003/04:Bo247, 2003/04:Bo253 yrkandena 7 och 8, 2003/04:Bo263 yrkandena 12 och 13, 2003/04:Kr361 yrkande 7 samt 2003/04:Ub390 yrkandena 16 och 17.

Ställningstagande

Kunskapsuppbyggnaden och den högre utbildningen är av avgörande betydelse för Sveriges framtid och fortsatta ekonomiska tillväxt. De studerande på universitet och högskolor måste därför erbjudas en bra studiemiljö. På många av landets högskoleorter är det emellertid mycket svårt för studerande att få bostad. Det finns tecken på att studenter börjar undvika de större universitetsstäderna på grund av bristen på bostäder. Bostadsbristen riskerar därmed att bli ett hot mot valfriheten och den öppna högskolan.

För att komma till rätta med bostadsbristen bland studenterna måste nyproduktionen av små hyreslägenheter och särskilda studentbostäder öka. Detta kräver framför allt den typ av generella bostadspolitiska insatser som förordats i flera motioner (m). Det handlar bl.a. om åtgärder för att sänka de skatter som belastar boendesektorn och insatser för att öka konkurrensen. Vidare måste planprocessen förenklas, bl.a. genom att antalet instanser för överklagande av planer och bygglov begränsas. Ett friare hyressättningssystem måste införas.

I våra kommittémotioner 2003/04:Ub385 om studenternas vardagsproblem och 2003/04:Kr232 om ungdomsfrågor läggs också fram ett antal förslag som mer direkt är inriktade på bostadssituationen för studenter. Vi ställer oss bakom förslagen i dessa motioner. Det gäller bl.a. förslag om att åtgärder bör vidtas för att underlätta lösningar med tillfälliga bostäder för studenter. Genom att använda lösa bostadsmoduler kan bostäderna återanvändas för andra ändamål när ett tillräckligt antal permanenta bostäder har uppförts. Det behöver också införas en större möjlighet att variera standarden i bostäderna. Studenter och ungdomar accepterar ofta en lägre standard om detta medför att hyrorna kan hållas nere.

I motionerna föreslås också att del av stadigvarande bostad skall få hyras ut utan att uthyraren behöver betala skatt på inkomsten. Om mindre än 50 % av en privatpersons stadigvarande bostad hyrs ut skall inkomsten vara skattefri. Detta förslag behandlas emellertid av skatteutskottet. Vidare anser vi att riksdagen bör anmoda regeringen att genomföra en inventering av statliga fastigheter som enkelt kan göras om till studentbostäder. Sammantaget beräknar vi att tusentals studentbostäder skulle kunna tas fram omgående, om våra förslag genomförs.

Det vi nu anför om åtgärder för fler studentbostäder bör riksdagen med bifall till motionerna 2003/04:Ub385 (m) yrkandena 3–5 och 2003/04:Kr232 (m) yrkande 8 tillkännage för regeringen som sin mening. Detta innebär att även vissa av de övriga yrkanden som tagits upp i detta avsnitt får anses vara väl tillgodosedda. Motionsförslagen om en koppling mellan nya högskoleplatser och krav på kommunal bostadsplanering samt övriga motionsyrkanden som inte är förenliga med det anförda avstyrks.

33. Åtgärder för fler studentbostäder (punkt 25) (fp)

av Nina Lundström (fp) och Lars Tysklind (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:Bo253 yrkandena 7 och 8 samt avslår motionerna 2003/04:Bo210, 2003/04:Bo226 yrkandena 2 och 3, 2003/04:Bo247, 2003/04:Bo263 yrkandena 12 och 13, 2003/04:Kr232 yrkande 8, 2003/04:Kr361 yrkande 7, 2003/04:Ub385 yrkandena 3–5 samt 2003/04:Ub390 yrkandena 16 och 17.

Ställningstagande

Tillgången på bostäder för studenter är i dagsläget oerhört dålig på vissa studieorter, framför allt i de större städerna. Många studenter som blir antagna till studieplatser tvingas tacka nej därför att de inte har någonstans att bo. Deras enda möjlighet är i stort sett att köpa en bostad. Det är emellertid få studenter som har en sådan ekonomisk situation att de över huvud taget kan fundera över en sådan lösning.

Vi anser att det behöver vidtas en rad åtgärder för att förbättra studenternas situation. Studenterna måste kunna klara de ökande kostnaderna för bostad, studielitteratur, datorer m.m. Vi anser därför att studenternas konsumtionsutrymme behöver stärkas. Studenter skall ha rätt att ha inkomster vid sidan av studielånen utan att straffas ekonomiskt genom sänkta studiemedel. Denna fråga behandlas dock av utbildningsutskottet.

Inom det bostadspolitiska området måste flera olika vägar prövas i syfte att snabbt få fram fler bostäder som passar studenter. Det är i detta sammanhang viktigt att komma ihåg att dagens studerande vid universitet och högskolor inte är någon homogen grupp. I Sverige har studenterna en förhållandevis hög medelålder och många har hunnit bilda familj. I huvudsak handlar därför en förbättring av studenternas bostadssituation om att generellt förbättra förutsättningarna för bostadsbyggandet. Förslag med denna inriktning har lagts fram i motioner (fp). Sådana generella åtgärder som även skulle förbättra möjligheten att bygga studentbostäder gäller bl.a. förenklingar i plan- och byggprocessen, skattelättnader för bostadssektorn, friare hyressättningssystem och åtgärder för en bättre byggkonkurrens. Genom sitt planmonopol har kommunerna ett stort ansvar att aktivt verka för en lösning av problemet med studentbostäder.

Folkpartiets förslag om skattefrihet för uthyrning av rum i privatbostäder skulle göra det möjligt att snabbt få fram betydligt fler lagliga hyresrum. Det skulle både effektivisera användningen av det befintliga bostadsbeståndet och råda bot på den allra mest akuta bostadsbristen, inte minst bland studenter. Detta förslag bereds av skatteutskottet.

Även om de generella åtgärderna som gäller för hela bostadssektorn är av störst betydelse finns det även skäl att pröva olika åtgärder speciellt riktade

mot studentboendet. En översyn av olika byggregler bör göras för att underlätta nya metoder för att bygga billigare småbostäder lämpade för studenter. Det bör också vara möjligt att omvandla tomma kontor till studentbostäder. De allmännyttiga bostadsföretagen har i många kommuner en betydande mängd kommersiella lokaler och tomma kontor som kan omvandlas till bostäder och bidra till att lösa bristen på studentbostäder. Olika projekt har visat att det går att få fram moduler med studentbostäder på mycket kort tid. Genom att använda tillfälliga bygglov kan mark snabbt tas i anspråk för uppställande av sådana moduler. Genom att erbjuda mark till billigt pris kan bostadskostnaden hållas nere. Både de berörda kommunerna och staten har ett ansvar i denna fråga.

Vi anser således att staten bör bidra till en lösning av studentbostadsbristen i positiv anda genom att erbjuda mark för byggande av studentbostäder. I Stockholmsregionen skulle tusentals bostäder vara möjliga att bygga genom ett sådant initiativ. För att öppna denna möjlighet behöver ägardirektiven för de statliga fastighetsbolagen kompletteras med ett sådant uppdrag. De ekonomiska konsekvenserna bör inte lägga hinder i vägen om markanvändningen kan ses i ett längre tidsperspektiv. Mark som staten upplåter för studentbostäder kan på sikt ges ett annat användningsområde om behoven förändras. Vidare är det möjligt att utnyttja sådan mark som i dag inte ger någon avkastning.

Ett positivt agerande från staten för att lösa bristen på studentbostäder kommer att vara en betydligt mer framgångsrik metod att stimulera en ökad nyproduktion än de förslag om olika former av begränsningar av högskoleutbyggnaden på orter med bostadsbrist som förordas i vissa motioner.

Vad vi ovan anför bör riksdagen med bifall till Folkpartiets partimotion 2003/04:Bo253 yrkandena 7 och 8 tillkännage för regeringen som sin mening. I den mån övriga i detta avsnitt behandlade motioner inte sammanfaller med det nu anförda avstyrks de.

34. Åtgärder för fler studentbostäder (punkt 25) (kd)

av Göran Hägglund (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04:Bo226 yrkandena 2 och 3 samt 2003/04:Kr361 yrkande 7, bifaller delvis motionerna 2003/04:Bo247, 2003/04:Bo263 yrkandena 12 och 13 samt 2003/04:Ub390 yrkande 17 och avslår motionerna 2003/04:Bo210, 2003/04:Bo253 yrkandena 7 och 8, 2003/04:Kr232 yrkande 8, 2003/04:Ub385 yrkandena 3–5 samt 2003/04:Ub390 yrkande 16.

Ställningstagande

Under de senaste tio åren har antalet studenter inom den högre utbildningen ökat från 200 000 till 330 000. Samtidigt är det totala antalet studentbostäder i landet endast ca 60 000. Det finns alltså fem gånger så många studenter som studentbostäder.

Sveriges Förenade Studentkårer (SFS) redovisar inför varje termin bostadssituationen för landets studenter. Undersökningarna visar det allvarliga läge som råder på många orter med ständigt växande köer. SFS uppskattar att det finns ett behov av 45 000–50 000 nya studentbostäder. I såväl Stockholm och Uppsala som i Göteborg står över 20 000 studenter i kö för en studentbostad. Även på flera av de övriga högskoleorterna finns långa köer.

Bakom denna statistik ligger givetvis en verklighet där många studenter har en mycket svår boende- och studiesituation. Släktingar, vänner, bekanta och bekantas bekanta får utnyttjas för en tillfällig bostad. Många tvingas flytta runt mellan bostäder med kontrakt som löper på kort tid. Det förekommer också ofta att studenter tvingas tacka nej till sina utbildningsplatser eftersom de inte kan få tag på en bostad. För dem som ändå väljer att studera påverkar den osäkra bostadssituationen studierna mycket negativt. Bristen på studentbostäder ökar också den sociala snedrekryteringen till den högre utbildningen.

Det är mot denna bakgrund nödvändigt att regeringen på olika sätt aktivt söker medverka till en förbättrad bostadssituation för landets studenter. I kdmotionen 2003/04:Bo226 finns förslag om en rad sådana åtgärder som skulle kunna förbättra bostadssituationen för studenter. Det gäller förslag om

- skattebefrielse för uthyrning till studenter i privatvilla eller lägenhet
- att kommunerna skall ta sitt ansvar för att tillhandahålla billig mark för studentbostäder
- att möjliggöra uppförande av mobila studentbostäder
- att tillgången till bostäder bör vara ett konkurrensmedel om högskoleplatser
- att sänka momsen på nyproduktion
- att avskaffa fastighetsskatten
- att förbättra konkurrensbevakningen av byggsektorn

Bostadsutskottet har endast behandlat två av dessa förslag i avsnittet om åtgärder för fler studentbostäder. Övriga förslag behandlas av andra utskott eller av bostadsutskottet i annat sammanhang. Jag ställer mig givetvis bakom alla förslagen men yrkar i denna reservation endast bifall till förslagen om kommunernas ansvar att tillhandahålla billig mark (yrkande 2) och om att åtgärder bör vidtas för att underlätta användandet av mobila studentbostäder (yrkande 3).

Riksdagen bör även ställa sig bakom förslaget i motion 2003/04:Kr232 (kd) yrkande 8 om en bred översyn av bostadspolitiken ur ett ungdomsperspektiv. En rad av de generella bostadspolitiska åtgärder som föreslagits i motioner (kd) har givetvis stor betydelse även för möjligheterna att bygga studentbostäder.

Jag anser vidare att de förslag som läggs fram i flera motioner om en koppling mellan nya högskoleplatser och krav på tillgång till studentbostäder bör

ingå i ett tillkännagivande till regeringen. Det är således rimligt att kräva att de kommuner som har högskolor som byggs ut med fler studieplatser också tar ansvar för de nya studenternas bostadssituation.

Vad jag ovan anfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening. Det innebär ett bifall till de aktuella kd-förslagen och ett delvis bifall till de aktuella motionerna om bostadstillgången i samband med högskoleutbyggnad. Även övriga motionsyrkanden som behandlas i detta avsnitt blir med det förordade tillkännagivandet tillgodosedda i betydande utsträckning. I övrigt avstyrks dessa förslag.

35. Åtgärder för fler studentbostäder (punkt 25) (c)

av Rigmor Stenmark (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04:Bo210, 2003/04:Bo263 yrkandena 12 och 13 samt 2003/04:Ub390 yrkandena 16 och 17 samt bifaller delvis motionerna 2003/04:Bo226 yrkandena 2 och 3, 2003/04:Bo247, 2003/04:Bo253 yrkandena 7 och 8, 2003/04:Kr232 yrkande 8, 2003/04:Kr361 yrkande 7 samt 2003/04:Ub385 yrkandena 3–5.

Ställningstagande

Studenter i Göteborg, Lund, Stockholm och Uppsala har svårare än någonsin att få en studentbostad. Även om ett permanent investeringsbidrag för byggande av studentbostäder kan bidra till att på sikt förbättra bostadssituation för studerande vid universitet och högskolor behövs samtidigt ett brett engagemang från alla berörda parter. Kommunerna har givetvis ett stort ansvar för den lokala bostadsmarknaden. Ett särskilt ansvar åvilar kommuner med universitet eller högskolor. Det bör samtidigt framhållas att statliga insatser kan behövas i flera frågor som kräver samordning och metodutveckling.

Jag ställer mig bakom förslagen i c-motionerna 2003/04:Bo263 och 2003/04:Ub390 om att överläggningar måste komma till stånd om studenternas bostadssituation. Regeringen har ansvar för att tillsammans med samtliga berörda parter forma en strategi för hur studentbostadstillgången skall säkras. Användningen av de resurser som avsatts för att stimulera nybyggnation av studentbostäder bör avgöras genom dessa diskussioner. Studenters situation på dagens bostadsmarknad bör särskilt analyseras och belysas mot bakgrund av denna grupps särskilda behov. Regeringen bör få i uppdrag förhandla om den studentsociala situationen såväl med de kommuner som tilldelas nya högskoleplatser som med övriga högskolekommuner. Även övriga berörda parter som högskolorna, studentbostadsbolagen och studentkåren bör bjudas in till dessa överläggningar. Syftet med överläggningarna bör vara att överenskommelser skall träffas som innebär att varje part bidrar med åtgärder som kan lindra bostadsbristen för studenterna. Som framhålls i en av motionerna

kan staten bl.a. bidra genom att erbjuda användningen av statligt ägd mark för studentbostäder. Som motionärerna föreslår bör ägardirektiven till de statliga fastighetsbolagen ändras så att bolagen kan erbjuda mark på rimliga ekonomiska villkor.

Då en högskola eller ett universitet tilldelas fler studieplatser ökar givetvis samtidigt behovet av studentbostäder. Bostadssituationen på de olika högskolorerna bör därför beaktas vid fördelningen av nya utbildningsplatser. Det är också rimligt att särskilt höga krav ställs på att bostadsförsörjningsåtgärder vidtas på de orter där en högskoleutbyggnad planeras. Besked om en planerad utbyggnad bör därför ges till dessa orter så tidigt som möjligt, så att bostadsbehovet i möjligaste mån kan tillgodoses.

I flera av de motioner som behandlas i detta avsnitt finns förslag som kan prövas i de förordade överläggningarna. Olika bostadspolitiska instrument bör bli föremål för en mer förutsättningslös genomgång sett ur ett ungdomsperspektiv. Utgångspunkten bör bl.a. vara det faktum att ungdomar inte har samma höga krav på sin första bostad som de som ställs på övrig bostadsproduktion. Det finns därför ett behov av att utveckla metoder för byggande av billiga och funktionella ungdomsbostäder. Det är viktigt att ungdomar ges tillfälle att delta i arbetet och lägga synpunkter på vilka behov som behöver tillgodoses i projekteringen av ungdomsbostäder.

I motion 2003/04:Bo210 (c) tas en särskild fråga om ungdomsbostäder upp. Det gäller ett framgångsrikt projekt i Storbritannien som syftar till att ge ungdomar med problem och bristande erfarenheter både arbete och bostad. Projektet innebär bl.a. att ungdomarna erbjuds ett väl bevakat boende, personlig utvecklingsplan, utbildning och stöd vid sökande efter lämpligt arbete. Ett motsvarande projekt som erbjuder en helhetslösning för ungdomar med särskilda problem bör prövas även i Sverige.

Vad utskottet ovan anför om behovet av student- och ungdomsbostäder bör riksdagen med bifall till motionerna 2003/04:Bo210 (c), 2003/04:Bo263 (c) yrkandena 12 och 13 samt 2003/04:Ub390 yrkandena 16 och 17 samt med delvis bifall till övriga motionsförslag tillkännage för regeringen som sin mening.

36. Bostadsbidragens utformning (punkt 26, motiveringen) (m)

av Marietta de Pourbaix-Lundin (m), Margareta Pålsson (m) och Peter Danielsson (m).

Ställningstagande

Enligt vår mening bör det vara en självklar målsättning att varje människa med heltidsarbete skall kunna leva på sin inkomst. Det är helt enkelt inte rimligt att människor skall behöva vara beroende av bidrag sedan man betalat sin skatt. Grundprincipen måste därför vara att den som betalar skatt inte skall behöva bidrag och att den som behöver bidrag inte skall betala skatt. För att nå dit måste det utformas en ekonomisk politik som sätter tillväxten och

individerna i centrum. Därmed ökar också människors möjligheter att efterfråga den bostad som passar det egna hushållet bäst.

Den naturliga slutsatsen av denna vår grundläggande inställning är att bostadsbidragen successivt måste avvecklas och växlas mot sänkt skatt i kombination med en reformering av familjepolitiken i sin helhet. Detta synsätt låter sig inte förenas med förslagen i de nu aktuella motionerna, varför dessa avstyrks.

37. Bostadsbidragens utformning (punkt 26) (fp)

av Nina Lundström (fp) och Lars Tysklind (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 26 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:Bo253 yrkande 18 och avslår motionerna 2003/04:Bo230 och 2003/04:Bo249 yrkande 1.

Ställningstagande

I dagens situation är bostadsbidragen bara ett av många inslag på en bostadsmarknad i obalans. Även om huvudorsakerna står att finna i omfattande regleringar, snedvridande subventioner och andra former av politisk styrning så utgör också bostadsbidragen en faktor i detta sammanhang. Bidragen ger upphov till stora margineffekter, och de är i många fall styrande i valet av boende. Samtidigt fungerar bostadsbidragen i mångt och mycket som ett förtäckt offentligt stöd till bygg- och bostadsbranschen. Bidragen leder till att bostadsproducenter och byggherrar inte får tillräckliga incitament att hålla nere kostnaderna och effektivisera sin verksamhet. Det är helt enkelt mer lönsamt att bygga stort och dyrt än litet och billigt.

Den allvarligaste invändningen mot dagens bostadsbidrag gäller dock de margineffekter som bidragen tillsammans med bl.a. skatterna och underhållsbidragen ger upphov till. För den barnfamilj som ökar sin inkomst går i många fall större delen av ökningen bort i form av ökad skatt och minskade bostadsbidrag. Det är naturligtvis inte rimligt att den som t.ex. går från studier eller arbetslöshet till arbete eller ökar sin arbetstid inte skall ha något ekonomiskt utbyte av detta. Ett sådant system ger inga incitament för den enskilda att gå ut i förvärvsarbete eller att starta egen verksamhet. Vad som erfordras är därför åtgärder som minskar margineffekterna i stödsystemen. Det kan åstadkommas genom en successiv nedtrappning av bostadsbidragen. Samtidigt måste grupper med särskilt stor försörjningsbörda, som barnfamiljer, kompenseras genom ett ökat generellt barnstöd och sänkta inkomstskatter.

Vad vi nu med anslutning till Folkpartiets partimotion 2003/04:Bo253 yrkande 18 anför om utformningen av bostadsbidragen bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

38. Bostadsbidragens utformning (punkt 26) (kd)

av Göran Hägglund (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 26 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:Bo249 yrkande 1 samt avslår motionerna 2003/04:Bo230 och 2003/04:Bo253 yrkande 18.

Ställningstagande

Exemplen på den socialdemokratiska regeringens familjefientliga politik är otaliga. Ett av de tydligaste utgörs av den reformering av bostadsbidragen som den socialdemokratiska regeringen genomfört – en reform som i första hand har lett till kraftiga försämringar för ett stort antal barnfamiljer. Trots att bostadsbidragen är det fördelningspolitiskt sett mest effektiva sättet att tillförsäkra också lågavlönade, barnfamiljer och studenter en rimlig bostadsstandard har de alltså skurits ned. Det kan mot den bakgrunden ifrågasättas om målsättningen med bostadsbidragen – att hushåll med barn skall kunna efterfråga en bostad där varje barn har ett eget rum – längre kan anses vägleda stödets utformning. Det är också därför som vi från Kristdemokraterna lagt fram förslag om att redan 2004 reformera bostadsbidragen så att bl.a. halvårsvisa avstämmningar införs, den samlade familjeinkomsten läggs till grund för bostadsbidraget och det särskilda bidraget höjs med 100 kr per barn.

Genom dessa åtgärder rättas de största orättvisorna i dagens bostadsbidragssystem till. På sikt är detta dock inte tillräckligt. Bostadsbidragen måste därför ses över i sin helhet. Det innebär att effekterna av dagens regler måste utvärderas i syfte att skapa ett regelverk som är fördelningspolitiskt bättre och därmed också rättvisare. Målet bör sålunda vara att arbeta fram ett bostadsbidragssystem som behandlar alla hushåll på ett likvärdigt sätt och som inte diskriminerar barnfamiljer.

Vad jag nu med anslutning till motion 2003/04:Bo249 (kd) yrkande 1 anfört om utformningen av bostadsbidragen bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening. Övriga motionsförslag avstyrks.

39. Bostadsbidragens utformning (punkt 26) (v)

av Owe Hellberg (v) och Sten Lundström (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 26 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:Bo230 samt avslår motionerna 2003/04:Bo249 yrkande 1 och 2003/04:Bo253 yrkande 18.

Ställningstagande

Det är vår uppfattning att bostadsbidragen skall vara ett bostadspolitiskt instrument med uppgift att ge ekonomiskt svaga hushåll möjlighet att efterfråga goda och tillräckligt rymliga bostäder. Även riksdagen har på förslag av bostadsutskottet (bet. 1995/96:BoU11 s. 16) givit uttryck för denna närmast självklara uppfattning. Enkelt uttryckt innebär detta att bostadsbidraget skall ge ett skydd när hyran är för hög i förhållande till inkomsten och därmed ge hushållen en möjlighet att efterfråga bostad efter behov och inte enbart efter betalningsförmåga. Vikten av detta mål kan enligt vår mening inte nog understrykas. I ett andra steg bör därför bostadsbidragens roll som ett instrument för bostadspolitiken förstärkas och målet om att ge ekonomiskt svaga hushåll möjlighet att hålla sig med goda och tillräckligt rymliga bostäder preciseras. I enlighet med förslaget i vår motion 2003/04:Bo230 (v) yrkande 1 bör detta ges regeringen till känna.

Familjeutredningen för i sitt slutbetänkande Ur fattigdomsfällan (SOU 2001:24) fram förslag om att bostadsbidragen skall inordnas i ett generellt familjestöd. Det är ett enligt vår mening helt oacceptabelt förslag. För det första skulle en sådan åtgärd strida mot de uttalanden som riksdagen gjort rörande målen för bostadsbidragen. För det andra skulle ett genomförande för vissa hushåll leda till inkomstbortfall i en storleksordning som inte ens är tänkbar. Familjeutredningens förslag bör därför omedelbart avföras från dagordningen. I stället bör bostadsbidragen reformeras dels utifrån den ekonomiska aspekten, dels utifrån boendeaspekten och stämmas av mot det nya och mer precisa mål för bostadsbidragen som vi ovan uttalat oss för. Vad vi nu med anslutning till förslaget i v-motionens yrkande 2 anfört bör ges regeringen till känna.

I den reformering av bostadsbidragen som omedelbart måste påbörjas bör i ett första steg ingå följande åtgärder.

En godtrosparagraf bör införas i regelsystemet. Genom en sådan bestämmelse ökar tilltron till systemet genom att det gynnar dem som har stora svårigheter att beräkna sina framtida inkomster. En ytterligare följd är att marginaleffekterna minskar. Enligt vår mening bör det införas en godtrosparagraf av dansk modell som innebär att den som handlat i god tro och som hela tiden lämnat korrekta uppgifter om ändrade inkomstförhållanden, skall kunna få bostadsbidraget baserat på en avstämd inkomst inom ett förlåtandeintervall om högst 20 000 kr. Även om regeringen föreslår att det s.k. förlåtandeintervallet skall ökas från 200 kr till 1 200 kr är detta inte tillräckligt.

En grupp som kan drabbas av återbetalningskrav som de normalt sett inte kunnat förutse är de hushåll som under inkomståret får någon form av tillfällig engångsinkomst. Det kan t.ex. vara fråga om retroaktiv ersättning av försäkringsförmån eller avgångsvederlag som betalas ut i slutet av året, men som avser ersättning för förlorad arbetsinkomst under påföljande år. Det är enligt vår mening inte rimligt att dessa hushåll får sitt bostadsbidrag påverkat. Reglerna bör därför ändras.

Det är nu dags att gå vidare när det gäller ytterligare undantag för barns tillgångar vid beräkningen av bostadsbidrag. Ett underlag för omedelbara regeländringar föreligger också sedan Riksförsäkringsverket helt nyligen presenterat ett förslag som ansluter till den ståndpunkt som vi från Vänsterpartiets sida intagit sedan många år – att barns låsta tillgångar inte skall påverka bostadsbidraget.

För att förmögenhetsuppgifterna skall kunna kontrolleras bör Riksförsäkringsverket, i enlighet med det förslag som verket nyligen lagt fram, kunna inhämta sådana uppgifter från Riksskatteverket. Som vi tidigare framhållit stärker denna åtgärd tilltron till bostadsbidragssystemet som sådant samtidigt som det minskar risken för fusk.

Värdet av ett livslångt lärande sätts i dag inte i fråga av någon. En fortlöpande kompetensutveckling är till gagn för såväl den enskilde som för samhället. Möjligheterna till kompetensutveckling måste därför tryggas på olika sätt. En sådan väg är att ta bort den åldersgräns som i dag finns när det gäller rätten till bostadsbidrag för hushåll utan barn. Det är en åtgärd som dessutom kan bidra till att lösa bostadsfrågan för många hemlösa. Hemlöshetskommittén har i sitt slutbetänkande bl.a. visat på att flertalet hemlösa är ensamstående utan barn och äldre än 28 år. Att öppna möjligheten för denna grupp att få bostadsbidrag kan vara en viktig del i försöken att dels finna, dels kunna behålla en bostad.

De ytgränser som satts upp för bostadsbidragen kan i en del fall få oönskade konsekvenser. Det händer sålunda att hushåll för att få bidrag tvingas att flytta till en mindre bostad med samma eller t.o.m. högre boendekostnad. Effekterna av dagens ytnormer måste därför ses över.

De hyres- och inkomstgränser som styr bostadsbidragen har legat fast sedan 1996. I praktiken innebär det att bidragens värde har urholkats som en följd av prisutvecklingen. En översyn av bidragen måste därför göras i syfte att anpassa dem till såväl inkomst- som boendekostnadsutvecklingen. Det kan t.ex. ske genom att beloppen indexeras.

Även det nu med anledning av v-motionens yrkande 3 anförda bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

40. Barns förmögenhet i bidragsunderlaget (punkt 27, motiveringen) (m)

av Marietta de Pourbaix-Lundin (m), Margareta Pålsson (m) och Peter Danielsson (m).

Ställningstagande

Det är vår grundläggande inställning att bostadsbidragen successivt måste avvecklas och växlas mot sänkt skatt i kombination med en reformering av familjepolitiken i dess helhet. Det saknas mot den bakgrunden anledning att göra de förändringar i bidragen som föreslås i motionerna, varför dessa avstyrks.

41. Barns förmögenhet i bidragsunderlaget (punkt 27, motiveringen) (fp)

av Nina Lundström (fp) och Lars Tysklind (fp).

Ställningstagande

Enligt vår mening belyser de behandlade förslagen ett av de många problem som följer av bostadsbidragssystemet. Lösningen på detta är dock inte att införa nya regler eller att på annat sätt försöka modifiera bostadsbidragen. Genom sådana insatser kommer man naturligtvis inte till rätta med de besvärande marginaleffekterna i systemet. I stället bör bostadsbidragen, i enlighet med förslaget i Folkpartiets partimotion 2003/04:Bo253 på sikt avvecklas. Samtidigt måste grupper med särskilt stor försörjningsbörda, som barnfamiljer, kompenseras genom ett ökat generellt barnstöd och sänkta inkomstskatter.

Det vi nu anfört låter sig inte förenas med de behandlade motionsförslagen, varför de avstyrks.

42. Barns förmögenhet i bidragsunderlaget (punkt 27) (kd)

av Göran Hägglund (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04:Bo212 och 2003/04:Bo249 yrkande 5 samt avslår motion 2003/04:Bo205.

Ställningstagande

I samband med att riksdagen under våren 2003 behandlade propositionen Barns förmögenhet vid beräkning av bostadsbidrag berördes frågor om egendom som barn erhållit genom testamente eller gåva med inskränkt dispositionsrätt. Enligt min och Kristdemokraternas mening borde redan i detta sammanhang den stötande effekt ha undanröjts som uppkommer när egendom som inte kan disponeras ändock påverkar beräkningen av bostadsbidraget. Så blev emellertid inte fallet.

Rätten att disponera över egendom som ett barn erhållit genom gåva eller arv är inte sällan kraftigt inskränkt genom villkor i gåvobrev eller testamente. Det kan handla om att egendomen inte kan disponeras av vare sig barnet eller föräldrarna före ett visst datum, vanligen barnets myndighetsdag. Det gäller också när en givare eller testator förordnat att viss egendom skall stå under särskild förvaltning.

När en sådan inskränkning finns i föräldrarnas eller de särskilt förordnade vårdnadshavarnas dispositionsrätt över barnets egendom borde denna undantas vid beräkning av bostadsbidrag. Det är inte rimligt att medel som tills vidare är oåtkomliga för familjen skall reducera möjligheten till ett anständigt boende. Även Riksförsäkringsverket har nu kommit till samma slutsats som

vi kristdemokrater. Det förslag som verket nyligen lagt fram innebär sålunda att barns låsta tillgångar inte skall påverka bostadsbidraget. På den punkten finns det därmed ett underlag som gör det möjligt för regeringen att omedelbart ändra reglerna.

För näringsidkare finns möjlighet att göra avsättning till s.k. periodiseringsfond. Avsikten är att reservera del av vinst för senare behov och betala skatt när reservationen upplöses. Det är alltså pengar som företagaren inte använder till konsumtion just det inkomståret. Trots det räknas en sådan reservation till inkomstunderlaget när bostadsbidraget beräknas. Denna regel liksom den om förmyndarspärade konton bör tas bort eftersom den innebär att bostadsbidrag beräknas på fiktiva tillgångar och inkomster.

Jag och Kristdemokraterna anser inte heller att inkomsten för ett hemmaboende barn under 20 år som understiger 20 000 kr skall ingå i beräkningsunderlaget för bostadsbidraget.

I enlighet med förslagen i motionerna 2003/04:Bo212 (kd) samt 2003/04:Bo249 (kd) yrkande 5 bör regeringen återkomma med förslag till de ändringar av reglerna för beräkning av bostadsbidragen och den bidragsgrundande inkomsten som jag nu uttalat mig för. Detta bör ges regeringen till känna. I den mån övriga förslag därmed inte är tillgodosedda avstyrks de.

43. Bostadsbidragen vid skilsmässa (punkt 28, motiveringen) (m)

av Marietta de Pourbaix-Lundin (m), Margareta Pålsson (m) och Peter Danielsson (m).

Ställningstagande

Enligt vår mening bör bostadsbidragen avvecklas i takt med att skatterna sänks och familjepolitiken i sin helhet reformeras. I en situation där de första stegen mot en sådan successiv avveckling måste inledas finns det naturligtvis inte skäl att bygga ut bostadsbidragen på det sätt som motionärerna föreslår. Motionen avstyrks.

44. Bostadsbidrag till studerande äldre än 28 år (punkt 29, motiveringen) (m)

av Marietta de Pourbaix-Lundin (m), Margareta Pålsson (m) och Peter Danielsson (m).

Ställningstagande

Enligt vår mening bör bostadsbidragen till hushåll utan barn avvecklas redan fr.o.m. 2004. Det finns därför inte anledning att överväga ändringar i åldersgränsen för dessa bidrag.

Motionen avstyrks således.

45. Nyckeltal för verksamheten vid länsstyrelserna (punkt 32)**(m, kd, c)**

av Göran Hägglund (kd), Marietta de Pourbaix-Lundin (m), Margareta Pålsson (m), Rigmor Stenmark (c) och Peter Danielsson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 32 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:Bo283 yrkande 16.

Ställningstagande

Som ett led i arbetet med en förbättrad mål- och resultatstyrning har utskottet bl.a. uttalat sig för en ökad användning av resultatindikatorer av olika slag. Detta ställningstagande gäller naturligtvis även landets länsstyrelser. Det är i dag svårt, för att inte säga omöjligt, att jämföra hur de olika länsstyrelserna bedriver sin verksamhet. Sett i relation till antalet invånare är de medel som anslås till länsstyrelserna ojämnt fördelade. Det kan naturligtvis finnas olika godtagbara motiv för denna avvikelse. Förhållandena i länen och kraven på insatser från länsstyrelsernas sida varierar. Det gör det enligt vår mening angeläget att finna redovisningsmetoder som möjliggör en uppföljning och utvärdering av dessa skillnader. Nyckeltal bör utvecklas så att det går att mäta effektiviteten vid länsstyrelsernas olika avdelningar och göra jämförelser mellan olika län.

Enligt uppgift har ett arbete med denna inriktning nu inletts inom Regeringskansliet. Det är angeläget att resultatet från detta arbete snarast kommer till praktisk användning i samband med resursfördelning och prioriteringar. Redovisningar med denna inriktning bör också i lämpliga sammanhang föreläggas riksdagen. I budgetpropositionen bör jämförelser med lämpliga nyckeltal alltid ingå i det redovisade beslutsunderlaget.

Vad vi nu anfört med anslutning till motion 2003/04:283 (m) yrkande 16 bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening.

Särskilda yttranden

Utskottets beredning av ärendet har föranlett följande särskilda yttranden.

1. Anslagsfördelningen inom utgiftsområde 18 budgetåret 2004 (m)

Marietta de Pourbaix-Lundin (m), Margareta Pålsson (m) och Peter Danielsson (m) anför:

Inledning

Moderata samlingspartiet har i parti- och kommittémotioner förordat en annan inriktning av den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. Ett övergripande mål för den ekonomiska politiken skall vara att möjliggöra ökad tillväxt, att kunna leva på sin lön och starkt trygghet. Antalet sjukskrivna och förtidspensionerade måste minskas genom att sjukvård och rehabilitering förbättras. Detta kräver bl.a. en målmedveten politik för ett ökat arbetsutbud, rejäla satsningar på kunskap och forskning samt påtagliga förbättringar av klimatet för företagande. För att möjliggöra allt detta krävs en politik som innehåller lägre skatter för både löntagare och företagare, en skärpning av bidragssystemen, avregleringar och ökad konkurrens och en ökad trygghet för och starkt självkänsla hos medborgarna.

Våra förslag skall var trygga, väl sammanhållna och syftar till att skapa de bästa förutsättningarna för ett ekonomiskt, kulturellt och socialt växande Sverige. Vi vill satsa på en utbildning som ger alla större möjligheter till ett rikare liv. Genom en större enskild sektor och ett starkare civilt samhälle kan både företag och människor växa. Vi vill att fler, inte färre, kan komma in på den ordinarie arbetsmarknaden. Den sociala tryggheten och självkänslan ökar också genom att hushållen får en större ekonomisk självständighet. Friheten och rättigheten att välja bidrar både till mångfald, en bättre kvalitet och en större trygghet. De enskilda människorna får ett större inflytande över sitt liv.

Vi har föreslagit en växling från subventioner och bidrag till omfattande skattesänkningar för alla, främst låg- och medelinkomsttagare. Samtidigt värnar vi de människor som är i störst behov av gemensamma insatser och som har små eller inga möjligheter att påverka sin egen situation. Vi slår också fast att det allmänna skall tillföras resurser för att på ett tryggt sätt kunna genomföra de uppgifter som skall vara gemensamma. Exempelvis tillförs betydande resurser för att bryta den ökade sjukfrånvaron och de ökande förtidspensioneringarna.

Vårt budgetalternativ – med våra förslag till utgiftstak, anslagsfördelning, skatteförändringar samt finanspolitiska ramverk – präglas av ordning och reda och skall ses som en helhet där inte någon eller några delar kan brytas ut och behandlas isolerat från de andra. Riksdagens majoritet har emellertid den 19

november 2003 beslutat om ramar för de olika utgiftsområdena i enlighet med finansutskottets förslag och väljer därmed en annan inriktning av politiken. Vi deltar därför inte i det nu aktuella beslutet om anslagsfördelning inom utgiftsområde 18.

I det följande redovisar vi i korthet det moderata budgetalternativet inom utgiftsområde 18. Vår politik i bostadsfrågor finns närmare utvecklad i bl.a. kommittémotionerna 2003/04:Bo257 och 2003/04:Bo283.

21:1 Bostadsbidrag

Det borde vara en självklar princip att den som betalar skatt inte skall behöva bidrag och att den som behöver bidrag inte skall betala skatt. Genom att tillämpa en så enkel grundregel skulle betydande delar av stödsystemen, bl.a. bostadsbidragen, på sikt kunna mönstras ut. Samtidigt tvingas vi konstatera att i dagens situation är bostadsbidraget för många barnfamiljer en förutsättning för att ekonomin skall gå ihop. Det höga skattetrycket gör det inte möjligt för dessa familjer att skaffa sig den bostad som de annars önskar.

Till dess att en omläggning av skatter och olika stödsystem skett anser vi att bostadsbidragen enbart skall riktas till barnfamiljer. Bostadsbidragen till ungdomar under 29 år utan barn bör således avvecklas. Anslaget kan därmed minskas med 200 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag.

31:1 Boverket

Med ökad avreglering och mer inslag av efterfrågestyrd bostadsmarknad kan anslaget reduceras med drygt 25 miljoner kronor år 2004. En översyn av Boverkets verksamhet bör göras inför kommande budgetår. Därvid bör bl.a. Boverkets engagemang i den ideella föreningen Svensk Bostadsmässa avvecklas. Staten och Boverket skall inte riskera skattebetalarnas pengar på detta sätt.

31:5 Bidrag till Fonden för fukt- och mögelskador

Vi har under en rad av år uttryckt uppfattningen att Fonden för fukt- och mögelskador bör avvecklas. Vår principiella uppfattning på denna punkt står kvar. Den typ av skador som fonden ersätter uppträder normalt sett inom en tioårsperiod. Med tanke på att fonden inte lämnar ersättning till hus byggda senare än 1988 är det nu hög tid att inleda en avveckling.

Det finns dock en grupp småhus för vilken stöd enligt vår mening bör kunna utgå under ytterligare en tid. Det gäller de småhus som före år 2000 inte kunnat erhålla stöd på grund av de höga självrisker som fram till dess gällde. Genom att nya regler för självriskens storlek nu tillämpas finns det enligt vår mening anledning att ge de småhusägare som tidigare nekats stöd möjlighet att söka stöd på nytt. Stöd ur fonden bör därför kunna erhållas under ytterligare något år. Målet bör dock vara att stödverksamheten avvecklas i sådan takt att anslaget kan upphöra fr.o.m. år 2006. För budgetåret 2004 bör anslaget bestämmas till 18 miljoner kronor.

31:6 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder

Radonbidraget har mist sin betydelse när det gäller att påverka fastighetsägarna att vidta åtgärder mot radonproblemen. Nya forskningsrön visar dessutom att en del av de saneringsåtgärder som vidtagits ökar radonhalten i stället för att minska den. Vad som nu erfordras är därför inte nya bidrag utan forskning och information som leder till att rätt åtgärder vidtas i tillräcklig omfattning. Anslaget för åtgärder mot radon i bostäder bör därför i fortsättningen uteslutas användas för att stödja informationsverksamheten på detta område. Vi föreslår ett anslag för detta ändamål på 1 miljon kronor för år 2004.

31:8 Lantmäteriverket

Utöver den anslagsminskning som följer av en ökad avgiftsfinansiering finns det enligt vår mening utrymme för ytterligare besparingar genom effektiviseringar i verksamheten. I förhållande till regeringens förslag bör därför anslaget till lantmäteriverksamheten minskas med 10 miljoner kronor.

31:10 Bidrag till bostadsinvesteringar som främjar ekologisk hållbarhet

Från detta anslag beviljas medel av Byggekostnadsforum till s.k. pilotprojekt. Detta stöd är endast ett i raden av statliga subventioner som snedvrider konkurrensförutsättningarna på byggmarknaden. Det bör vara byggherrens och förvaltarens sak att bestämma byggnadens utformning inom de ramar som lagar och bestämmelser sätter upp. Förutom att ett statligt stöd snedvrider konkurrensen riskerar det att leda till minskad priskänslighet och till ökade kostnader för reparationer och underhåll. Anslaget bör avvecklas.

31:11 Investeringsbidrag för nybyggnad av hyresbostäder

Investeringsbidraget till byggande av hyresbostäder, liksom övriga investeringsbidrag, riskerar att leda till kortsiktighet i beslut om byggande och få kostnadsdrivande och konkurrenshämmande effekter. Byggandet av hyresrätter bör i stället stimuleras genom sänkt skattetryck, ett friare hyressättningssystem och förenklade regler för byggandet. Anslaget bör tas bort sedan de redan beviljade projekten fått bidrag.

31:12 Statens bostadsnämnd

Det kan inte helt uteslutas att staten skall ta ansvar för problem som uppstått på grund av svårligen förutsedda förändringar i befolkningsunderlaget och tidigare bedriven subventionspolitik. Riktlinjerna för statens och kommunernas ansvar skall i sådana fall vara mycket klara och väl avgränsade. Detta grundläggande krav är emellertid inte på långt när uppfyllt när det gäller den verksamhet som Statens bostadsnämnd bedriver. Regelsystemet ger utrymme för stort godtycke från myndighetens och regeringens sida. Statens bostadsnämnd bör därför snarast avvecklas. Anslaget för år 2004 kan halveras för att sedan helt avvecklas.

Vi vill i stället låta en tillfällig delegation fortsätta den tidigare Bostadsdelegationens arbete. Den tillfälliga delegationen bör finansieras under utgiftsområde 25. Villkoren för delegationens arbete bör avgränsas genom mycket klara och tydliga riktlinjer. Även riktlinjerna för statens och kommunernas ansvar skall vara mycket väl avgränsade när stöd beviljas.

Den tillfälliga delegationen skall kunna ge statligt stöd för att trygga den kommunala kärnverksamheten. I de fall då rivning är enda utvägen skall visst statligt stöd till sådan åtgärd kunna utgå. En av utgångspunkterna för delegationens arbete bör vara att kommuner inte skall ägna sig åt näringsverksamhet. När den tillfälliga delegationens arbete är avslutat i en kommun, skall kommunen därför inte längre ha bostadsföretag i sin ägo. Detta bör vara en absolut förutsättning för det statliga stödet. Alla former av stöd skall redovisas öppet så att det tydligt framgår hur hyressättningen påverkas.

31:13 Omstrukturering av kommunala bostadsbolag

Statligt stöd till kommuner som har dragit på sig ekonomiska problem på grund av sin hantering av det kommunägda bostadsbeståndet får inte utformas så att det snedvrider konkurrensen på bostads- och lokalmarknaderna. Utgångspunkten måste vara att stödet går till kommuner som uttömt sina resurser genom att ta ansvar för bostadsbolaget, men ändå har kvarvarande problem. Omstruktureringar av kommunala bostadsbolag skall ske på marknadsmässiga grunder. Olika intressenter skall kunna förvärva delar av eller hela kommunala bostadsföretag i kris. Finansieringen av stödet enligt dessa riktlinjer bör flyttas till utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner.

32:1 Länsstyrelserna m.m.

Moderata samlingspartiet har lagt fram en rad förslag som vid ett genomförande kommer att minska länsstyrelsernas administrativa uppgifter. Det handlar bl.a. om minskade uppgifter vad gäller bidragshantering och avreglering inom ett flertal områden. Vi anser mot denna bakgrund att det är möjligt att redan nästa år minska anslaget till länsstyrelserna med 50 miljoner kronor i förhållande till regeringsförslaget.

34:2 Statens institut för ekologisk hållbarhet

Vi motsatte oss redan från början att Institutet för ekologisk hållbarhet (tidigare kallat Kunskapscentrum för ekologisk hållbarhet) inrättades. Institutets främsta uppgift har varit att bistå de kommuner som önskar söka stöd för lokala investeringsprogram. När detta stöd nu avvecklats finns heller inget behov av myndigheten. Anslaget bör därför halveras för år 2004 för att därefter helt avvecklas. Anslaget för år 2004 är endast avsett att täcka avvecklingskostnaderna.

2. Anslagsfördelningen inom utgiftsområde 18 budgetåret 2004 (fp)

Nina Lundström (fp) och Lars Tysklind (fp) anför:

Inledning

Folkpartiet liberalernas budgetförslag för år 2004 syftar till att förändra de ekonomiska förutsättningarna så att en högre tillväxt uppnås. Det är nödvändigt att fler arbetar och att statsskulden minskar. Ett viktigt verktyg för att uppnå detta är sänkta skatter på arbete och företagande. Våra utgiftsökningar avser främst bistånd, rättssäkerhet, utbildning, vård och omsorg samt förbättringar för handikappade. Vi uppnår utrymme för detta bl.a. genom åtgärder mot ohälsan och en reformerad arbetsmarknadspolitik.

Vårt förslag till utgiftsram för utgiftsområde 18 har emellertid avstyrkts av finansutskottet i budgetprocessens första steg. Riksdagen beslutade den 19 november i enlighet med finansutskottets förslag.

Då Folkpartiets budgetförslag är en helhet är det inte meningsfullt att delta i fördelningen på anslag inom utgiftsområde 18. I det följande redovisas i sammanfattning innehållet i vårt budgetförslag för detta utgiftsområde.

21:1 Bostadsbidrag

De selektiva behovsprövade bostadsbidragen är en av de faktorer som bidrar till att den svenska bostadsmarknaden inte fungerar. Bostadsbidragen skapar dessutom kraftiga marginaleffekter. Tillsammans med de marginaleffekter som följer av skatter, underhållsbidrag m.m. leder detta till att det för många låg- och mellaninkomsttagare lönar sig mycket dåligt eller inte alls att öka sin arbetsinkomst. För att begränsa marginaleffekterna bör bostadsbidragen successivt avvecklas. Samtidigt måste hushåll med särskilt stor försörjningsbörda, bl.a. barnfamiljer, kompenseras genom andra åtgärder som Folkpartiet föreslagit i sina familjepolitiskt inriktade motioner.

Mot den nu beskrivna bakgrunden bör bostadsbidragen redan fr.o.m. 2004 minskas med 100 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag.

31:1 Boverket

Vi anser att det finns skäl att delvis förändra uppdraget för Boverket. Myndigheten har i dag flera uppgifter som nära ansluter till den verksamhet som också bedrivs vid andra statliga myndigheter. Såväl besparingar som en effektivisering kan uppnås om dessa uppgifter koncentreras till en myndighet. Vi har även föreslagit att flera bidragssystem som delvis administreras av Boverket skall avvecklas. Vidare förordar vi förenklingar i den lagstiftning och de regelsystem som delvis är grund för myndighetens verksamhet. Vi anser därför att det sammantaget är möjligt att genomföra en neddragning av anslaget för myndigheten med 20 miljoner kronor redan nästa år.

31:2 Räntebidrag

Folkpartiet har i flera motioner lagt fram förslag som bl.a. innebär en avveckling av fastighetsskatten, en reviderad planprocess och en friare hyressättning. Ett genomförande av dessa förslag kommer att påtagligt stimulera nyproduktionen av bostäder. Det ger också förutsättningarna för att fullfölja avvecklingen av räntebidragssystemet enligt de ursprungliga intentionerna. Vi utvecklar vår syn på räntebidragssystemet i en reservation till detta betänkande. Vad gäller anslaget för budgetåret 2004 baseras regeringens beräkning på en nivå på byggproduktionen som sannolikt inte kommer att uppnås utan en omläggning av bostadspolitiken i flera avseenden. Det kan för övrigt konstateras att regeringen under de senaste åren regelmässigt haft fel i sina bedömningar av nyproduktionens utveckling. Mot denna bakgrund anser vi det vara rimligt att minska anslaget för det kommande budgetåret.

31:3 Statens bostadskreditnämnd: Förvaltningsanslag

Genom en effektivisering bör anslaget till BKN kunna minskas något.

31:6 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder

Det är möjligt att minska omfattningen av detta stöd med 10 miljoner kronor.

31:10 Bidrag till bostadsinvesteringar som främjar ekologisk hållbarhet

Från detta anslag fördelas bidrag till s.k. pilotprojekt enligt oklara principer. Anslaget kan avvecklas.

31:11 Investeringsbidrag för nybyggnad av hyresbostäder

Det är inte möjligt att rätta till grundläggande brister i de statliga regler som satts upp för bostadsmarknaden genom att införa subventioner och bidrag. De problem som i dag finns måste lösas på andra sätt. Vi hänvisar till de förslag som Folkpartiet lagt fram om bl.a. sänkt skattetryck på bostadssektorn, friare hyressättning, regelförenklingar för planprocessen och byggandet samt åtgärder för en bättre konkurrens inom byggsektorn. Investeringsbidraget för hyresbostäder riskerar att snedvrider konkurrensen och även på andra sätt motverka sitt syfte. Bidragsformen liksom anslaget för verksamheten bör därför snarast avvecklas. Medel bör endast anslås för redan beviljade bidrag.

31:12 Statens bostadsnämnd och

31:13 Omstrukturering av kommunala bostadsbolag

Vi motsatte oss införandet av den stödform som finansieras med dessa två anslag. Stödssystemet har flera inslag som vi anser vara helt felaktiga. Det gäller bl.a. möjligheten för staten att ta över bostadsfastigheter från kommunala bostadsföretag och den ytterligare styrning och reglering av den lokala bostadsmarknaden som stödssystemet kommer att medföra i de aktuella kommunerna.

32:1 Länsstyrelserna m.m.

Det finns enligt vår mening utrymme för att något minska anslaget till länsstyrelserna i förhållande till vad regeringen föreslagit. Totalt bör en neddragning av anslaget kunna göras med 100 miljoner kronor. Av denna besparing bör 50 miljoner kronor åstadkommas genom effektiviseringar m.m. i verksamheten och resterande 50 miljoner kronor genom att uppgifter förs över till andra myndigheter m.m.

3. Anslagsfördelningen inom utgiftsområde 18 budgetåret 2004 (kd)

Göran Hägglund (kd) anför:

Inledning

Kristdemokraterna har i parti- och kommittémotioner förordat en annan inriktning av den ekonomiska politiken och budgetpolitiken än den Socialdemokraterna och dess stödpartier föreslår.

Kristdemokraternas budgetalternativ tar sikte på att långsiktigt förbättra Sveriges tillväxtförutsättningar genom strukturella reformer för minskad ohälsa, förbättrad lönebildning och strategiska skattesänkningar på arbete och sparande. Därtill bör infrastrukturen och de långsiktiga förutsättningarna för ett ökat bostadsbyggande kraftigt förbättras. Därigenom skapas förutsättningar för att sysselsättningen skall kunna öka i en sådan utsträckning att välfärden tryggas för alla.

Det handlar bl.a. om arbetsmarknaden, som måste göras mer flexibel och där de rekordhög sjuktalen måste mötas med en kraftigt förbättrad rehabilitering, förebyggande åtgärder och en förbättrad arbetsmiljö. Det handlar om skatterna på arbete och företagande som måste sänkas och på sikt anpassas till omvärldens lägre skattetryck. Det handlar om det svenska konkurrenstrycket som måste förbättras. Vidare måste den offentliga sektorn förnyas för att bättre möta konsumenternas/brukarnas behov och bättre tillvarata personalens kompetens och idéer. Dessutom måste valfriheten inom familjepolitiken öka, rättsväsendet återupprättas, pensionärernas ekonomiska situation stärkas och infrastrukturen förbättras. Kristdemokraternas ekonomiska politik sammanfattas i motion 2003/04:Fi241.

Målet med våra reformer på dessa områden är att skapa förutsättningar för en uthållig tillväxt på åtminstone 3 % per år över en konjunkturcykel, där sysselsättningen kan öka utan att inflationen tar fart, där den enskildes valfrihet, personliga ansvar och välfärd kan öka utan politisk detaljstyrning, där den offentliga sektorn kan vitaliseras och möta ökande behov utan att jagas av krympande skattebaser, och där statens finanser blir mindre konjunkturkänsliga. Den "utveckling" som pågår under socialdemokratiskt styre är den omvända: Sysselsättningen minskar, tillväxten väntas bli lägre än i omvärlden, statsskulden ökar, detaljstyrningen ökar och i stora delar av kommunsektorn erbjuds sämre vård och omsorg till högre skatt.

Riksdagsmajoriteten – bestående av socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister – har den 19 november genom ett beslut om ramar för de olika utgiftsområdena i statsbudgeten samt beräkningen av statens inkomster ställt sig bakom en annan inriktning av politiken. Därför redovisar vi i detta särskilda yttrande – i stället för i en reservation – den del av vår politik som rör utgiftsområde 18 och som vi skulle ha yrkat bifall till om Kristdemokraternas förslag till ram hade vunnit riksdagens bifall i den första beslutsomgången om statsbudgeten.

21:1 Bostadsbidrag

Den familjefientlighet som kommit att känneteckna bostadsbidragen sedan reformeringen av dem 1997 måste nu tvättas bort. Med de kraftiga minskningar av bostadsbidragen som i första hand barnfamiljerna har fått vidkännas torde det bostadspolitiska målet att hushåll med barn skall kunna efterfråga en bostad där varje barn har ett eget rum vara mycket avlägset. Reglernas utformning leder snarast till att ytterligare ett steg tas mot en uttalat familjefientlig politik. Bostadsbidragen måste därför ses över i grunden i syfte att skapa ett fördelningspolitiskt bättre och rättvisare regelverk.

Bristerna i dagens bostadsbidragssystem är emellertid så allvarliga att åtgärder omedelbart måste vidtas i avvaktan på att den förordade översynen skyndsamt genomförs. Redan fr.o.m. nästa år bör därför en rad förändringar i reglerna för bostadsbidragen göras för att stärka bostadsbidragen som ett viktigt fördelnings- och familjepolitiskt instrument. De regeländringar som enligt min mening i första hand bör genomföras är följande:

- Halvårsvisa avstämningar av bostadsbidragen mot inkomsten införs.
- Det särskilda bidraget höjs med 100 kr per barn.
- Den samlade familjeinkomsten läggs till grund för bostadsbidraget.

De förbättringar i bostadsbidragen jag nu föreslår bör finansieras genom de 450 miljoner kronor vi kristdemokrater tillför bostadsbidragsanslaget utöver vad regeringen föreslagit.

31:1 Boverket

Kristdemokraterna anser att det ansträngda ekonomiska läget nödvändiggör vissa besparingar inom den statliga administrationen. För Boverket innebär detta att en begränsad minskning av anslaget med 8 miljoner kronor bör vara möjlig att genomföra år 2004.

31:2 Räntebidrag m.m.

Jag anser att systemet med räntebidrag till bostadsbyggandet har spelat ut sin roll. I en reservation till detta betänkande redogörs för Kristdemokraternas syn på hur systemet skall avvecklas. Detta blir möjligt bl.a. genom en avveckling av den statliga fastighetsskatten. Byggnad av flerbostadshus utan subventioner bör vidare underlättas genom att en permanent skattereduktion införs. Effekten av en sådan reduktion motsvarar en halvering av byggmom-

sen. Inga nya räntebidrag bör beviljas från år 2004. Därigenom blir det möjligt att uppnå en besparing på räntebidragsanslaget på 169 miljoner kronor under året.

31:9 Lantmäteriverket

All offentlig administration måste enligt min mening ständigt ses över med avseende på hur den bedrivs och hur dess uppgifter förändras över tiden. Inte minst gäller det i situationer där det ekonomiska läget är ansträngt. Även om Lantmäteriverket under senare år genomgått betydande förändringar finns det nu utrymme för att ytterligare effektivisera verksamheten. Lantmäteriverket verkar på en marknad som är unik för ett statligt verk och har stora möjligheter att öka den avgiftsfinansierade delen. Anslaget till Lantmäteriverket bör därför kunna minskas med 23 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag.

31:10 Bidrag till bostadsinvesteringar som främjar ekologisk hållbarhet

Kristdemokraterna anser att detta anslag helt kan avvecklas. Anslaget användes från början till att finansiera en bidragsform som upphörde år 2002. I dag bekostar anslaget helt andra verksamheter. Det används dels till Byggbkostnadsforum vid Boverket, dels till de s.k. pilotprojekt som får bidrag enligt oklara regler. Kristdemokraterna anser att Byggbkostnadsforum bör avvecklas och att kostnaderna i samband med detta bör finansieras genom Boverkets förvaltningsanslag. Konkurrensverket bör samtidigt få ett tydligare uppdrag av regeringen att ägna byggbkostnadsfrågorna större uppmärksamhet.

31:11 Investeringsbidrag för nybyggnad av hyresbostäder

Vi kristdemokrater har motsatt oss införandet av detta bidragssystem. Vårt motiv för detta framgår av en reservation till detta betänkande. Det behövs helt andra åtgärder än tillfälliga och krångliga subventioner för att komma till rätta med lönsamhetsproblemen på bostadsmarknaden. Som jag tidigare framhållit handlar det bl.a. om en avveckling av fastighetsskatten och en permanent skattereduktion vid byggande av flerbostadshus. Kristdemokraterna föreslår ytterligare ett antal åtgärder för att öka byggandet av hyresbostäder, bl.a. en friare reglering av hyressättningen vid nybyggnation och åtgärder för ökad konkurrens.

En avveckling av investeringsbidragen för hyresbostäder skulle redan nästa budgetår medföra en besparing på 300 miljoner kronor.

31:12 Statens bostadsnämnd och

31:13 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag

Omläggningen av bostadspolitikens tillsammans med den demografiska utvecklingen och samhällsekonomiska strukturförändringar har skapat en situation där läget för många kommunala och privata bostadsbolag är ohållbart.

Vakanserna kommer på många orter av allt att döma att fortsätta att växa. Många av dessa bolag finns i mindre kommuner som ofta redan är ekonomiskt ansträngda. Problemet blir därför ett nationellt politiskt problem.

Staten måste ta ansvar för att befolkningsminskning i kombination med struktur- och regelförändringar medför kostnadskonsekvenser som kommunerna och bostadsföretagen inte kunnat förutse. Detta bör framför allt ske genom generella åtgärder som i så liten grad som möjligt inskränker den kommunala självstyrelsen. De insatser staten gör måste stimulera till kommunalt ledarskap. Stödet från staten måste vara förutsägbart och långsiktigt.

Kristdemokraterna har motsatt sig inrättandet av den nya myndighet, Statens bostadsnämnd, som har till uppgift att ge stöd till omstrukturering av kommunala bostadsföretag liksom att inriktningen av stödet uteslutande riktar sig mot kommunala bostadsföretag. Vi har i stället efterlyst ett stödsystem där staten underlättar kommunernas möjligheter att bära sitt bostadspolitiska ansvar, men där det överläts åt kommunerna att själva i högre grad få avgöra hur, samtidigt som privata värdar inte skall missgynnas.

Regeringens stödmodell förstärker den statliga styrningen av den kommunala bostadspolitiken genom de medel som anvisas till den nya myndigheten Statens bostadsnämnd och till statliga bolag med uppgift att äga och förvalta tidigare kommunala bostadsföretag och fastigheter. Därför bör anslagen 31:12 Statens bostadsnämnd och 31:13 Omstrukturering av kommunala bostadsbolag avvecklas. Kristdemokraterna föreslår att det i stället inom utgiftsområde 18 inrättas ett nytt generellt anslag, Stöd till bostadsföretag i kommuner med bostadsöverskott.

Kristdemokraterna förordar ett stödsystem som står i bättre överensstämmelse med det kommunala självstyret, som är öppet för alla fastighetsägare i vissa kommuner och som administreras av Boverket. Med det system Kristdemokraterna föreslår minskar konkurrenssnedvridningen som bl.a. Fastighetsägarna och Svenskt Näringsliv kritiserat hos regeringens stöd som enbart är riktat mot allmännyttan. Fastighetsägarna har också anmält det av regeringen införda stödet till EU-kommissionen.

Kristdemokraterna anser att det nya stödsystemet bör finansieras med ett nytt anslag, Stöd till bostadsföretag i kommuner med bostadsöverskott. Anslaget bör tillföras motsvarande belopp – 152,5 miljoner kronor – som regeringen föreslår för anslag 31:13.

32:1 Länsstyrelserna

Enligt min mening finns det utrymme för en besparing på anslaget till länsstyrelsernas verksamhet på 10 miljoner kronor.

Nytt anslag: Investeringsstöd för byggande av studentbostäder

Jag har i en reservation till detta betänkande redogjort för Kristdemokraternas förslag om ett nytt investeringsstöd för byggande av studentbostäder som skall utgå enligt enkla och förutsägbara regler. Detta stöd för studentbostäder bör beviljas parallellt med den halvering av byggmomsen som Kristdemokra-

terna föreslår. Sammantaget kommer detta att ge en större stimulans av studentbostäderna än det stöd som kan utgå enligt den nyligen införda tillfälliga investeringsstimulansen. I vårt budgetförslag för år 2004 har vi avsatt 30 miljoner kronor för stödet.

4. Anslagsfördelningen inom utgiftsområde 18 budgetåret 2004

(c)

Rigmor Stenmark (c) anför:

Inledning

Centerpartiet har lagt fram ett sammanhållet budgetförslag som syftar till att skapa goda förutsättningar för Sveriges alla invånare oavsett om de bor – i stora städer, på mindre orter eller i glesbygd. Våra förslag avser att ge kvinnor såväl som män, unga såväl som gamla bättre möjligheter att forma ett variationsrikt samhälle. Variation och mångfald gör samhället starkt och ger individen bäst tillfredsställelse. Bostadspolitiken har därvid en central roll. Den fysiska planeringen är grundläggande för att nå dessa mål.

I Centerpartiets kommittémotion 2003/04:Bo275 avseende anslagsfördelningen inom utgiftsområde 18 budgetåret 2004 läggs ett förslag fram om medelstilldelning som innebär både besparingar och ett ökat anslag. Besparingarna avser framför allt neddragningar på administration och stödformer som i dag har en olämplig inriktning. Vidare medför Centerpartiets förslag inom andra utgiftsområden att belastningen på stödformer under utgiftsområde 18 minskar. Det gäller bl.a. åtgärder för att förbättra barnfamiljernas ekonomi, vilka innebär en minskad belastning på bostadsbidragen.

Riksdagens majoritet bestående av Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet har i budgetprocessens första steg fattat beslut om ramar för de olika utgiftsområdena som avviker från dem som Centerpartiet föreslagit. Då riksdagens majoritet har valt en annan inriktning av politiken än den vi förordar deltar jag inte i det nu aktuella beslutet om anslagsfördelning inom utgiftsområde 18. Jag redovisar emellertid nedan kortfattat inriktningen på vårt motionsförslag om anslagsfördelningen inom utgiftsområdet. På följande punkter bör anslagsfördelningen ske med andra utgångspunkter än vad regeringen föreslagit.

21:1 Bostadsbidrag

Regeringens förslag om att höja det s.k. förlåtandeintervallet från 200 kr till 1 200 kr bör avvisas. Att höja gränsen är i praktiken ett lotteri där vissa vinner och andra förlorar beroende på slumpmässiga variationer. Att ett sådant system måste betecknas som otillständigt är närmast en underdrift. För dem som uppbär bostadsbidrag, dvs. barnfamiljer och ungdomar med låga inkomster, är ett inkomstbortfall på upp till 1 200 kr en avsevärd ekonomisk belastning.

Behovet av bostadsbidrag är naturligtvis helt beroende av vilka inkomster som hushållen disponerar. Det är mot den bakgrunden Centerpartiet har före-

slagit förbättringar i delar av stödsystemen och sänkt skatt för låg- och medelinkomsttagare. I dag uppbär många av de familjer som berörs av dessa åtgärder bostadsbidrag. Den inkomstförbättring som detta ger innebär att behovet av bostadsbidrag minskar. Denna minskning kan beräknas uppgå till 900 miljoner kronor. Därutöver bör en engångsvis indragning om 400 miljoner kronor göras av det anslagssparande som finns på bostadsbidragsanslaget. Anslaget kan därför minskas med sammanlagt 1 300 miljoner kronor för budgetåret 2004.

31:1 Boverket

Regeringen har följt upp Byggekostnadsdelegationens arbete genom att, för en tidsbegränsad period, inrätta Byggekostnadsforum vid Boverket. Problemet med höga byggkostnader är emellertid alltför omfattande för att kunna hanteras på detta sätt. Eftersom de höga byggkostnaderna till stor del beror på dålig konkurrens inom byggbranschen bör i stället Konkurrensverket ges i uppdrag att följa upp Byggekostnadsdelegationens arbete. Anslaget för Boverket kan därför minskas med 5 miljoner kronor.

31:4 Räntebidrag

Den ursprungliga avsikten med 1993 års räntebidragssystem var att det på sikt skulle leda fram till en avveckling av de generella statliga bostadssubventionerna. Jag anser att det nu är dags att fatta ett beslut om att inleda avvecklingen. Inga nya beslut om räntebidrag bör fattas efter den 1 januari 2004. Jag bedömer att en sådan omläggning innebär att anslaget för räntebidrag under 2004 kan minskas med drygt 23 miljoner kronor. På sikt kommer besparingarna att bli avsevärt större. Det bör emellertid understrykas att avvecklingen av räntebidragen bör ske samtidigt som fastighetsskatten för hyreshus avvecklas och åtgärder för att reducera byggmomsen vidtas.

31:5 Bidrag till Fonden för fukt- och mögelskador

I många bostadsområden syns i dag tecken på sämre hälsa. Skadliga ämnen som fortfarande återfinns i byggmaterial, dålig luft, bristfälliga ventilationsmöjligheter m.m. bidrar till ökningen av allergier och överkänslighet. Ett betydande hälsoproblem beror på fukt och mögel i bostäder. För att fler småhusägare skall kunna erhålla stöd för att åtgärda fukt- och mögelskador i sina bostäder bör anslaget 31:5 Bidrag till Fonden för fukt- och mögelskador höjas med 10 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag.

31:10 Bidrag till bostadsinvesteringar som främjar ekologisk hållbarhet

Den ursprungliga användningen av detta anslag – investeringsbidraget för ekologisk hållbarhet – upphörde år 2002. I dag används bidraget bl.a. till att finansiera de s.k. pilotprojekt som Byggekostnadsforum fördelar bidrag till på oklara grunder. Jag har, som framgått ovan, föreslagit att Konkurrensverket

helt övertar uppgiften att bevaka byggkostnadernas utveckling. Med denna utgångspunkt behövs inte detta anslag.

31:11 Investeringsbidrag för nybyggnad av hyresbostäder

Investeringsbidragen påverkar inte de grundläggande orsakerna till dagens svårigheter att producera hyresbostäder på vissa orter. Det behövs helt andra åtgärder för att åstadkomma en bostadsmarknad i balans. De förslag som Centerpartiet lagt fram i andra motioner om bl.a. sänkta skatter, förenklad planprocess och en flexiblere användning av bruksvärdeessystemet utgör exempel på sådana åtgärder. Bidragsformen kan avvecklas och för nästa budgetår bör endast medel för redan beviljade bidrag anslås.

31:12 Statens bostadsnämnd och

31:13 Omstrukturering av kommunala bostadsbolag

Centerpartiet har tidigare motsatt sig ett införande av Statens bostadsnämnd och anser att denna myndighet bör avvecklas. Myndighetens uppgift är att administrera stödet för omstrukturering av kommunala bostadsbolag. Jag anser att detta stöd skall ges en annan inriktning med en betydligt mindre statlig styrning och en högre grad av kommunalt självbestämmande. Samtidigt är det viktigt att framhålla att statliga stöd inte kan lösa de i grunden strukturella problemen. För kommuner med en väldigt ansträngd ekonomi kan omstruktureringar dock vara svåra att genomföra helt utan statlig hjälp. Därför är det viktigt att staten som en sista utväg kan ställa ut kreditgarantier i samband med obeståndshantering. Anslaget för Statens bostadsnämnd bör avvecklas helt, och anslaget 31:13 bör minskas med 122,5 miljoner kronor.

32:1 Länsstyrelserna m.m.

Regeringens förslag innebär att länsstyrelsernas administration tillåts växa på ett omotiverat sätt. Jag anser att en mer rationellt utformad administration innebär att anslaget för länsstyrelserna kan minskas med 146 miljoner kronor i förhållande till vad regeringen föreslagit.

34:2 Statens institut för ekologisk hållbarhet

Statens institut för ekologisk hållbarhet har haft uppgifter som är kopplade till arbetet med de lokala investeringsprogrammen. När detta stöd nu avvecklats finns heller inget behov av myndigheten. Anslaget bör därför avvecklas redan fr.o.m. budgetåret 2004. Eventuella avvecklingskostnader bör täckas genom det anslagssparande som finns.

5. Styrningen av medel för marksanering (kd)

Göran Hägglund (kd) anför:

Som en direkt följd av tidigare industriell verksamhet har vi i dag ett stort antal sjöar, vikar, öar och markområden som är mer eller mindre starkt förorenade. Det rör sig bl.a. om så farliga miljögifter som PCB, kvicksilver och kadmium. Så länge dessa nedsmutsade områden inte saneras tjänar de som källor för miljögifternas spridning till omgivningen. För att kunna uppfylla miljökvalitetsmålet Giftfri miljö är det nödvändigt att dessa giftkällor elimineras. Det förutsätter att de förorenade områdena genomgår en grundlig sanering. Enligt Miljömålsrådets årsrapport Miljömålen – När vi delmålen? är Giftfri miljö ett av de miljökvalitetsmål som det i dagsläget bedöms vara svårast att kunna uppfylla. Det är därför minst sagt nedslående att anslaget till sanering och återställning av förorenade områden på förslag av regeringen i vårpropositionen för 2003 har sänkts kraftigt. Lösningen är naturligtvis inte minskade anslag, utan en förutsättning för att saneringsarbetet skall kunna bedrivas med full kraft är att ytterligare medel tillförs. Enligt nyligen presenterade uppgifter från Naturvårdsverket innebär nuvarande takt i saneringsarbetet att det kan ta närmare 100 år innan i dag kända förorenade områden är sanerade. Vi Kristdemokrater har därför föreslagit att det fr.o.m. 2004 skall anvisas ytterligare 150 miljoner kronor för verksamheten. Det innebär dock inte att vi vill att användningen av medlen prioriteras på något annat sätt än i dag. Vilka objekt som skall få stöd bör sålunda även fortsättningsvis avgöras utifrån vilken risk ett område utgör ur miljösynpunkt. Samtidigt skulle naturligtvis en ökad satsning på sanering frigöra mark i snabbare takt för bl.a. bostadsbyggande. Ett genomförande av vårt förslag skulle därför vara positivt också för bostadsbyggandet.

6. Investeringsstimulans genom skattekreditering (c)

Rigmor Stenmark (c) anför:

Centerpartiet motsatte sig införandet av systemet med investeringsstimulans genom skattekreditering. Vi anser fortfarande att detta system givits en mycket olycklig utformning. Ett betydligt bättre sätt att sänka bygg- och boendekostnaderna vore att genomföra en sänkning av momssatsen för byggande och fastighetsförvaltning. Tyvärr anses EG-rättens mervärdesskattedirektiv i dagsläget förhindra en sådan åtgärd. Centerpartiet har därför i en motion begärt att regeringen inom EU skall verka för en regeländring så att en särskild skattenivå för byggande och förvaltning blir tillåten. Detta förslag bereds inom skatteutskottet.

7. Kreditgarantier för lån till kommunala bostadsföretag (fp)

Nina Lundström (fp) och Lars Tysklind (fp) anför:

Som framgår av vårt särskilda yttrande om anslagsfördelningen inom utgiftsområde 18 budgetåret 2004 motsätter vi oss den nuvarande ordningen för stöd

till omstrukturering av kommunala bostadsföretag. Denna verksamhet innebär en särbehandling av kommunala bostadsföretag som inte är förenlig med den bostadspolitiska inriktning som Folkpartiet förordar. Statens bostadsnämnd som hanterar stödverksamheten bör därför avvecklas. Vi anser att en översyn av alla statliga åtaganden gentemot kommunala bostadsbolag och kommuner med bostadsöverskott bör komma till stånd. Målsättningen bör bl.a. vara att den typ av kreditgarantier som endast är inriktad mot de kommunala bostadsföretagen skall kunna avvecklas.

8. Kreditgarantier för lån till kommunala bostadsföretag (kd)

Göran Hägglund (kd) anför:

Kristdemokraterna har lagt fram förslag om ett nytt system för stöd till bostadsföretag i kommuner med bostadsöverskott. Detta system är avsett att ersätta det nuvarande systemet för omstrukturering av kommunala bostadsbolag som vi anser har fått en olämplig inriktning. I Kristdemokraternas förslag ingår som en del möjligheten att erhålla statliga kreditgarantier i vissa fall, framlagd i motion 2003/04:Bo291 (kd) yrkande 4. Vi har i detta betänkande dock inte yrkat bifall till förslaget i denna del under förslagspunkt 18. Skälet är att grunden för vårt förslag, dvs. införandet av ett alternativt stödsystem riktat till kommuner med bostadsöverskott, redan avstyrkts av utskottet vid ställningstagandet till anslagsfördelningen inom utgiftsområde 18 (förslagspunkt 1).

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2003/04:1

I propositionen volym 10 föreslås att riksdagen

1. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1993:737) om bostadsbidrag (avsnitten 2.1 och 6.1),
2. godkänner de finansieringsprinciper för lantmäteriverksamheten som regeringen förordar (avsnitt 4.6.2),
3. bemyndigar regeringen att under 2004 ställa ut kreditgarantier till ny- och ombyggnad av bostäder intill ett belopp på högst 10 000 000 000 kronor inklusive tidigare gjorda åtaganden (avsnitt 4.8.4),
4. bemyndigar regeringen att under 2004 ställa ut kreditgarantier för bostadsföretag i samband med obeståndshantering intill ett belopp på högst 500 000 000 kronor inklusive tidigare gjorda åtaganden (avsnitt 4.8.4),
5. bemyndigar regeringen att under 2004 ställa ut kreditgarantier för lån till kommunala bostadsföretag intill ett belopp på 3 000 000 000 kronor inklusive tidigare gjorda åtaganden (avsnitt 4.8.4),
6. bemyndigar regeringen att under 2004 ställa ut kreditgarantier för lån som kooperativa hyresrättsföreningar tar upp för nybyggnad eller förvärv av fastigheter för ombildning till kooperativ hyresrätt intill ett belopp på högst 1 000 000 000 kronor inklusive tidigare gjorda åtaganden (avsnitt 4.8.4),
7. bemyndigar regeringen att besluta om en rörlig kredit på konto i Riksgäldskontoret intill ett belopp om 5 000 000 kronor för förvärv och innehav av fastigheter för vilka statliga kreditgarantier utfärdats (avsnitt 4.8.4),
8. godkänner vad regeringen förordat i fråga om ändrad inriktning för statliga kreditgarantier vid ny- och ombyggnad av bostäder (avsnitt 4.8.4),
9. bemyndigar regeringen att under 2004 för ramanslaget 31:11 Investeringsbidrag för nybyggnad av hyresbostäder ingå åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utbetalningar på högst 800 000 000 kronor under 2005 och på högst 900 000 000 kronor 2006 och senare (avsnitt 4.8.11),
10. bemyndigar regeringen att under 2004 för ramanslaget 31:13 Omstrukturering av kommunala bostadsbolag göra åtaganden som inklusive tidigare

gjorda åtaganden medför utgifter på högst 150 000 000 kronor efter 2004 (avsnitt 4.8.13),

11. för budgetåret 2004 anvisar anslagen under utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande enligt följande uppställning:

Belopp i 1 000-tal kronor

Anslag	Anslagstyp	Regeringens förslag
21:1 Bostadsbidrag	Ramanslag	3 497 000
31:1 Boverket	Ramanslag	151 823
31:2 Räntebidrag m.m.	Ramanslag	1 621 000
31:3 Statens bostadskreditnämnd: Förvaltningskostnader	Ramanslag	14 825
31:3 Statens bostadskreditnämnd: Garantiverksamhet	Ramanslag	100 000
31:5 Bidrag till fonden för fukt- och mögelskador	Ramanslag	38 000
31:6 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder	Ramanslag	33 000
31:7 Statens geotekniska institut	Ramanslag	29 482
31:8 Lantmäteriverket	Ramanslag	339 812
31:9 Statens va-nämnd	Ramanslag	6 737
31:10 Bidrag till bostadsinvesteringar som främjar ekologisk hållbarhet	Ramanslag	25 000
31:11 Investeringsbidrag för nybyggnad av hyresbostäder	Ramanslag	600 000
31:12 Statens bostadsnämnd	Ramanslag	7 919
31:13 Omstrukturering av kommunala bostadsbolag	Ramanslag	152 500
32:1 Länsstyrelserna m.m.	Ramanslag	2 138 467
32:2 Kommunala samverkansorgan m.m.	Obetecknat anslag	34 897
34:2 Statens institut för ekologisk hållbarhet	Ramanslag	7 568
Summa		8 798 030

Motioner från allmänna motionstiden

2003/04:Bo205 av Helena Zakariasén (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ytterligare undantag i lagen om bostadsbidrag vad gäller minderåriga barns förmögenheter och beräkningsunderlag.

2003/04:Bo208 av Annelie Enochson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det bör inrättas ett specifikt departement för att handlägga ärenden som rör bostadspolitiken, samhällsbyggandet och den övergripande fysiska planeringen.

2003/04:Bo209 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att i stället för att riva hyreshus överväga möjligheten att omvandla dessa till fängelser.

2003/04:Bo210 av Rigmor Stenmark (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om projekt för att komma till rätta med ungdomars avsaknad av bostad och arbete.

2003/04:Bo212 av Annelie Enochson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ett barns arv inte skall beaktas vid beräkning av rätt till socialbidrag och bostadsbidrag.

2003/04:Bo226 av Annelie Enochson (kd):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kommunerna skall ta sitt ansvar för att tillhandahålla billig mark för studentbostäder.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att möjliggöra för mobila studentbostäder.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förbättra konkurrensbevakningen av byggsektorn.

2003/04:Bo230 av Owe Hellberg m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förstärka och precisera de bostadspolitiska målen för bostadsbidragen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inte ersätta bostadsbidragen med ett generellt familjepolitiskt stöd.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett reformerat bostadsbidrag.

2003/04:Bo235 av Owe Hellberg m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om mål för bostadsproduktionen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om villkoren för nyproduktion av hyresrätter.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om studentbostäder.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om marksanering.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om villkoren för ombyggnation av flerfamiljshus.

2003/04:Bo236 av Nina Lundström m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om valfrihet i boendet.

2003/04:Bo239 av Raimo Pärssinen (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en översyn görs för att skapa utjämning mellan tillväxtområden och övriga områden, mellan stad och land, vid finansiering av boendet.

2003/04:Bo242 av Kenneth G Forslund (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att vända konkurrensen rätt inom bostadssektorn.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att starta ett samarbete mellan staten, kommunerna, Hyresgästföreningen och byggföretag för att arbeta fram en Sverigebostad.

2003/04:Bo247 av Hillevi Larsson och Martin Nilsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att stöd till universitets- och högskoleutbyggnad i fortsättningen knyts till ett krav på berörd kommun att jämsides ordna bostäder till studenterna.

2003/04:Bo249 av Göran Hägglund m.fl. (kd):

1. Riksdagen begär att regeringen tillsätter en utredning i syfte att ta fram ett fördelningspolitiskt bättre fungerande regelverk för bostadsbidragen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om halvårsvisa avstämningsperioder för bostadsbidragen.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en höjning av bostadsbidraget med 100 kr per barn till berättigade hushåll.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en gemensam inkomstgräns på 117 000 kr innan bostadsbidraget reduceras.
5. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring av reglerna för beräkning av den bidragsgrundande inkomsten för bostadsbidrag där fiktiva inkomster eller låsta tillgångar inte bör ingå.

2003/04:Bo253 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om bostadspolitiska jämförelser med Europa.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om konkurrens på byggmarknaden.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en utvärdering av försäljningen av det statliga markinnehavet.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att försäljning av statlig mark inte snedvrider konkurrensen.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om studenters bostadssituation.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att staten bör erbjuda mark för byggande av studentbostäder.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Konkurrensverket särskilt måste följa upp konkurrensen om byggmaterial.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Konkurrensverket bör få i uppgift att verka för att fler utländska aktörer kommer in på den svenska byggmarknaden.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om investeringsstöd genom kreditering av skattekonto.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om bostadsbidragets marginaleffekter.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om valfrihet i boendet.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om samhällsbyggnad för ökad valfrihet.
21. Riksdagen beslutar avveckla investeringsbidraget för byggande av hyresbostäder.

22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda statens roll inom finansieringssystemen för bostadsbyggande.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda räntebidragets framtida utformning.
24. Riksdagen anvisar anslagen inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande enligt uppställning (tusental kronor):

Anslag	Regeringens förslag	Anslagsförändringar
21:1 Bostadsbidrag	3 497 000	-100 000
31:1 Boverket	151 823	-20 000
31:2 Räntebidrag m.m.	1 621 000	-100 000
31:3 Statens bostadskreditnämnd/ Förvaltningsanslag	14 825	-2 000
31:6 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder	33 000	-10 000
31:10 Bidrag till investeringar som främjar ekologisk hållbarhet	25 000	-25 000
31:11 Investeringsbidrag för nybyggnad av hyresbostäder	600 000	-200 000
31:12 Statens bostadsnämnd	7 919	-4 000
31:13 Omstrukturering av kommunala bostadsbolag	152 500	-127 000
32:1 Länsstyrelserna	2 138 467	-100 000
Summa för utgiftsområdet	8 798 030	-688 000

2003/04:Bo257 av Marietta de Pourbaix-Lundin m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om bostadspolitikens inriktning.
2. Riksdagen beslutar att bostadsbidrag skall utgå enbart till barnfamiljer.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om subventioner för bostadsproduktion.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av infrastrukturella satsningar för att möjliggöra bostadsbyggande.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att främja konkurrensen inom bygg- och byggmaterielsektorn.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om offentliga fastighetsföretag.

2003/04:Bo261 av Dan Kihlström m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att boendeintegration skall underlättas genom att bostadspoliti-

ken inriktas mot att skapa likvärdiga förutsättningar för byggande och ägande av bostäder i alla olika upplåtelseformer och storlekar.

2003/04:Bo263 av Rigmor Stenmark m.fl. (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om allmänna principer för en långsiktigt hållbar bostadspolitik.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av bostadspolitiken i syfte att minska boendekostnaderna.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att föra över uppgiften att följa upp Byggbkostnadsdelegationens arbete från Boverket till Konkurrensverket.
8. Riksdagen begär att regeringen låter utreda frågan om hur den svenska bostadsmarknaden kan reformeras i en mer marknadsekonomisk inriktning.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om omstrukturering av kommunala bostadsbolag.
11. Riksdagen beslutar att avskaffa Statens bostadsnämnd.
12. Riksdagen begär att regeringen förhandlar med de kommuner som får nya högskoleplatser om den studentsociala situationen.
13. Riksdagen begär att regeringen förhandlar med kommuner med redan befintliga högskoleplatser om den studentsociala situationen.
14. Riksdagen beslutar att permanenta investeringsbidraget för anordnande av bostäder för studenter.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att avskaffa investeringsbidraget för nybyggnation av hyresbostäder.
17. Riksdagen beslutar att avslå regeringens förslag om ändring i lagen (1993:737) om bostadsbidrag.
19. Riksdagen begär att regeringen låter utreda frågan om hur neutralitet och mångfald i den svenska bostadspolitiken kan uppnås.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av mångfald i svensk bostadspolitik för ökad valmöjlighet.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av mångfald i svensk bostadspolitik för att motverka segregation.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en flexibel arbetsmarknad bl.a. i syfte att minska trycket på överhettade bostadsmarknader.

27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om en översyn av statligt markinnehav för att säkerställa ett rationellt förfarande bl.a. i syfte att underlätta nybyggnation.

2003/04:Bo265 av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd, fp, c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om utvecklingen av en digital Sverigekarta och en ökad satsning på geografisk informationsteknik.

2003/04:Bo271 av Tommy Ternemar (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att kreditgarantierna för bostadsbyggandet i landsbygden blir bättre.

2003/04:Bo275 av Rigmor Stenmark m.fl. (c):

Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande enligt följande uppställning:

Anslag (tkr)	Regeringens förslag	Anslagsförändringar
21:1 Bostadsbidrag, ramanslag	3 497 000	-1 300 000
31:1 Boverket, ramanslag	151 823	-5 000
31:2 Räntebidrag m.m.	1 621 000	-23 013
31:5 Bidrag till Fonden för fukt- och mögelskador, ramanslag	38 000	10 000
31:10 Bidrag till bostadsinvesteringar som främjar ekologisk hållbarhet	25 000	-25 000
31:11 Investeringsbidrag för nybyggnad av hyresbostäder	600 000	-500 000
31:12 Statens bostadsnämnd	7 919	-7 919
31:13 Omstrukturering av kommunala bostadsbolag	152 500	-122 500
32:1 Länsstyrelserna m.m.	2 138 467	-182 000
34:2 Statens institut för ekologisk hållbarhet, ramanslag	7 568	-7 568
Summa för utgiftsområdet	8 798 030	-2 163 000

2003/04:Bo281 av Lennart Klockare och Birgitta Ahlqvist (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om bostadsbidrag till barnfamiljer.

2003/04:Bo283 av Marietta de Pourbaix-Lundin m.fl. (m):

1. Riksdagen anvisar i enlighet med vad som anføres i motionen till anslag 21:1 Bostadsbidrag för budgetåret 2004 3 297 000 000 kr.

2. Riksdagen anvisar i enlighet med vad som anförs i motionen till anslag 31:1 Boverket för budgetåret 2004 125 923 000 kr.
3. Riksdagen begär att regeringen återkommer till riksdagen med förslag om avveckling av räntebidragen i enlighet med vad som anförs i motionen.
4. Riksdagen avslår regeringens förslag om att bemyndiga regeringen att under 2004 ställa ut kreditgarantier för lån till kommunala bostadsföretag intill ett belopp av 3 000 000 000 kr inklusive tidigare åtaganden.
5. Riksdagen avslår regeringens förslag om att bemyndiga regeringen att under 2004 ställa ut kreditgarantier för lån till kooperativa hyresrättsföreningar intill ett belopp av 1 000 000 000 kr inklusive tidigare åtaganden.
6. Riksdagen avslår regeringens förslag om en rörlig kredit hos Riksgäldskontoret om 5 000 000 kr för att Statens bostadskreditnämnd skall kunna förvärva fastigheter.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att behovet av statlig kreditgarantigivning utreds.
8. Riksdagen avslår regeringens förslag om att Statens bostadskreditnämnd skall kunna avtala om kreditgarantier på civilrättslig grund.
9. Riksdagen anvisar i enlighet med vad som anförs i motionen till anslag 31:5 Bidrag till Fonden för fukt- och mögelskador för budgetåret 2004 18 000 000 kr.
10. Riksdagen anvisar i enlighet med vad som anförs i motionen till anslag 31:6 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder för budgetåret 2004 1 000 000 kr.
11. Riksdagen anvisar i enlighet med vad som anförs i motionen till anslag 31:8 Lantmäteriverket för budgetåret 2004 329 812 000 kr.
12. Riksdagen anvisar i enlighet med vad som anförs i motionen till anslag 31:10 Bidrag till bostadsinvesteringar som främjar ekologisk hållbarhet för budgetåret 2004 0 kr.
13. Riksdagen anvisar i enlighet med vad som anförs i motionen till anslag 31:11 Investeringsbidrag för nybyggnad av hyresbostäder för budgetåret 2004 300 000 000 kr.
14. Riksdagen anvisar i enlighet med vad som anförs i motionen till anslag 31:12 Statens bostadsnämnd för budgetåret 2004 3 960 000 kr.
15. Riksdagen anvisar i enlighet med vad som anförs i motionen till anslag 31:13 Omstrukturering av kommunala bostadsbolag för budgetåret 2004 0 kr.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om nyckeltal för verksamheten hos länsstyrelserna.
17. Riksdagen anvisar i enlighet med vad som anförs i motionen till anslag 32:1 Länsstyrelserna m.m. för budgetåret 2004 2 088 467 000 kr.

18. Riksdagen anvisar i enlighet med vad som anförs i motionen till anslag 34:2 Statens institut för ekologisk hållbarhet för budgetåret 2004 3 784 000 kr.

2003/04:Bo284 av Christer Adelsbo m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kooperativa hyresrättsföreningars behov av statlig kreditgaranti.

2003/04:Bo286 av Ronny Olander m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om behovet av att införa ett bättre fungerande system för bostadsfinansiering.

2003/04:Bo289 av Johan Löfstrand och Berndt Sköldestig (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om behovet av översyn av äldre studerandes villkor.

2003/04:Bo297 av Göran Hägglund m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om bostadspolitikens inriktning.
2. Riksdagen avslår regeringens hemställan om att under 2004 bemyndigas ställa ut kreditgarantier för lån till kommunala bostadsföretag intill ett belopp på 3 000 000 000 kr inklusive tidigare gjorda åtaganden.
3. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2004 ställa ut kreditgarantier för lån till bostadsföretag i kommuner med bostadsöverskott intill ett belopp på 3 000 000 000 kr inklusive tidigare gjorda åtaganden.
4. Riksdagen avslår regeringens hemställan om att för anslaget 31:11 Investeringsbidrag för nybyggnad av hyresbostäder ingå åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 1 700 000 000 kr under perioden 2005–2006.
5. Riksdagen avslår regeringens hemställan om att under 2004 för anslaget 31:13 Omstrukturering av kommunala bostadsbolag bemyndigas ingå åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 150 000 000 kr efter 2004.
6. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2004 för det av Kristdemokraterna föreslagna anslaget Stöd till bostadsföretag i kommuner med bostadsöverskott ingå åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 150 000 000 kr efter 2004.
7. Riksdagen beslutar om komplettering av riksdagens bostadspolitiska mål i enlighet med vad som anförs i motionen.
8. Riksdagen beslutar att avveckla den tillfälliga investeringsstimulansen vid byggande av mindre hyresbostäder och studentbostäder.

9. Riksdagen beslutar att avveckla anslaget 31:11 Investeringsbidrag för nybyggnad av hyresbostäder.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att avveckla räntebidragssystemet.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Konkurrensverket skall ges ett utvidgat ansvar att bevaka konkurrensen inom byggmarknaden.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om stöd till bostadsföretag i kommuner med svag efterfrågan.
28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om inrättandet av ett nytt investeringsbidrag för byggande av studentbostäder.
30. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag för budgetåret 2004 anslagen under utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande enligt uppställning:

Anslag (tkr)	Regeringens förslag	Anslagsför- ändringar
21:1 Bostadsbidrag	3 497 000	+450 000
31:1 Boverket	151 823	-8 000
31:2 Räntebidrag	1 621 000	-169 000
31:8 Lantmäteriverket	339 812	-23 000
31:10 Bidrag till bostadsinvesteringar som främjar ekologisk hållbarhet	25 000	-25 000
31:11 Investeringsbidrag för nybyggnad av hyresbostäder	600 000	-300 000
31:12 Statens bostadsnämnd	7 919	-4 000
31:13 Omstrukturering av kommunala bostadsbolag	152 500	-152 500
32:1 Länsstyrelserna	2 138 467	-10 000
Nytt anslag: Investeringsstöd för byggande av studentbostäder		+30 000
Nytt anslag: Stöd till bostadsföretag i kommu- ner med bostadsöverskott		+152 500
Summa för utgiftsområdet	8 798 030	-59 000

2003/04:Fi240 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

24. Riksdagen anvisar för 2004 anslagen under utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande enligt uppställningen i tabell 12.

2003/04:Fi270 av Lennart Hedquist m.fl. (m):

42. Riksdagen avskaffar byggstödet.

2003/04:Sf325 av Sten Tolgfors m.fl. (m):

24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten för den enskilde av en blandning av olika upplåtelseformer i bostadsutbudet.

2003/04:Sf326 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att möjligheten att äga sin bostad leder till ökad integration snarare än till ökad segregation.
29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att få fart på bostadsbyggandet i syfte att motverka segregation.

2003/04:Sf400 av Inger Davidson m.fl. (kd):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att höja den barnrelaterade delen i bostadsbidraget.

2003/04:Sf402 av Sven Brus m.fl. (kd):

22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om bostadssegregering och blandade upplåtelse- och bebyggelseformer.

2003/04:Sf404 av Alf Svensson m.fl. (kd):

36. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om bostadsbidraget.

2003/04:Kr232 av Kent Olsson m.fl. (m):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om bostadspolitiken.

2003/04:Kr254 av Kent Olsson m.fl. (m):

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om konstnärerna och bostadsbidragen.

2003/04:Kr361 av Helena Höij m.fl. (kd):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en bred översyn av bostadspolitiken ur ett ungdomsperspektiv.

2003/04:Ub385 av Gunilla Carlsson i Tyresö m.fl. (m):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om planprocessen.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tillfälliga bostäder.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om inventering av statliga fastigheter.

2003/04:Ub390 av Håkan Larsson m.fl. (c):

16. Riksdagen begär att regeringen inbjuder berörda kommuner, högskolor och studentkårer till överläggningar om hur bostadssituationen för studenter skall hanteras framgent.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att kommunen skall ha ett bostadsförsörjningsansvar vid ökat antal studieplatser.

2003/04:T470 av Karin Pilsäter och Mia Franzén (fp):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om staten, Vasallen AB och storskaliga byggprojekt på F 18.

2003/04:N325 av Sven Gunnar Persson (kd):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av ett samlat bostadsförsörjningsprogram för Stockholm och Mälardalen.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om villkoren för investeringsbidrag för nyproduktion av hyresrätter i Mälardalen.

2003/04:N341 av Marietta de Pourbaix-Lundin m.fl. (m):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av ökat bostadsbyggande och ökad valfrihet i boendet i Stockholmsregionen.

Motion från riksmötet 2002/03

2002/03:Kr13 av Rigmor Stenmark (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om arkitektur och estetik inom bostadspolitikens område.

BILAGA 2Förteckning över de motioner som åberopas i
utskottets förslag till riksdagsbeslut punkt 1

Motion 2003/04:	Motionär	Yrkande nr
Bo249	Göran Hägglund m.fl. (kd)	2–4
Bo253	Lars Leijonborg m.fl. (fp)	24
Bo257	Marietta de Pourbaix-Lundin m.fl. (m)	2
Bo263	Rigmor Stenmark m.fl. (c)	9, 11, 17
Bo275	Rigmor Stenmark m.fl. (c)	
Bo283	Marietta de Pourbaix-Lundin m.fl. (m)	1, 2, 9–12, 13 i denna del, 14, 15, 17, 18
Bo297	Göran Hägglund m.fl. (kd)	4–6, 23, 30
Fi240	Lars Leijonborg m.fl. (fp)	24
Sf400	Inger Davidson m.fl. (kd)	9
Sf404	Alf Svensson m.fl. (kd)	36

BILAGA 3

Förslag till beslut om anslag inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande

Utskottets förslag överensstämmer med regeringens förslag till anslagsfördelning

Belopp i 1 000-tal kronor

Anslag	Anslagstyp	Regeringens förslag
21:1 Bostadsbidrag	Ramanslag	3 497 000
31:1 Boverket	Ramanslag	151 823
31:2 Räntebidrag m.m.	Ramanslag	1 621 000
31:3 Statens bostadskreditnämnd: Förvaltningskostnader	Ramanslag	14 825
31:3 Statens bostadskreditnämnd: Garantiverksamhet	Ramanslag	100 000
31:5 Bidrag till fonden för fukt- och mögelskador	Ramanslag	38 000
31:6 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder	Ramanslag	33 000
31:7 Statens geotekniska institut	Ramanslag	29 482
31:8 Lantmäteriverket	Ramanslag	339 812
31:9 Statens va-nämnd	Ramanslag	6 737
31:10 Bidrag till bostadsinvesteringar som främjar ekologisk hållbarhet	Ramanslag	25 000
31:11 Investeringsbidrag för nybyggnad av hyresbostäder	Ramanslag	600 000
31:12 Statens bostadsnämnd	Ramanslag	7 919
31:13 Omstrukturering av kommunala bostadsbolag	Ramanslag	152 500
32:1 Länsstyrelserna m.m.	Ramanslag	2 138 467
32:2 Kommunala samverkansorgan m.m.	Obetecknat anslag	34 897
34:2 Statens institut för ekologisk håll barhet	Ramanslag	7 568
Summa		8 798 030

BILAGA 4

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i lagen (1993:737) om bostadsbidrag

Härigenom föreskrivs att 22 § lagen (1993:737) om bostadsbidrag skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

22 §¹

Bestäms det slutliga bostadsbidraget till högre belopp än vad som för samma år har betalats ut i preliminärt bidrag, skall skillnaden betalas ut. Bestäms det slutliga bostadsbidraget till lägre belopp än vad som för samma år har betalats ut i preliminärt bidrag, skall skillnaden betalas tillbaka.

Belopp under 200 kronor skall inte betalas ut eller betalas tillbaka. Belopp under 1 200 kronor skall inte betalas ut eller betalas tillbaka.

På belopp som skall betalas ut eller betalas tillbaka enligt första stycket skall avgift och ränta betalas i enlighet med föreskrifter som meddelas av regeringen eller efter regeringens bemyndigande av Riksförsäkringsverket.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2004 och tillämpas på bostadsbidrag som betalats ut från och med kalenderåret 2002.

¹ Senaste lydelse 1999:1362.

BILAGA 5

Utskottets lagförslag

Förslag till lag om särskild bestämmelse om bostadsbidrag

Härigenom föreskrivs följande.

Bostadsbidrag enligt lagen (1993:737) om bostadsbidrag lämnas med följande avvikelse.

Vid beräkning av den bidragsgrundande inkomsten enligt 4 § skall studiebidrag enligt studiestödslagen (1999:1395) ingå med 80 procent.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2004.